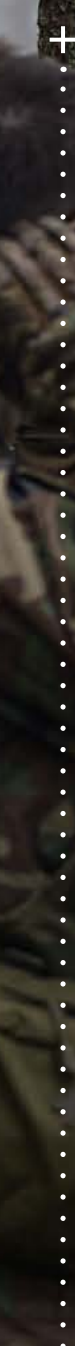




TRIMITAS



**VARŽYBOSE –
ŠAULIŠKAS RYŽTAS**



KARO MUZIEJUJE – IŠSKIRTINIS PAMINKLAS „UŽ JŪSŲ IR MŪSŲ LAISVĘ“.

Vytauto Didžiojo
Karo 100
Muziejus

Paminklą galite
pamatyti iki
2021 m. birželio 30 d.

Projekto autorius Ukrainoje:
OLEKSA SOKIL.

Projekto vadovas Lietuvoje:
RAMŪNAS ŠERPATAUSKAS.

Kalvis:
ANATOLIJUS LAVRIČENKO.



©„Trimitas“, 2021
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753

Autorių dėmesiai – medžiagų kitam
numeriui laukiame iki einamojo
mėnesio 10 dienos imtinai!

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas Greta Janutyte, Paulius Budrikis (CRITICAL)
Maketas Greta Janutyte

Redakcijos kolegija:
Dovilė Pukertaitė (LŠS viešųjų ryšių specialistė)
Tadas Venskūnas (LŠS vado pavaduotojas, jaunujų
šaulių vadas)
Irena Šalaviejiienė (LŠS išeivijoje šaulė)
Gražvydas Zulanus (CV narys)
Skaidrilė Grigaitė-Mockevičienė (LŠS studentų
korporacijos „Saja“ narė, CV narė)
Gediminas Jankus (CV narys)
Edgaras Diržius (CV narys)

Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus
Torontas (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Viršelio autorė: Erika Čebatorienė

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
facebook.com/sauliusajunga.lt

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

2021 m. Nr.5 (1346)
Tiražas 1500 egz.

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **LŠS KRONIKA.** Krašto apsaugos viceministras Žilvinas Tomkus: „Turime stiprinti jaunimo ir visuomenės ugdymą“
- 3 **LŠS KRONIKA.** Gausėja LŠS štabo Garbės sargybos kuopa
- 4 **ATMINTIS IR PAGARBA.** Čikagoje šauliai pagerbė Romo Kalantos atminimą
- 5 **SUKAKTIS.** Prieš 11 metų atkurta Lietuvos šaulių studentų korporacija „Saja“
- 6 **YPATINGA PADĖTIS.** Šauliai – stipri ir mobili plyta užtvankoje koronaviruso plitimui stabdyti. Kaip atrodo savanorystė vakcinacijos punktuose | KAROLINA SAVICKYTĖ
- 8 **VARŽYBOS.** LŠS šaudymo varžybos, arba ar įmanomos Kalėdos vasarą? | VALDAS KILPYS
- 12 **VARŽYBOS.** Šauliškas ryžtas KASP „Geriausio pėstininkų skyriaus varžybose“ | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 14 **KURSAS.** Vadų rengimas – viena svarbiausių užduočių | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 16 **JAUNIEJI ŠAULIAI.** Topografija: mieste, miške ir gyvenime | GABRIELĖ NALIVAIIKAITĖ
- 18 **VIENTAS IŠ MŪSŲ.** Daugiau nei mokytojas | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 20 **ŠAULIŠKA INICIATYVA.** Šiukšliagydis: mada, pramoga ar gyvenimo būdas? | KAROLINA BUTKUTĖ
- 22 **IŠMOKTOS PAMOKOS.** Keli patarimai saugiam stovyklavimui: ne tik šauliams | GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
- 26 **GINKLAS.** Muškietininkų ir pikinierių ginkluotė XVI-XVII amžiaus karuose (II dalis). Šaunamieji ginklai ratukinėmis ir titnaginėmis spynomis | VIDMANTAS AIRINI
- 30 **NUOMONĖ.** Privatus karas su privačiais kariais – pasaulio ateitis? | VALDAS KILPYS
- 32 **GINKLO BROLIAI.** Ar visos interneto svetainės – saugios? | AISTĖ JANULEVIČIŪTĖ, AUŠRIUS JUOZAPAVIČIUS
- 34 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Motinos dienos istorija Lietuvoje | BIRUTĖ MALAŠKEVIČIŪTĖ
- 36 **IŠ AUTOMOBILIŲ ISTORIJOS.** Europos, pasaulio, Lietuvos metų automobilis | JONAS RINKEVIČIUS
- 42 **LAUKO VIRTUVĖ.** Ispaniška sriuba | VYTARAS RADZEVIČIUS
- 44 **GALVOSŪKIS.** Kryžiažodis „Vėl gegužio žiedai“. Atsakykite į klausimus ir laimėkite prizą | KASTYTIS STUMBRYŠ

Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą
skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa
su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami
ir neregencuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvę.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas

Projektą „Valstybė ir asmuo: universalių sprendimų link“
(straipsniai „Daugiau nei mokytojas“, „Privatus karas su
privačiais kariais – pasaulio ateitis?“) remia Spaudos,
radio ir televizijos rėmimo fondas.

2021 m. skirta 3 500 eurų.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS



KRAŠTO APSAUGOS VICEMINISTRAS ŽILVINAS TOMKUS: „TURIME STIPRINTI JAUNIMO IR VISUOMENĖS UGDYMĄ“



1

„Trimito“ informacija

Gegužės 18 dieną Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) štabe apsilankė KAM viceministras Žilvinas Tomkus, Gynybos politikos grupės vadovas Vilmantas Vitkauskas, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie KAM direktorius Virginijus Vilkelis, LŠS Centro kontrolės komisijos pirmininkas plk. Saulius Guzevičius ir Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento specialistas vrš. Tomas Čeponis, kurie susitiko su šaulių sąjungos vadu plk. Albertu Dapkumi, vado pavaduotoju ats. mjr. Židrūnu Šadauskiu ir vado pavaduotoju – jaunųjų šaulių vadu Tadu Venskūnu.

1. Viceministras Žilvinas Tomkus ir LŠS vadas plk. Albertas Dapkus aptarė LŠS strategiją, užduotis ir organizacijos vaidmenį Valstybiniame mobilizaciniame plane.

Susitikimuose daug dėmesio skirta jaunimo ir visuomenės pilietiškumo ugdymo klausimams. „Jaunimo pilietiškumo ugdymas – viena esminių sudedamųjų nacionalinio saugumo užtikrinimo dalių. Stiprindami krašto gynybą, turime orientuotis į visuomenės atsparumo, ypač dezinformacijai, didinimą“, – teigia viceministras Žilvinas Tomkus.

Susitikime su LŠS viceministras aptarė šiuo metu rengiamą 10 metų laikotarpio veiklos strategiją, LŠS keliamas užduotys ir jos vaidmenį Valstybiniame mobilizaciniame plane.

„Palaikome šaulių norą pasirengti ilgalaikę veiklos strategiją ir esame pasiruošę bendradarbiauti ją kuriant. Siūlome išsikelti ambicingus tikslus ir strategijoje užtikrinti pridėtinės vertės kūrimą šalies gynybai. Pavyzdžiui, stiprinti pasirengimą neginkluoto pilietinio pasipriešinimo srityje, ugdyti vaikų ir jaunimo patriotiškumą per LŠS veiklas bei plėsti tarptautinę veiklą ir bendradarbiavimą su išeivija, taip stiprinant pasaulio lietuvių sąjūsus su šalimi“, – šauliams kalbėjo Ž. Tomkus. x

GAUSĖJA LŠS ŠTABO GARBĖS SARGYBOS KUOPA



„Trimito“ informacija

Gegužės viduryje viename iš Vidurio Lietuvos karinių poligonų susirinkę LŠS štabo Garbės sargybos kuopos (GSK) nariai tęsė pagal veiklos planą numatytas veiklas. Pasak GSK vado Sauliaus Slavinsko, šis kartas – išskirtinis, nes, be kovinio parengimo užduočių, prie kuopos besijungiantys asmenys yra žinomi ir kitose gyvenimo srityse.

„Siekiamo, kad GSK taptų įvairiapusiškesnė. Iki šiol pagrindinė mūsų funkcija išlieka dalyvavimas įvairiose valstybinėse šventėse, minėjimuose, tačiau žinomų savo srities profesionalų atėjimas į mūsų kuopą leidžia tikėtis proveržio ir kitose srityse“, – sakė S. Slavinskas.

Minimame poligone įrengtas pokario laisvės kovotojų bunkeris ir atminimo ženklas. Būtent prie šių išskirtinių kiekvienam lietuviui ženklų ir įvyko Priesaikos ceremonija. Simboliška, kad dalis šaulių vilkėjo tarpukario uniformomis, o dalis buvo pasirengę po kelių minučių pradėti pratimus, todėl priesaikos ceremonijoje dalyvavo su kovine ekipuote ir ginklais. x

1. LŠS vėliavos pabučiavimas įpareigoja.

ČIKAGOJE ŠAULIAI PAGERBĖ ROMO KALANTOS ATMINIMĄ

Čikagoje Romas Kalanta niekada nesilankė. Jis buvo tik devyniolikmetis, atbudus gamtai, žydint Lietuvos sodams, pasirinkęs tragišką, bet prasmingą išėjimą iš šio pasaulio. Iškeliaęs amžinybėn liepsnos kančiose, spėjęs pranešti – „Laisvę Lietuvai!“...

Paminkle – liepsnose skęstančiais kryžiais įprasminta šio paprasto vaikinio iš Kauno auka, atspindėjusi daugumos to meto tautiečių viltis. Paminklo papėdėje įrėminta liūdnai besišypsančio Romo nuotrauka. Ant paminklo parašyta „Romui Kalantai ir visiems, žuvusiems už Lietuvos laisvę kovoje prieš Raudonąjį tironą“.

Būtent čia gegužės 15 dieną ir įvyko jau tradicija tapęs R. Kalantos žūties 49-ųjų metinių paminėjimas ir pagerbimas. Jį organizavo Lietuvos šaulių sąjunga Išeivijoje. 1974 metais JAV lietuvių laikraštis „Dirva“ rašė: „Kai liepsnose išnyksta lietuvių kūnas, jis jau niekada nebeįsilo iš tautiečių atminties ir nedings iš tautos istorijos puslapių.“Deja, šiais laikais esame liudininkai įvairių procesų, kurie trina mūsų atmintį ir nori kurti žmogų be atminties su visai kitomis vertybėmis. 1972 metais milicininkai ir okupantai spardė gėles R. Kalantos žūties vietoje, bet negalėjo sutrypti laisvės troškimo. Turime teisę ir pareigą tas vertybes, dėl kurių kovojo ir aukojosi R. Kalanta, puoselėti ir saugoti Lietuvai ir ateities kartoms. Džiugu konstatuoti, kad ir už Atlanto jos nepamiršamos, jas puoselėja ir saugo Lietuvos šauliai, ištikimi duotai priesaikai.

Paminklas Čikagoje – Romo Kalantos atminimas puoselėjamas ir už Atlanto.



LŠSI informacija

Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse esama daug didžių paminklų. Žymiausias jų – pirmasis pasaulyje paminklas Romui Kalantai, pastatytas 1979 metais. Jo autorius – Ramojus Moziliauskas, dotuotas jis Šaulių sąjungos.



PRIEŠ 11 METŲ ATKURTA LIETUVOS ŠAULIŲ STUDENTŲ KORPORACIJA „SAJA“

Lietuvos šaulių studentų korporacijos „Saja“ informacija

1934 metais buvo įkurta Vytauto Didžiojo universiteto studentų šaulių sąjoda ir aktyviai veikė iki pat sovietų okupacijos. (VDU studentų šaulių sąjoda iškilmingose pamaldose, 1939 metų liepos 6 diena, Kaunas. pav. 1939) „Saja“ – tai šaulių studentų sugalvotas lietuviškas žodžio „korporacija“ atitikmuo, kildinamas nuo žodžio „sieti“. 2007 metais buvo įkurta Lietuvos šaulių studentų klubas, 2010 metų gegužės 19 dieną reorganizuotas į Lietuvos šaulių studentų korporaciją „Saja“, vienijančią Lietuvos aukštosiose mokyklose studijuojančius šaulius.

Jei norite susipažinti iš arčiau, tapti „Sajos“ nariais ar tiesiog pasikalbėti, ko nors paklausti – lauksime jūsų laiškų info@saja.lt arba „Facebook“: Lietuvos šaulių studentų korporacija „Saja“

Prieš 11 metų Vilniaus universiteto Didžiąjame kieme ir Teatro salėje vyko iškilminga korporacijos „Saja“ atkūrimo ceremonija, kurioje dalyvavo daugybė svečių, tarp jų ir tuometė Krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė. Ceremonijos metu atkurtosios „Sajos“ nariams įteiktos kepuraitės, atkurtos pagal originalias studentiškas kepuraites, kurias dėvėjo tarpukario „Sajos“ nariai. Tų pačių metų rudenį dešimt korporacijos narių tapo sendraugiais ir jiems įteikta sendraugio juosta. Kiekviena spalva, matoma „Sajos“ skiriamuosiuose ženkuose, turi savo reikšmę: žalia – Tėvynės Lietuvos laisvė, geltona – dorai ir kilniai savo Tėvynei tarnaujantis sąjūnas, pilka – intelektualumas.

Sąjūnai kiekvienų metų rudenį tradiciškai renkasi į savo sąskrydį Troškūnų vienuolyne, Anykščių r. 2011 metų sąskrydyje dalyvavo ir dabartinis Krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas. Jis – ilgametis „Sajos“ renginių svečias, ypač mėgstantis apsilankyti sąskrydyje „Trakinių partizanai“.

Šis tėvynę mylinčių žmonių sąskrydis paprastai vyksta pirmąjį rugsėjo savaitgalį Trakiniuose, Anykščių r. Tai XXI amžiaus partizanų renginys, kuriame siekiama naujomis, patraukliomis ir originaliomis formomis skatinti visuomenę domėtis Lietuvos, ypač partizanų karo, istorija, ugdyti atvirą, kritiškai mąstančią ir pilietišką.



VDU studentų šaulių sąjoda iškilmingose pamaldose, 1939 metų liepos 6 diena, Kaunas.

Korporacijos nariai turi išlaikyti narystę Lietuvos šaulių sąjungoje – tai viena iš privalomų sąlygų kiekvienam, norinčiam priklausyti „Sajai“. Šauliai yra patriotiški, nusiteikę ginti valstybę, o šauliai studentai, šalia to, dar ir jauni (amžinai, nes narystė korporacijoje yra amžina), entuziastingi, kupini naujų, Lietuvos ateitį šviesinančių idėjų. „Sajos“ nariai – įvairių sričių specialistai (istorikai, gydytojai, menininkai, visuomenininkai, mamos, tėčiai, programuotojai, reklamos specialistai, tarptautinių santykių, žmogaus teisių išmanytojai, pasieniečiai, inžinieriai, miškininkai, filologai, dizaineriai, teisininkai, pilotai, aviacijos mechanikai, virtuvės šefai, ergoterapeutai ir kt.), kurie gali skirtingai prisidėti prie valstybės gynybos. Žinoma, profesionalus karys („Sajos“ gretose yra ir jų) – visada pasirengęs ginti ginklu, o šaulys yra pasirengęs ginti ne tik ginklu, nes priemonių juk yra įvairių (ir akademinių).

Atkūrę „Sają“ įsijungėme į visų Lietuvos studentų korporacijų ratą. Mums tai atvėrė daugiau galimybių, tapome matomesni tarp studentų, ypač tų aktyvių studentų, kurie veikia kitose korporacijose. Taip įgijome galimybę labiau populiarinti Šaulių sąjungą akademiniame bendruomenėje.

Vienas svarbesnių „Sajos“ tikslų – šviestis ir šviesti, todėl sąjūnai kasmet, jau nuo 2016 metų, organizuoja Jaunųjų šaulių asamblėją, kurios tikslas – paskatinti jaunuosius šaulius diskutuoti, domėtis, lavinti ne tik fizines, bet ir intelektualiąsias savybes, suteikti galimybę jiems būti išgirstiems, jų požiūrį, idėjas ir poreikius išklause ir perduodant LŠS vadovybei.

„Saja“ tiki, kad jaunieji šauliai yra Lietuvos ateitis. Taip pat ir „Sajos“, nes dažniausiai būtent jie, norėdami tęsti šaulišką veiklą ir studijuodami, papildo „Sajos“ gretas. Svarbu paminėti, kad „Sajos“ kandidatais būna ir ne šauliai, kurie apie LŠS sužino susižavėję sąjūniška draugija ar veiklomis studentiškoje aplinkoje, o vėliau tampa šauliais.

Per 11 veiklos metų Lietuvos šaulių studentų korporacija „Saja“ puoselėja ne tik šauliškumą, studentų korporatyvizmo tradicijas, bet ir kuria, organizuoja, žygiuoja, šoka, dainuoja, bendradarbiauja, organizuoja – mokosi ir moko, kaip prisidėti prie visuomenės pilietinio ir patriotinio ugdymo.

Šį retrospektyvų tekstą norime reziumuoti karininko ir pirmojo šaulių studentų klubo pirmininko sen! Tomo Šyvoko žodžiais: „Nėra ateities šaulių – yra tik dabarties šauliai, o pastariesiems palinkėčiau kurti ateitį, nepamirštant priesaikos žodžių.“ x



ŠAULIAI – STIPRI IR MOBILI PLYTA UŽTVANKOJE KORONAVIRUSO PLITIMUI STABDYTI.



1

TEKSTAS: Karolina Savickytė
NUOTRAUKOS: Vaidotas Okulič Kazarinas

KAIP ATRODO SAVANORYSTĖ VAKCINACIJOS PUNKTUOSE.

Karantino metu šauliai visoje Lietuvoje vykdė įvairias jiems pavestas užduotis – budėjo mobiliuose punktuose, patruliavo miesto gatvėse, talkino policijos pareigūnams tikrindami žmones prie įvažiavimų į miestus, padėjo ir iki šiol padeda medikams ligoninėse. Per šį laikotarpį šauliai užsitaravo daug pasitikėjimo ir pagarbos, todėl nenuostabu, kad šalyje prasidėjus intensyviai vakcinacijai vėl buvo kreiptasi pagalbos sustyguojant šį kasdien tūkstančius žmonių paliečiantį procesą. Taip sako Karaliaus Mindaugo

šaulių 10-osios rinktinės budinčių šaulių pagalbą koordinuojantis šaulys Vaidotas ir priduria, kad „pandemijos akivaizdoje šauliai veikia kaip greitojo reagavimo būrys – susimobilizuoja, ištestuoja, patobulina veikimo sistemą ir perduoda vykdyti kitiems“.

Vilniuje tokia pagalba daugiausia teikiama LITEXPO parodų rūmuose atidarytame vakcinavimo punkte, šauliai intensyviai budi ir vakcinavimo centre Šiauliuose.

1. Šauliai padeda valdant žmonių srautus atidarytame skiepavimo centre LITEXPO.
2. Kad vakcinavimo procesas vyktų greitai ir sklandžiai, savanoriaujantys šauliai teikia informaciją atvykstantiems.

Kaip teigia Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadas mjr. Mindaugas Sakalauskas, vilniečiai šauliai pagalbą teikia nuo balandžio 26-osios, bene kasdien kiekvienoje iš trijų pamainų budi 6–7 šauliai, kurie pasitinka užsiregistravusįjį ir palydi jį per visą sustyguotą vakcinacijos kelią. „Šauliai reguliuoja atvykstančiųjų srautus, sutikrina užsiregistravimo duomenis, padeda pasimatuoti temperatūrą, o šauliai medikai ir tiesiogiai dalyvauja skiepavimo procese“, – teigia jis. Per pirmąsias tris budėjimų savaites buvo užpildytos 357 pamainos, trunkančios apie 4 valandas, budėjimuose jau dalyvavo 162 šauliai – jie svariai prisidėjo prie to, kad per vieną dieną vien LITEXPO būtų paskiepijama apie 7 tūkst. žmonių, taigi apie tūkstantis per valandą. Kartu su šauliais budi Lietuvos Raudonojo Kryžiaus savanoriai ir skautai.

Patys budintys šauliai net po intensyvios savaitgalio pamainos paskutinius užsiregistravusius skiepiui praleidžia su šypsena. Dar prieš dešimt minučių stovėjusi užsisukanti žmonių eilė akimirksniu ištirpo tarp dešimčių vakcinavimo kabinų. Trečią kartą vakcinacijos punkte budintis šaulys Jevgenij sako: „Labiausiai man patinka, kad kiekvienam reikia pasakyti „labą dieną“, bet ne visada spėji tai padaryti pirmas. Žmonės labai pozityviai reaguoja į mūsų pagalbą, tikriausiai pirmą kartą išgirdau frazę „ačiū, kad esate“, o tai rodo svarbų įvertinimą.“ Jo pamainos kolega Edmundas sako, kad stengiasi dalyvauti visur, kur tik reikia šaulių pagalbos, ir pabrėžia – davėme šaulio priesaiką, tad esame tie žmonės, kurie šioje situacijoje turime padėti. Jam pritaria ir šaulė leva – ji prie veiklų taip pat prisijungia trečią kartą ir tai daro norėdama, kad kuo greičiau gyvenimas grįžtų į savo vėžes. „Atrodo, būdamas čia, prisidedi prie greitesnio situacijos gerėjimo. Tai ir atsakomybė – manau, kad pilietiškas žmogus turėtų jausti atsakomybę už visą šį procesą“, – sako ji.

Kiekviena užduotis, pasak Edmundo, prasideda su „nuline patirtimi, kuri dinamiškai auga, tampa bendra sistema, kuri tampa patogi ir universali visiems“.



2

Dar prieš atidarant vakcinavimo centrą šauliai kartu su kitais savanoriais aktyviai dalyvavo viso proceso planavime, o prasidėjus vakcinacijai šauliai po pamainų su kitais kolegomis dalijosi patirtimis, ką dar galima pagerinti, kad viskas vyktų greičiau ir efektyviau. Tai pastebi ir koordinatorius Vaidotas – jeigu dar pirmą savaitę buvo šiokių tokių nesusipratimų dėl įleidimo tvarkos, vėliau tų problemų išskildavo vis mažiau – visi gražiai sueina ir sulaukia savo eilės. Pasitaikydavo ir techninių nesklaidumų, pavyzdžiui, neveikiantis kompiuteris ar dingusi elektra, bet jos operatyviai buvo išsprendžiamos dėl tų pačių budinčių šaulių sumanumo.

Net ir kelios valandos tarnyboje, kaip teigia Jevgenij, yra gera galimybė pažinti besiskiepijančius žmones, jų elgseną. „Matai, kad jiems dažnai reikia pagalbos nukreipti – kartais būna išsiblaškę ar prisibiję, tad tiesiog gera padėti“, – sako šaulys. Jam antrina ir Edmundas – bendravimas su žmonėmis yra neatsiejama bene kiekvienos karantininės šaulių užduoties dalis, tad visada turi būti pasitempęs, geros nuotaikos, išlaikyti tą aukštą iškeltą šaulišką lygį.

Vaidotas šį pagalbos procesą mato ir kaip gerą plusą patiems šauliams – kol įprastos pratybos yra apribotos, šauliai turi galimybę dalyvauti tikros situacijos valdyme. „Kai per pratybas sakome – jeigu kas nors nutiks iš tikrųjų, sakykite „tikra tikra tikra“, tad čia ir yra būtent tokia situacija“, – sako jis. Edmundas taip pat tokias patirtis vertina kaip praturtinančias, nes išbandęs vieną ar kitą situaciją žinai, kaip elgtis, ir esi tam pasiruošęs. Šaulė leva dvejojantiems prisidėti prie tokių veiklų sako: „Prisijunkite, juk esame

nedidelė valstybė, neturime tiek daug resursų. O kas gi daugiau, jeigu ne mes.“

Panašių patirčių turi ir Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės šaulys Gediminas – šiauliečiai vakcinavimo centre savanoriauja nuo pat atidarymo, t. y. kovo 10-osios, iki šiol čia 26 šauliai per 21 dieną išbudėjo 456 valandas. Panašiai kaip ir Vilniuje „nuo durų iki durų“ veikiantis algoritmas jam primena gamyklos konvejerį, pasak jo, būdavo pamainų, kai per 5 valandas medikai paskiepydavo 700 žmonių.

Nors lygindami save su daugiau streso ir fizinio krūvio ligoninių COVID skyriuose patiriančiais broliais ir sesėmis šauliais savo indelio labai nesureikšmina, Gediminas mini, kad daugiausia punktuose šauliai išsiskiraa emociškai, nes vyksta nuolatinis bendravimas. „Reikia daug bendrauti, ypač su vyresnio amžiaus žmonėmis. Tenka ir paguosti, ir padrauginti, ir neretai sklandyti abejones ar paneigti atsineštas klaidingas žinias apie skiepus. Mes esame dar viena plyta statomoje užtvarkoje nuo viruso plitimo“, – sako šaulys ir priduria, kad tiek fizinį, tiek emocinį nuovargį atperka žmonių šypsenos ir nuoširdi padėka.

Visgi pasitaiko ir liūdny atvejų, kai į centrą atvykusio su abejone žmogaus įtikinti skiepytis nepavyksta. Čia savanoris prisimena 2009 metais „Oskaru“ apdovanotame filme „Išminuotojų būrys“ cituojamo žurnalisto Chriso Hegdeso frazę „Dažnai mūsų tampa stipria ir neišgydoma priklausomybe. Karas – tai narkotikas“ ir išveda paralelę – šauliai pandemijos metu irgi kaunasi. Vieni tai daro priešakinėse linijose, kiti lieka taip pat svarbiame užnugaryje. x



1. Kai išsisklaido parako dūmai.

LŠS ŠAUDYMO VARŽYBOS, ARBA AR ĮMANOMOS KALĖDOS VASARĄ?

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS:
Valdas Kilpys

Tik atvykę į šaudymo varžybų vietą šauliai visi it vienas „sulindo“ į mobiliuosius įrenginius. Lis – nelis, vėjuota – ramu? Nederėtų manyti, kad mūsiškiai tokie jautrūs orams. Ne tie laikai, kai stigo uniformų. Kas nori, dabar turi puikių neperlyjamų striukių ir apsiaustų, tačiau milžinišku greičiu snaiperio paleista kulka orų permainoms liko tokia pat jautri: vėjas ar lietus keičia jos skridimo trajektoriją...

ŠAULIAMS SU NUOSAVAIS GINKLAIS

Dar rengiantis varžyboms Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas ats. mjr. Židružas Šadauskis akcentavo tai, kad šios varžybos pirmiausia yra skirtos šauliams su nuosavais ginklais. „Siekiamo skatinti šaudymo kultūrą, tobulinti šaulių įgūdžius ir, savaime suprantama, mums svarbu, kad kuo daugiau šaulių turėtų nuosavus ginklus“, – sakė ats. mjr. Ž. Šadauskis. Pašnekovo teigimu, bendriausia prasme visas varžybas galima skirstyti į dvi dideles grupes: pirmiausia savo taiklumą gali pademonstruoti tolimojo šaudymo entuziastai, kur reikalingi itin kokybiški, optiniais prietaisais aprūpinti ginklai. Kitą grupę sudaro tie, kuriems svarbūs situacinio šaudymo įgūdžiai. Čia labiau kreipiamas dėmesys į šaulio gebėjimą prisitaikyti prie esamos situacijos, pasirinkti reikiamą poziciją ir taikliai iššauti per kuo trumpesnę laiką.

„Labai džiaugiuosi, kad norinčiųjų dalyvauti varžybose buvo tikrai daug. Visų negalėjome priimti. Galbūt ateityje vietoje vienos varžybų teks organizuoti dvi. Ne mažiau svarbu yra tai, kad varžybų metu vyravo puiki nuotaika. Tie, kurie geriau išmano vieną ar kitą rungtį, noriai

dalijosi patirtimi su ne tokiais patyrusiais šauliais. Bendravimas yra ypač svarbus, kai kalbame apie tokias specifines ir sudėtingas šaudymo rungtis“, – tvirtino ats. mjr. Ž. Šadauskis.

PRATIMAI

Jų būta įvairių. Visų neišpasakosi, tad apsiribosime smagiausiais. LŠS organizuota rungtis buvo atliekama su taikliojo šaulio šautuvu. Po garsinio signalo šaulys turėjo šaudyti nuo vadinamosios „barikados“ keisdamas ne tik pozicijas, bet ir vietas, ant kurios galima pasidėti ginklą. Šaudoma į 300 m ir 400 m atstumu kabančius „gongus“.

Lietuvos tolimojo šaudymo federacijos atstovai tolimiausius „gongus“ pakabino net 660 m atstumu. Tačiau bene daugiausia problemų šauliams kėlė 100 m atstumu įtaisytas taikiny, į kurį reikėjo pataikyti stovint, rankose laikant ilgą ir sunkų šautuvą, kuris šiaip jau skirtas šaudyti nuo atramos.

Situacinio šaudymo mėgėjai ir žinovai prakaitavo „kaldami“ iš pusiau automatinį karabinų ir pistoletų. Dabar vis labiau populiarėjančios „barikados“

su įvairiomis ertmėmis, pro kurias derėjo šaudyti šauliams, kėlė nemažai problemų. Žemiausia skylė, pro kurią derėjo paleisti šūvį nuo žemės, buvo pakilusi gal vos per sprindį.

„Pistoletininkai“ nenuobodžiavo: jiems derėjo daugiau pasivaikščioti pyškinant į įvairiais atstumais už įvairių kliūčių išdėstytais taikiny. Rungties organizatoriai pasistengė, kad atsirastų judantis taikiny, kuris iš už kliūties pasirodydavo gal vos du kartus. Prasnaudei – tavo problemos. »

22LR „REABILITACIJA“

Baltijos tolimojo šaudymo asociacijos atstovai šauliams pateikė staigmeną: veik visi susirinkusieji šaudė kovinio kalibro ginklais, o čia rungtis buvo atliekama mažo kalibro [22LR] šautuvu. Tai sukėlė tam tikrą sumišimo, o kai kam ir juoko, tačiau išbandžius pasirodė, kad ne viskas taip paprasta.

Už 50 m pastatyti taikiniai ne kiekvienam pasidavė įveikiami. Šuorais vis pūstelėdavęs vėjas lengvą kulką nukreipdavo nuo tikslo ir tai, kas iš pradžių atrodė elementaru, tapo neįveikiama. Pratimą atlikę šauliai tolyn eidavo kraipydami galvą. Neretas pripažino, kad baziniams šaudybos įgūdžiams įgyti mažo kalibro šautuvas yra labai tinkamas. Ir pigu, ir efektyvu.

Ypač mažo kalibro šautuvas praverčia rengiant jaunuosius šaulius. Visai tikėtina, kad ši rungtis taps postūmiu papildant šaulių ginklines dar tobulesniais, gerą „optiką“ turinčiais šautuvais.

KALĖDOS LIETUI PLIAUPIANT, VASARAI PRASIDEDANT

Jei paklaustumėte, kas LŠS organizuotas varžybas išskiria iš tokio pat pobūdžio šaudymo entuziastų varžytuvių, atsakymo nereikėtų toli ieškoti. Kaip sakė vienas iš varžybų dalyvių: „Tai – Kalėdos, tik nutinkančios vasaros pradžioje.“ Ir iš tiesų, pagalvokite patys: nėra jokio startinio mokesčio (kitur įprasta už panašius renginius pakloti ir po kelias dešimtis eurų), organizatoriai varžybų dalyviams atveža puikius pietus ir dar siūlo po antrą porciją, jei trūksta, galiausiai, šiemet buvo pirmi metai, kai dalyviams nereikėjo pirkti šovinių. Juos parūpino Šaulių sąjunga. Ką jau kalbėti apie prizinį fondą. Šiais metais pirmųjų vietų laimėtojai gavo originalius „Dundulio kalvės“ rankų darbo kovos kirvius. Pasak šių varžybų įkvėpėjo ir pagrindinio organizatoriaus Vlado Jablonskio, tokie prizai suartina varžybų dalyvius su senolių pergalės žygiais. Dar viena jau tradicija tampanti „staigmena“ – loterija. Jos metu šauliai gali laimėti krūvą rėmėjų įsteigtų prizų. Praktiškai kiekvienas varžybų dalyvis iš renginio grįžta su dovana. Kuo ne Kalėdos?



1



2



3

1. Šaulių arsenalas daro išpūdį net profesionalams. 2. Pasigirsta dupletas - tikslas pasiektas. 3. Nugalėtojai atitekęs senovinis kovos kirvis įkvėpia siekti dar geresnių rezultatų.	IŠPŪDŽIAI Šypsenos neslepantis V. Jablonskis sutiko pasidalyti po varžybų gautais dalyvių išpūdžiais. „Man labai džiugu, kad šios varžybos jau įgavo savo dvasią, atsijungė dalyviai. Liko tie, kuriems svarbu bendrystė, o ne konkurencija. Žiūrėjau nuotraukas – visi šypsosi. Man tai labai svarbu“, – atviravo pašnekovas. Pateikiame keletą atsiliepimų. Viskas labai patiko, siūlau kuo dažniau organizuoti tokias varžybas. Įdomūs pratimai, viskas sklandžiai sustyguota. Mandagūs ir paslaugūs pratimų vadovai ir saugos instruktoriai. Maitinimas ir ypač šaudmenys buvo netikėtas, bet labai pozityvus dalykas. Ačiū! Varžybos – labai geras ir naudingas renginys. Ačiū organizatoriams. Ką būtų galima pagerinti? Aš manau, kad prieš varžybas reikėtų aiškiai iškomunikuoti taisyklių skaičiavimo metodiką. Puikus organizavimas, gera atmosfera, įdomios rungtys. Dalyvavau karabino ir pistoleto rungtyse. Patiko, kad buvo po kelias užduotis, tačiau galėjo būti ir daugiau. Šiaip šauniai suorganizuota ir diena neprailgo. Ačiū!	Esu labai dėkingas organizatoriams. Patiko tvarka ir jos įgyvendinimas. Labai aukšto lygio „Volit“ rungties pravedimas. Aiškiai komunikuoja, paklausia ir įsitikina, ar dalyvis mato taikinius. Po rungties pasako susirinkti savo tuteles. Tai gali pasirodyti nesvarbu, bet tiems, kurie šaudė savo užtaisytais šoviniais, tai labai svarbu. Jie tuteles atsirenka iš šimtų kitų tutelių, jas daug kartų naudoja ir saugo, todėl, jei tai nėra kovinės pratybos, o varžybos, paprašyti susirinkti savo tuteles yra labai gera, aukštos kultūros ir profesionali praktika. Viskas buvo <i>super</i>. Pastebėjimas toks – kad būtų geriau matomi taikiniai. Nuo daug šūvių spalvos nusidaužo ir per trumpą laiką sunku susirasti taikinį. Labai patiko. Ačiū. Viskas puiku. Jokioje rungtyje nereikėjo ilgai laukti. O ypač gerai, kad renginys vyko šeštadienį. x
--	---	---

ŠAULIŠKAS RYŽTAS KASP „GERIAUSIO PĖSTININKŲ SKYRIAUS VARŽYBOSE“

Šauliai ir kariai savanoriai bendradarbiauja ne tik pratybų metu. Jau tapo gražia tradicija, kad šauliai kviečiami svečių teisėmis dalyvauti kasmet vykstančiose KASP „Geriausio pėstininkų skyriaus varžybose“ visoje Lietuvoje.

Šauliai ir kariai savanoriai bendradarbiauja ne tik pratybų metu. Jau tapo gražia tradicija, kad šauliai kviečiami svečių teisėmis dalyvauti kasmet vykstančiose KASP „Geriausio pėstininkų skyriaus varžybose“ visoje Lietuvoje.

Gegužės 14–16 dienomis vyko KASP 8-osios rinktinės geriausio pėstininkų skyriaus varžybos, kuriose dalyvavo ir Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliai. Net trečią kartą rinktinei atstovavo Vilniaus „Geležinio vilko“ 1005-osios šaulių kuopos žvalgai. Komandą sudarė 8 šauliai, tiesa, kasdieniame gyvenime kiek nutolę nuo karybos – IT specialistai, įmonių vadovai ir kiti savo srities profesionalai. Pasak LŠS G2/3 skyriaus metodininko Andriaus Šmailio, nors šauliai ne pirmus

metus kviečiami dalyvauti varžybose, motyvacija ir noru išbandyti savo jėgas kaskart maloniai stebina. „Žvalgų būrivo nariai akcentuoja ne pergalės svarbą, o savęs įveikimą, išbandymą. Varomoji jėga, motyvacija yra perlipimas per save. Varžybose kiekvienais metais skatinami dalyvauti ne tik būrio senbuviai, bet būtinai įtraukiami į komandą nauji būrio nariai, kad kiekvienas turėtų progą išmėginti savo jėgas ir įveikti varžybų metu kylančius iššūkius“, – apie šaulių komandos subūrimą ir šaulių motyvaciją kalbėjo A. Šmailis.

Šiomet Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliams varžybos buvo sėkmingos. Iš 11 dalyvavusių komandų galutinėje įskaitoje šauliai užėmė 6-ąją vietą. Šiais metais visiems varžybų dalyviams teko įveikti ilgesnį atstumą nei praėjusiais metais – apie 50 km. Renkantis, planuojant maršrutą, atstumas didėja, paraleliai auga ir atsakomybė skyriaus vedliui – jam tenka kuo optimaliau ir efektyviau parinkti ir suplanuoti maršrutą, kuriuo ves savo skyriaus šaulius. Varžybose labai svarbu ne tik įveikti maršrutą, bet ir atlikti organizatorių parengtas

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKOS: Erika Čebatorienė

specifines užduotis, kurias dalyviai gauna pasiekę vieną ar kitą tašką. Ribotas laikas, nuovargis dažnai pakoreguoja turimus įgūdžius ir, atrodytų, paprastos rungtys, tokios kaip improvizuotas granatų mėtymas, loginės užduotys, vandens kliūčių ruožo įveikimas ar savo taiklumo demonstravimas šaudymo rungtyje, tampa iššūkiu bei pareikalauja daugiau susikaupimo bei disciplinos. Dalyviai išlieja ne vieną lašą prakaito, pajunta, ką reiškia įtampa, bet kartu po varžybų išsineša ir neįkainojamą patirtį bei emocijas.

Tokio pobūdžio varžybose labai svarbus skyriaus, kaip komandos, darbas: gebėjimas dirbti kartu, girdėti vienas kitą, esant reikalui atlikti vienas kito funkcijas. „Svarbiausią vaidmenį atlieka skyriaus vadas, kuris privalo žinoti kiekvieno skyriaus nario gebėjimus, galimybes, silpnybes, gebėti motyvuoti ir, jei reikia, racionaliai kritikuoti. Visi komandos nariai turi turėti geras topografinės žinias, būti gerai pasirengę tiek fiziškai, tiek morališkai“, – sakė A. Šmailis.

Skyriaus vado pareigas vykdeš ir šaulius finišo tiesiosios link vedęs Zenonas vienareikšmiškai sakė, kad galimybė dalyvauti tokiose varžybose yra labai svarbi ir reikšminga. „Šias varžybas vertinu kaip labai sėkmingas ir naudingas. Mano skyrius gavo neįkainojamos patirties ir daug naudingų patarimų iš rungtių vertintojų. Atėję į kiekvieną rungtį turėjome savo jėgomis įveikti užduotis, vertintojai po kiekvienos užduoties pasidalydavo pastebėjimais, suteikdavo naudingų patarimų, kaip reikėtų teisingai jas atlikti. Kitaip tariant, turėjome galimybę pasimokyti iš geriausių. Visas tris dienas jautėme brolišką atmosferą stovykloje ir varžybų trasoje. Vertiname, kad Lietuvos šaulių sąjungos nariai yra priimami kaip lygiaverčiai Lietuvos kariuomenės nariai ir tokio pobūdžio varžybose gali išmėginti savo sugebėjimus drauge su KASP kariais“, – mintimis dalijosi Zenonas.

Tradicinėse geriausio KASP pėstininkų skyriaus varžybose siekiama įvertinti pėstininkų skyrių karių ir vadų sugebėjimą vykdyti jiems skiriamas užduotis nepaisant paros laiko, orų sąlygų, esant nuovargiui ir įtampai. x



- 1
1. Įveikti aukščio baimę – privalu, norint greitai, tinkamai ir saugiai įveikti užduotį.
2. Įveikti kliūčių ruožą padeda ne tik tinkamas fizinis pasirengimas, bet ir šauliškas ryžtas bei brolių šaulių palaikymas.





1

VADŲ RENGIMAS – VIENA SVARBIAUSIŲ UŽDUOČIŲ

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKOS: Rita Kybartienė

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai gegužės 10–16 dienomis dalyvavo skyriaus vado kurse. Šauliai ne tik tobulino turimus, bet ir įgijo naujų įgūdžių, svarbių einant vadovaujamas pareigas. Tokių kursų metu stiprėja tarpusavio šaulių bendradarbiavimas, labiau susipažįstama su Krašto apsaugos sistema.

8

UGDOMAS GEBĖJIMAS VADOVAUTI

Kazlų Rūdos poligone septynias dienas 9 kursantai skyrė žinių tobulinimui ir įtvirtinimui, naujų patirčių įgijimui. Pasak rinktinės metodininko, kurso vadovo Donato Vasiliausko, rinktinė stengiasi nuosekliai dirbti vadų rengimo kryptimi, nes turi tikslą parengti kuo daugiau šaulių, gebančių vadovauti, išmanančių padalinių valdymo procedūras. „Tai žemiausias vadų rengimo kursas, tačiau kuo daugiau šaulių turėtų jį pabaigti ir gebėti praveisti treniruotes, galiausiai, suprastų padalinių valdymo procedūras, mokėtų rašyti kovinius įsakymus, suorganizuoti darbus ir įvykdyti užduotis“, – po kurso sakė D. Vasiliauskas.

Kurse dalyvavę šauliai – turintys įvairios patirties, vieni jau žinantys, ką reiškia vadovauti padaliniui, kiti – norintys iš arčiau susipažinti su vado pareigomis ir atsakomybėmis, darbo specifika.

1. Dviejų parų aktyvioji fazė prieš akis.
2. Skyriaus vadui tenka didelė atsakomybė.

KURSO PROGRAMA, UŽDUOTYS IR AKTYVIOJI FAZĖ

Kad kurso metu laikas būtų išnaudojamas kuo produktyviau, visas dienas kursantai dalyvavo teorinėse pamokose ir tą pačią dieną vykdavo praktines užduotis. Kalbėdamas apie užduočių sudėtingumą, kurso vadovas atkreipė dėmesį, kad jų įgyvendinimo sėkmė priklauso nuo kiekvieno asmeninių savybių ir turimų įgūdžių. „Vieniems sunku rašyti įsakymą, antriems sunku vadovauti, nes trūksta ryžto, tretiems sunku imtis iniciatyvos, dar kitiems koją kiša nepakankamas fizinis pasirengimas“, – kalbėjo D. Vasiliauskas. Kursas vyksta 7 dienas, o jų tempas yra gana intensyvus – kursantai vidutiniškai miega 3–4 valandas per parą, dienos metu vyksta teoriniai ir praktiniai mokymai, vakare kiekvienas šaulys gauna užduotį parengti įsakymą. Kada kursantas jį rengia – iš vakaro ar atsikėlus anksti ryte, – kiekvieno apsisprendimas.

„Kiekvienas kursantas ryte turi būti pasirašęs įsakymą, nes kiekvienas rytas prasideda nuo patikrinimo. Susirenkame prie maketo ir nė vienas nežino, kuris skelbs savo parengtą įsakymą“, – apie vieną iš kurso užduočių kalbėjo kurso vadovas.

Kursą vainikavo dviejų parų aktyvi fazė, kurios metu dvi naktis šauliai vykdė baigiamąsias užduotis. „Kursantai gauna kovinį įsakymą, ruošiasi ir penktadienį išėję grįžta tik sekmadienį, kai įvykdo užduotį. Aktyvios fazės metu vadai, pareigybės keičiasi, taip instruktoriai gali įvertinti kiekvieną dalyvį, jo stipriąsias ir silpnąsias vietas, ar turi vadovavimui reikiamų lyderio savybių, sugeba patraukti kitus, ar gali dirbti komandoje ir pan.“ – apie paskutinės užduoties svarbą pasakojo D. Vasiliauskas.

INSTRUKTORIAI

Esame dėkingi KASP Dariaus ir Girėno 2-osios rinktinės pajėgų vadui, nes turėjome 4 instruktorius, šaunią komandą. „Instruktoriai iš Krašto apsaugos savanorių pajėgų padėjo pakelti kokybinį kurso lygį į aukštesnes aukštumas, jų pagalba akivaizdi ir daugelis šaulių patenkinti, nes instruktoriai – įvairios patirties, dalyvavę misijose, galintys pasidalyti savo patirtimi – instruktoriai viso kurso metu buvo prie padalinio, dalijosi savo žiniomis, vertino šaulius, patarė“, – apie karių savanorių profesionalumą ir pagalbą rengiant kursą kalbėjo D. Vasiliauskas.

Pratybose ir mokymuose dažnai dalyvauja ir daugiau šaulių, jie imituoja priešiškas pajėgas aktyvios fazės metu ir padeda sukurti realybei artimus scenarijus, kursantams neleidžia prarasti budrumo.

ATGALINIS RYŠYS

Ugdyti rinktinės šaulių vadovaujantį personalą galimoms užduotims vykdyti, formuoti šaulių kolektyvinius karinius įgūdžius – vienas rinktinės tikslų. Bent kartą per metus organizuojamas skyriaus vado kursas padeda tobulinti šaulių rengimą, gerinti organizuojamas pratybas ir mokymus. Baigę kursą, šauliai ne tik

sužino, kokią atsakomybę neša jų vadai, kokių įsipareigojimų turi mokymų metu, bet ir patys realiai padeda rinktinės personalui organizuoti šauliškas veiklas. „Baigę kursą šauliai gauna daug žinių, įgyja vadovavimo įgūdžių, patirties organizuojant operacijas. Rezultatas tikrai matyti. Kai rengiame rinktinės pratybas, jau galime pasitikėti savo šauliais ir patikėti jiems užduotis, paprašyti praveisti treniruotes, paskaitas – tai didžiulė paspartis ir pagalba organizuojant pratybas ir jas vykdant, kad jos būtų kokybiškos ir galėtume pasiekti kuo geresnį rezultatą“, – sakė rinktinės metodininkas D. Vasiliauskas.

2



TOPOGRAFIJA: MIESTE, MIŠKE IR GYVENIME



1

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS:
Gabrielė Nalivaikaitė

Išibėgėjus pavasariui, laikantis karantino reikalavimų, atgimsta jaunųjų šaulių veiklos gamtoje. Balandžio mėnesį Vilniaus „Geležinio vilko“ 1005-osios šaulių kuopos jaunieji šauliai susitiko gamtoje prisiminti nuotoliniu būdu išmoktas topografijos teorines žinias ir įtvirtinti jas praktiškai. Gebėjimas orientuotis leidžia jaučiai jaustis tiek miške, tiek mieste. O jaunuolis, kuris gerai orientuojasi miške, lengvai orientuojasi ir gyvenime. Orientavimosi įgūdžiai jauniems šauliams suteikia daug gyvenimiškos patirties: fizinio pasirengimo, išradingumo, pastabumo, sprendimo priėmimo, išgyvenimo įgūdžių.

1. Išmokti tinkamai planuoti maršrutą labai svarbu.
2. Be tinkamų teorinių žinių praktines užduotis atlikti sudėtinga.
3. Komandinis darbas visada pasiteisina.

Karantino metu nuotoliniu būdu jaunieji šauliai mokėsi topografijos pagrindų: kas yra žemėlapis, žemėlapio priežiūra, sutartinių ženklų reikšmės, atstumų matavimas, kompasas, azimuto nustatymas žemėlapyje ir vietovėje, koordinacių nustatymas, savo buvimo vietos nustatymas.

Atsiradus galimybei kuopa suorganizavo grupei iki 10 jaunųjų šaulių orientacinius žygius, kurių metu jaunimas prisiminė teorines žinias, kurias mokėsi pritaikyti praktiškai. Pastebėjome, kad pratybų metu teko daugiau, negu planuota, laiko skirti teorinių temų pasikartojimui, bet prisiminę pagrindinius dalykus judėjome prie praktinių užduočių.

Kiekviena jaunųjų šaulių grupė įveikė apie 12 km žygio maršrutą. Nustatinėjo koordinates, azimutą ir atstumą, planavo maršrutą iki duoto taško ir pildė maršruto kortelę. Sustojimų taškuose ir pratybų pabaigos metu vyko aptarimai: kas pavyko – nepavyko, apie ką kitą kartą reikėtų nepamiršti pagalvoti prieš judant iki taško.

Jaunoji šaulė Liepa

Visi kartu turėjome susirasti savo buvimo vietą, nusiimti būrio vado duotas koordinates, pildyti maršruto kortelę. Būrio vadas patikrindavo mūsų surašytus atsakymus ir duodavo vienam iš mūsų nuvesti į tašką. Pasiekę tašką būrio vadas duodavo kito taško koordinates. Kadangiėjau pirmą kartą, buvo baisu, bet padrąsinta vadų susikauptau ir judėjau toliau.

Jaunoji šaulė Justė

Grįžti į kontaktines veiklas buvo labai smagu, jau buvau pasiilgusi gyvų pasimatymų. Nuotoliniu būdu atrodė, kad bus lengviau mokytis, bet ne visi dalykai taip veikia. Buvo gana sunku pritaikyti žinias praktiškai, o sunkiausia buvo pagal duotus duomenis nueiti iki tam tikro taško. Labiausiai patiko, kad kartu vienas kitam padėdami ir padrąsindamiėjome iki taškų. Po šių pratybų jaučiuosi tvirtesnė.

Jaunoji šaulė Augustė

Per pratybas buvo smagu, įgavau naujos patirties, įdomiai praleidau laiką su draugais. Kontaktinės pratybos daug naudingesnės negu nuotolinės. Dalyvaujant nuotolinėse lengva prarasti



2



3

dėmesį ir pamiršti, ką veiki. Džiaugiuosi, kad po truputį grįžta kontaktinės. Teorinių žinių panaudojimas praktikoje iš pradžių buvo sudėtingas, bet paskui susikauptau ir paprašius kitų pagalbos pradėjo sektis geriau. Įdomiausia buvo pildyti maršruto kortelę kiekvieną kartą vis kitokiomis oro sąlygomis. Negaliu sulaukti ateityje laukiančių bei kontaktinių pratybų.

Jaunoji šaulė Indrė

Per orientacines pratybas patyriau džiaugsmo, kai pavyko nuvesti savo būrį į reikiamą tašką, bet patyriau ir jaudulio, nes bijojau, kad nesugebėsiu susiorientuoti, bet pasibaigus pratyboms jaučiausi patenkinta, kad išbandžiau naują patirtį. Per nuotolinius susitikimus mes teoriškai mokėmės apie maršruto kortelę ir kompasą, tačiau tik išbandžiusi praktiškai supratau, kaip reikia naudotis kompasu. Grįžimas į kontaktinį mokymą mane labai pradžiugino, nes įgavau daugiau praktinių žinių ir galėjau bendrauti gyvai su žmonėmis. Šios pratybos man labai patiko, labai laukiu naujų pratybų ir kitų kontaktinių susitikimų.

Jaunasis šaulys Danielis

Savaitgalį vykusiose pratybose prisiminiau temas apie topografiją: kaip nustatyti azimutą, orientuotis ar net kaip nusiimti taško koordinates. Pripažinsiu, buvo šiek tiek baisu važiuoti į pratybas, nes galvojau, kad viską pamiršiu, ką išmokau. Per orientacinį nebuvo labai sunku, bet man ir kitiems trukdė permainingas oras, nes kartais palydavo, kartais pasnigdavo. Tai pasunkindavo darbą, kai reikėdavo kažką užsirašyti, nes lapas buvo visas permirkęs.

Jaunoji šaulė Vaškevičiūtė

Nuotaika buvo puiki. Labai smagu gautas teorines žinias pagaliau pritaikyti praktiškai. Sunku nebuvo. Manau, tam įtakos turėjo ir tai, kad vadai atsakė į visus kilusius klausimus, paaiškino tai, ko nesupratau. Buvo įdomu dirbti kartu kaip komandai. x

DAUGIAU NEI MOKYTOJAS



TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė

NUOTRAUKOS: asmeninis Stasio Pauliuko archyvas

Technologijų ir ekonomikos mokytojas metodininkas šaulys Stasys Pauliukas sako, jog jaunimas yra mūsų ateitis, o meilė tėvynei ir supratimas, kad tik mes rūpinamės jos laisve, turi būti puoselėjamas nuo jaunų dienų. Apie šaulystės pradžią, nuoširdų darbą su jaunimu, karantino iššūkius ir matomus ne vienų metų darbo rezultatus kalbamės su Kalnėnų ir Tirkšlių mokyklų jaunųjų šaulių būrelių vadovu. Kviečiu susipažinti.

10

Kokią vietą šaulystė užima Jūsų gyvenime?

Šaulystė – tai mano gyvenimas tėvynės labui. Pilietiškumo pagrindų mokymas mūsų jaunąją kartą. Kad pasiektčiau gerų rezultatų ir tobulėčiau, dalyvauju vadų rengimo kursuose, seminaruose. Visada, kaip šaulys, dalyvauju taktiniuose mokymuose, šaudymo pratybose. Esu išrinktas kaip delegatas ir atstovauju rinktinei Šaulių sąjungos suvažiavimuose.

Kiek metų dirbate su jaunaisiais šauliais? Ar prisimenate pirmuosius būrelius? Atėjusius jaunuolius?

Pradėjau dirbti su jaunimu 2013 metais, kai Tirkšlių mokyklai buvo suteiktas mūsų žemiečio partizano vado pulkininko leitenanto Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vardas. Tikrai nepamirštama akimirka, kai pakviečiau mokinius jungtis į jaunųjų šaulių būrelį. Susirinko daugiau nei 20 norinčiųjų iš 5–10 klasių. Pirmieji susitikimai buvo sunkus, trūko patirties, priemonių, netgi uniformų. Gelbėjo mane tai, kad savo laikui tarnavau ir turėjau jūrų karininko laipsnį. Jaunimo veržlumas ir noras tapti pilietiškiems davė puikių rezultatų, vykome į Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalioną, vyko

pirmoji šauliška stovykla, po kurios jaunuoliai davė pasižadėjimą – net 16 mūsų mokyklos mokinių. Paskui jau gavome patalpas, pirkomės net būgnus žygiavimui, gavome ir aprangas. Taip pradėjo formotis Tirkšlių būrys. Kalnėnų būrį įkūriau atėjęs dirbti į mokyklą. Labai daug palaikymo gavau iš mokyklos vadovės, buvo skirtos patalpos veiklai vykdyti, direktorė leidžia organizuoti naktines stovyklas mokykloje ir visados parūpina transportą vykti į renginius.

Kaip keičiasi Jūsų kaip vadovo patirtys? Galbūt požiūris į jaunimą? Į organizaciją? Jos keliamus tikslus ir turimas galimybes ugdyti jaunimą?

Patirtis ateina su metais, dalyvaujant vasaros stovyklose ir pakopinio rengimo metu, kur dažnai tenka pačiam dalyvauti. Daug patirties įgavau dalyvaudamas tarptautinėje stovykloje „Žalgiris“ 2016 metais. Jaunimas, kaip ir visi kiti, keičiasi, skiriasi jų tikslai ir motyvacija, pagaliau pilietiškumo sąvoka. Dabar tikrai daug dėmesio mūsų rinktinėje skiriama vasaros stovykloms, jos tampa daugiau poilsinėmis, yra skirtos lyderystei ir saviraiškai ugdyti. Pirmosios vykdavo dar kariškose palapinėse, gamtoje su visa išgyvenimo mokykla. Dirbdamas su dviem būreliais pastebiu skirtingus ugdymo rezultatus.

Visada norisi, kad būriuose būtų patys atsakingiausi ir šauniausi šauliai, tačiau negaliu atstumti ir tų, kuriems trūksta gyvenimiškos patirties ir kurių tėvai to nemoko.

Miesto jaunimas yra daugiau motyvuotas, bet silpnesnis fizinis pasirėngimas. Kaimo mokyklos jaunimas turi daugiau fizinio pasirėngimo, tačiau dalyvavimui renginiuose trukdo per didelis atstumas tarp jų gyvenimo vietų. Sunku susirinkti, kai neturi su kuo atvykti. Visada norisi, kad būriuose būtų patys atsakingiausi ir šauniausi šauliai, tačiau negaliu atstumti ir tų, kuriems trūksta gyvenimiškos patirties ir kurių tėvai to nemoko. Manau, kaip tik mūsų jaunimo organizacija ir vykdo tuos pagrindinius tikslus bei uždavinius.

Karantino metu neišvengiamai pasikeitė kiekvieno kasdienybė, veiklos. Kaip Jums sekėsi visus metus vykdyti jaunųjų šaulių veiklas? Ar nereikėjo jų stabdyti?

Galiu pasakyti, kad pandemiją įveikiame puikiai. Mokymai vykdomi reguliariai. Žiniomis dalijomės nuotoliniu būdu. Į pagalbą atėjo buvę mano jaunesni šauliai, dabar sėkmingai tarnaujantys KASP gretose. Jie pradėjo rengti mano jaunuosius šaulius. Sėkmingai per „Zoom“ platformą vedė mokymus, prie kurių galėjo prisijungti ne tik mano būreliai, bet draugai iš Sedos bei Židikų būrių. Pagal patvirtintą programą jaunesni šauliai buvo rengiami pakopinėms stovykloms. Pasiiekiamumas buvo labai geras, visi jungiasi ir nebekilo jokių kliūčių dėl atvykimo į mokymus. Šventinių progų metu rengėme tarp būrių konferencijas, kuriose dalyvavo rinktinės vadas, parapijos klebonas, aeroklubo vadovai, Šerkšnėnų kultūros direktorius, bendruomenės atstovai. Vykdėme bendrus renginius, proto mūšius. Aktyviausi šauliai buvo skatinami rinktinės vado Juliaus Svirušio padėkomis ir vertingomis dovanomis.

Ar po karantino pakito jaunųjų šaulių požiūris į veiklas?

Mano jaunimas aktyvus buvo visada, tad pasikeitimo labai nepastebėjau. Atsakingai dirba mano skyrių paskirti vadai. Kartu planuojame veiklas, sprendžiame problemas, po karantino atlaisvinimo organizuojame žygius. Turime gražų Ventos upės regioną, Tirkšlių pušyną, apylinkes, kur pagal iš anksto paruoštą maršrutą keliaujame. Jau rengėme keturis žygius, kurių maršrutas buvo nuo 10 iki 15 km. Žygio metu vyko mokymai, kariai savanoriai skyrė užduotis, kurios labai patinka jaunesiems šauliams. Žinoma, kartu keliauju su visais ir stebiuosi, kaip puikiai ir geranoriškai ugdosi jaunimas. O koks žygis be šauliškos košės, pasėdėjimo kartu?

Ką dažniausiai veikiate su jaunimu? Galbūt turite savo tradicijų būreliuose? Kokios jos?

Dirbu nuoširdžiai ir atsakingai, stengiuosi kiekvieną savaitę susitikti su savo būrelio šauliais, rengti mokymus, žygius, renginius, dalyvauti įvairiose akcijose, naktinėse stovyklose. Tikriausiai buvau pirmasis jaunųjų šaulių vadas, kuris Mažeikių 801-ojoje kuopoje organizavau naktinę stovyklą jaunesiems šauliams. Labai svarbus ir reikšmingas mokyklos vadovybės palaikymas, dirbant su jaunaisiais šauliais. Pirmasis blynas neprisilo – į renginį susirinko daugiau nei 200 jaunųjų šaulių, būrių vadų, instruktorių. Vyko mokymai, sportinės varžybos, naktinis žygis. O koks renginys jaunimui be muzikos ir šokių? Pamenu, kas įėgų turėjo, dar ir meninius gebėjimus parodė. Ryte vaišinomės šauliška koše, kurią patys virėme. Atsiveikinome su ašaromis, toks buvo pirmasis renginys, kurį pamenu su dideliu džiaugsmu. Naktinės stovyklos tapo tradicija, kiekvienais metais atskiri būriai tampa šios stovyklos organizatoriais. Į renginius stengiuosi pakviesti įdomių žmonių, kurie pasidalytų savo patirtimi. Glaudūs mūsų ryšiai su Juozo Vitkaus inžinerijos batalionu, jie mus aplanko, mes patys važiuojame į atvirų durų dienas pas juos. 2015 metais Tirkšlių jaunųjų šaulių būrys buvo apdovanotas šalies Prezidentės Dalios Grybauskaitės trispalve už originaliai paminėtą Vasario 16-ąją.

Kodėl reikia su jaunimu kalbėti apie pilietiškumą? Ką jis gauna iš šauliškos veiklos?

Visa mūsų ateitis – jaunimo rankose, kaip išmokysime mylėti ir rūpintis savo tėvyne, taip ir turėsime ateityje. Labai geros pamokos buvo, kai vasaros stovyklose mūsų šauliai bendravo su Ukrainos jaunimu, kurie akivaizdžiai dalijosi savo patirtimi ir pasakojo, ką reiškia gyventi saugioje valstybėje be šaudymų ir karo pasekmių.

O ką Jūs gaunate iš šios veiklos?

Mane džiugina darbas su jaunimu, matau, kad galiu prisidėti prie pilietinio ugdymo, tvarios valstybės kūrimo ir istorinės atminties išsaugojimo. Kartu su jaunaisiais šauliais lankome partizanų žūties vietas, aptvarkome paminklinius ženklus. Birželio mėnesį visada vykstame į Ketūnus, į Juozo Vitkaus-Kazimieraičio gimtinę, iškylaujame ir rengiame atminties vakaronę.

Ar sunku užmegzti ryšį su jaunimu? Rasti bendrą kalbą?

Esu mokytojas ir atėjau į šį darbą neturėdamas pedagoginės patirties, bet mano vidinis pasaulis ir asmeninės savybės leidžia puikiai sutarti su jaunimu. Dabar, kol galiu judėti kartu, dalyvauju su jais žygiuose, drauge stovyklauju, sėdžiu prie laužo. Manau, mano atsidavimas Šaulių sąjungai, atvirumas ir nuoširdumas traukia jaunimą būti kartu.

Galbūt tampate daugiau nei mokytojas? Patariate iškilus sunkumų? Kad ir kaip būtų, ne veltui šauliai save vadina broliais ir sesėmis.

Tikra tiesa, esame broliai ir sesės, visi kartu darome gerus darbus. Tarp jaunimo yra daug tokių, kuriems reikia šilto žodžio, padrašinimo, paguodos, pagaliau išlausymo. Būryje susirandama draugų, bendraminčių, bet visada matau, kaip jiems norisi vado pagalbos, padėti susiruošti į stovyklą, pasirūpinti būtiniausiais daiktais. Ateina į būrelį ir tokių vaikų, kurių tėvai neturi stiprių socialinių pagrindų, jiems sudėtinga parengti vaiką gyvenimui, tada tenka pabūti ir tėvu, ir aukle.

Gal matote, kaip narystė LŠS ir veiklos vienija jaunimą? Bendri pomėgiai, žygiai... Juk vaikai išmoka daugiau, nei tik orientotis gamtoje, naudotis kompasu ir panašiai?

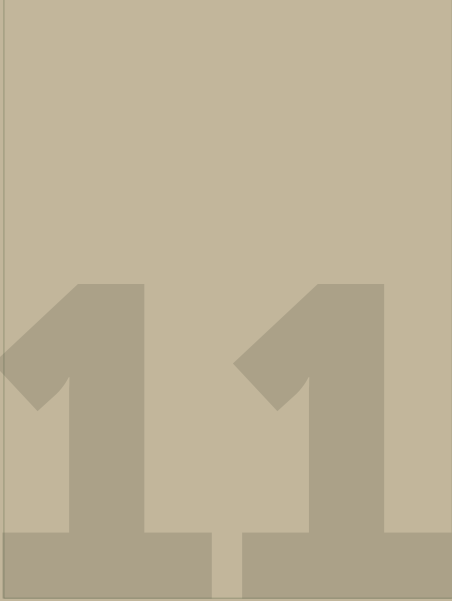
Svarbiausia pilietiškumas ir supratingumas. Drausmė ir atsakingumas – būtinas reikalavimas jaunajam šauliui. Jaunuoliui gali nesisekti mokslai, bet jis nepaliks draugo bėdoje, mokės pasirūpinti silpnesniu. Svarbu, kad būryje kiekvienas žino savo pareigas ir ko siekiama, turi bendrą tikslą. Noras dėvėti uniformą, būti šauliu dar nereiškia būti tikru šauliu. Tikras šaulys būna visą gyvenimą, tiek, kiek leidžia jėgos ir sveikata. Norėtusi, jog jaunimas suprastų, kad tėvynė yra tik mūsų pačių saugoma ir puoselėjama. Džiaugiuosi, kad nemažas būrys jau buvusių jaunųjų šaulių įsijungė į KASP gretas, mokosi Lietuvos karo akademijoje, yra puikūs žmonės gyvenime. x

ŠIUKŠLIAŽYGIS: MADA, PRAMOGA AR GYVENIMO BŪDAS?

TEKSTAS: Karolina Butkutė

Tikėtina, kad, jei padarytume apklausą ir apklaustume skirtingą gyvenimo būdą propaguojančius asmenis, kaip supranta sąvoką „šiukšliažygis“, ji būtų interpretuojama ir suvokiama gana įvairiai. Vieniems žmonėms jau pirmoji šio sudurtinio žodžio dalis, siejama su šiukšlėmis, keltų asociacijų su purvina, nešvaria veikla; kitiems – tai būtų kaip įžvalga į pramogą, aktyvią veiklą – ekologinį žygį, kurio metu būtų prisidedama prie gamtos gerovės bei švaros jai suteikimo. Likę veikiausiai nė nesusimąstytų ir atsakytų, kad tai yra tiesiog gyvenimo būdo dalis.

Tačiau, kaip dažnai patys susimąstome, kokia visgi yra tikroji šiukšliažygio esmė? Apie ką jis? Ar jis turi tęstinumą, išliekamąją vertę? Ar tai tik vienkartinis veiksmas, taip ir nesulaukiantis atoveiksmio?



TAIGI ŠIUKŠLIAŽYGIS, KAS TAI?

Kaip ir pačioje sąvokoje jokios paslėptos minties nėra, Tai yra žygis, kurio tikslas – pasirinktoje konkrečioje vietoje (parke, miške, kelio ruože ar pan.) vaikstant kartu rinkti ne vietoje paliktas ir / ar besimėtančias šiukšles. Iš esmės pati sąvoka tarsi iš anksto suponuoja, kad šiukšliažygis turėtų būti suvokiamas kaip organizuotas kelių žmonių ar didesnės grupės žygis. Daugiausia tokį suvokimą visuomenei suformuoja jau pati žiniasklaida, paskelbdama apie būsimą ar jau įvykusį didelio masto šiukšliažygį ar panašaus pobūdžio akciją. Kaip pavyzdys – „Žygis už švarią Lietuvą“, vykęs 2020 metų rugpjūčio–spalio mėnesiais, kurio metu per 77 dienas ne tik buvo nužygiuoti 1363 km, bet ir surinkta gerokai daugiau nei viena tona šiukšlių. Tokio pobūdžio akcijos yra labai sveikintinos ir atkreipiančios visuomenės dėmesį į egzistuojančias šalyje aplinkosaugines problemas, tačiau vien dėl to, kad jos vyksta gana retai (kartą per vienus ar net kelerius metus), problemos iš esmės neišsprendžia.

Būtent todėl, mano manymu, į šiukšliažygio sąvoką šiuo atveju turėtume pažvelgti plačiau, suprasdami, kad šiukšliažygis gali būti įgyvendinamas ir individualiai, taip iš esmės ne tik dažniau prisidedant prie aplinkos švarinimo, bet ir atrandant papildomą šio žygio pridėtinę vertę (pagerinant ne tik asmeninį santykį su gamta, bet ir pačiu savimi, keliant sąmoningumo lygį, atrandant naujas ar puoselėjant senas vertybes). Tad jei dar kažkam kyla klausimas „O kam rinkti tas šiukšles, jei vis tiek jų kažkas vėl primėtys?“, siūlau išsikelti sau klausimą „O kam aš rytais kloju lovą, jei vakare vis tiek eisiu miegoti?“ arba „Kam tvarkausi namus, jei netrukus jie vėl bus apversti?“. Tad kaip ir visi kiti svarbūs dalykai gyvenime – šis nėra išimtis, viskas turi prasidėti nuo požiūrio,

asmeninės atsakomybės suvokimo ir noro bendruomeniškai rūpintis ne vien savimi. Taigi man asmeniškai tokio pobūdžio žygis yra apie viską apimantį santykį su gamta bei savo tikrąsias ištakas. Tai savotiška meilės gamtai išraiška, kurią parodydami tarsi atskleidžiame vieną vertingiausių savo, kaip žmogaus, charakterio savybių – pagarbą bei padėką. Turbūt ne veltui gamta dažnai siejama su motinos vaidmeniu, kitaip tariant, vadinama „Motina Gamta“. Juk kiekvienas esame savo motinai dėkingas už suteiktą gyvybę bei galimybę gyventi šioje Žemėje, todėl nuolat šį dėkingumą parodome įvairiais būdais bei poelgiais. Tad sakyčiau, kad mus supančiai aplinkai – gamtai turėtume būti ne ką mažiau dėkingesni ir tai parodyti atitinkamais veiksmais.

Vienas iš jų galėtų būti šiukšlių rinkimas, kai žygių metu būtų ne tik įveikinėjamos įvairios atstumų atkarpos, bet ir prisidedama prie aplinkos švarinimo. Tikiu, kad ne man vienai darosi labai liūdna matant, kiek daug įvairių šiukšlių nugula į miškus, pamiškes, pakeles ir guli visiškai nesuirdomos kelerius ar keliolika metų ir taip teršdamos gamtą. Tad prie tokios būklės pagerinimo galima prisidėti individualiai ar su grupele žmonių susiorganizavus šiukšliažygį. Tik svarbu suprasti, kad tokio pobūdžio žygis nėra tik apie šiukšles, t. y. kad mes einame, viską surenkame ir išvalome atitinkamus Lietuvos „kampučius“. Žygis yra kaip svarbi žinutė, kuri turėtų įžiebtį ugnelę rimtam pokyčiui, prasidėsiančiam nuo supratimo, kad kiekvieno žmogaus indėlis yra labai svarbus. Žygiavimas ir šiukšlių rinkimas kartu susitelkus, sukūręs bendrystę – tai mūsų visų galimybė ne tik pažinti ir pamilti Lietuvą bei jos gamtą, bet ir susivienyti, siekiant švaresnės aplinkos sau bei ateities kartoms. Tad šiukšliažygis iš tiesų transliuoja rimtą žinutę – skatinti visuomenę mąstyti apie tai, ką paliksime

ateinančioms kartoms, – kuri parodo, kiek esame ar galime būti teisingame kelyje dėl atsakingesnio vartojimo, gamtos išsaugojimo ir atliekų tvarkymo. Labai norisi tikėti, kad ilgainiui ne pasiteisinimai ar visuomenėje dar gajūs mitai apie tai, kodėl nerūšiuoti, nešiukšlinti ir neteršti gamtos, bet realūs žmonių pokyčiai ir veiksmai parodys, kad švaru ne ten, kur valoma, o ten – kur nešiukšlinama. Negana to, kaip ir minėta – šiukšliažygis nėra tik apie šiukšlių rinkimą. Tai ir žygiavimas – vaikščiojimas, kuris yra natūrali ir mums kaip biologinei rūšiai gyvybiškai būtina fizinė veikla. Ypač šiais laikais, kai galima visai nebeiškelti kojos iš namų, nes nemaža dalis žmonių dirba namuose, sparčiai klesti internetinė prekyba (kurios metu galima užsisakyti maisto ir kitų prekių), taip pat – taksi / pavėžėjimo paslaugos, kurios suteikiamos nuo taško A iki taško B ar panašiai. Tad labai svarbu nepamiršti savęs ir laiku tuo pasirūpinti, prisimenant, kokia išties didelė yra vaikščiojimo nauda mūsų kūnui: mažina stresą, prisideda prie sveikesnės, pozityvesnės mąstysenos, skatina kūrybiškumą, pagerina miegą, mažina psichologinę įtampą, pagerina nuotaiką ir t. t. Kaip sakoma – tik sveikame kūne gyvena sveika siela. Na, o jei vaikščiodami dar ir rinksime šiukšles, skirtingai nuo monotoniško vaikščiojimo, dar ir pailsinsime smegenis, kurios nebus apkrautos sunkių minčių apie kasdienius ar laukiamus padaryti darbus. Tad jei vien tik žygiavimas atrodo nemaloni veikla arba tai jau yra tapę nuobodžia rutina – visada galima ieškoti būdų, kaip ją pajavairinti.

Na, o jei dar į šiukšliažygį pažiūrėtume visai kitu kampu – jis galėtų virsti ir įdomiu žaidimu / pramoga [kas, kiek ir kokių šiukšlių ras, kurio maišas bus pilnesnis ir / ar sunkesnis], įtraukiančiu visą šeimą, draugus, kaimynus ar pan. Vėliau galbūt virstų puikiu laisvalaikio praleidimo būdu šeimoms su vaikais, taip nuo mažų dienų skatinant jaunąją kartą ne tik būti aktyviems, bet ir rūpintis mūsų planeta.

ŠIUKŠLIAŽYGIO NAUDA ŠAULIO TARNYSTĖJE

Kaip žinoma, sąvoka „šauliškumas“ jau savaime yra siejama su susiformavusia žmonių vidine nuostata, dvasine būseną, iš kurios kyla jų pažiūros, elgesio ir gyvenimo principai, nukreipti į pagrindinį tikslą – tarnauti savo tautai, Tėvynės labui. Tad šauliai, organizuodami bei vykdydami įvairias veiklas, ne tik praplečia akiratį, bet ir teigiama linkme nukreipia mąstymą bei ugdo suvokimą.

Mano manymu, tokia veikla kaip šiukšliažygis kartais taip pat turėtų būti įtraukta į kiekvieno šaulio dienotvarkę.

Visų pirma dėl to, kad būdami šauliais ir inicijuodami tokio pobūdžio veiklas ne tik dar labiau atkreiptume dėmesį į vis blogėjančią padėtį šalyje užterštumo prasme, taršos poveikį sveikatai, žmonių perteklinį vartojimą, bet ir, tikėtina, taptume šiuo klausimu sektinu pavyzdžiu kiekvienam piliečiui, taip pateisindami šiuolaikinio šauliškumo sampratą, kuri nuolat aidi šiandienos idėjose ir šūkiuose, kad „Šaulys – pavyzdys visiems“. Organizuojant ir vykdant šiukšliažygius tam tikra dalimi yra prisidedama ir prie pilietiškumo ugdymo, kuris, be kita ko, yra vienas iš Šaulių įstatyme reglamentuotų šaulio tikslų bei uždavinių.

Kitas labai svarbus šaulio tarnystėje komponentas – fizinė parengtis. Savaime suprantama, kad šaulys turi būti tinkamai pasirengęs fiziškai bei būti ištvermingas, todėl kasdien jis turi stiprinti ir / ar palaikyti savo fizinę formą, dėl ko šiukšliažygis tam tikra dalimi čia irgi gali būti labai naudingas. Jo metu įveikti atstumai pėsčiomis gali būti siejami su tam tikru fiziniu normatyvu, kurį kiekvienas šaulys pagal galimybes galėtų asmeniškai sau išsikelti. Dažnai sustojant pakelti šiukšlių būtų mankštinama širdis, atliekami raumenys, o nuolatos kartu nešiojant šiukšlių maišus – stiprinamos rankos.

Svarbu paminėti, kad, be visų nurodytų pavyzdžių, šiukšliažygis dar gali būti labai naudingas ir pakliuvus į ekstremalią / išgyvenimo situaciją. Patarimais ir sukaupta patirtimi apie šią naudingąją – praktinę šiukšliažygio pusę su neseniai prisiekusiais šauliais balandžio mėnesį vykusio šiukšliažygio metu pasidalijo Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Mato Šalčiaus 1015-osios šaulių mokomosios kuopos vadas Gabrielius E. Klimenka. Žygio metu kuopos vadas G. E. Klimenka konkrečiais pavyzdžiais šauliams parodė, kaip ir kuo dauguma per žygį surinktų šiukšlių galėtų pasitarnauti išgyvenimo sąlygomis.

Pavyzdžiui, paaiškinta, kad rasta vielos atkarpa galėtų būti puiki atmaina virvei, t. y. kaip sutvirtinamoji medžiaga; plastikiniai buteliai – kaip vandens distiliatoriai [reikėtų nupjauti plastikinio butelio dugną, o jo sienelės užlenkti į vidų, vėliau įstatyti talpyklą su sūriu vandeniui. Saulės atokaitoje garuojant vandeniui, viskas kondensuosis ant butelio sienelių ir nutekės į plastiko klostes, iš kurių vėliau bus galima gerti susikaupusį gėlą vandenį]; riešutų kevalai – kaip signalinis ženklas [įsistačius kevalo puselę tarp rankų pirštų ir stipriai pučiant orą į tarpupirščio vietą, kurioje yra riešuto kevalas]; dideli šiukšlių ar kiti maišai – kaip vėjo nepraleidžiantis lietpaltis, apsauga

nuo saulės [jie taip pat gali būti pripildomi medžių lapų ir naudojami kaip pagalvė arba čiužinys ar tiesiog vieta atsigulti arba atsisėsti] ir t. t.

Žinoma, tam, kad aplinkoje rastas išgyvenimui praversiančias priemones galėtum tinkamai panaudoti atsidūręs ekstremalioje situacijoje taikos ar bet kokios krizės metu, yra reikalingos atitinkamos žinios bei praktiniai įgūdžiai, kuriuos šauliai kaskart lavina įvairių teorinių ar praktinių kursų metu, taip įgyvendindami vieną pagrindinių įsakymų šauliui – „Švieskis ir šviesk“. Taigi šiukšliažygio metu, darant sustojimus / poilsio pertraukėles, laiką taip pat būtų galima turiningai išnaudoti ir pasimokant įvairių praktinių įgūdžių, praversiančių gamtoje. Pavyzdžiui, kiekvienas turėtų žinoti, kaip įžiebtį ugnį be degtukų – tokių žinių neprarasi. Tai išgyvenimo įgūdis, kurį privalu įsisavinti tokiems atvejams, jei, pavyzdžiui, eidami į mišką pamestumėte žiebtuvėlį / degtukus arba jei atsidurtumėte vėjuotame / drėgname ore ar panašiai. Tad žygiuodami ir švarindami miškus, šauliai turi galimybę išbandyti įvairias ugnies įžiebimo technikas: gauti ugnį trinties būdu [panaudojant titnagą ir plieną [jei šių dalykų nebuvo po ranka, galima bandyti improvizuoti naudojant kvarcitą ir plieninį kišeninio peilio ašmenį]], gauti ugnį panaudojant vilnos juostelę ir akumuliatorių; alavo skardinę [kurios dugnas, jei bus nupoliruotas, galės sutelkti dėmesį į saulės spindulius ir būti naudojamas ugniai kūrenti], skeltuvą ir beržo tošį ir t. t. Jei yra pirmosios pagalbos vaistinėlė ir pagrindiniai chemijos įgūdžiai, miške ugnį galima taip pat bandyti įžiebtį naudojant chemines priemones, pavyzdžiui, sumaišius kalio permanganatą ir gliceriną; kalio permanganatą ir cukrų ar kalio permanganatą su bet koku antifrizu. Taip pat šiukšliažygio sustojimų metu gali būti tobulinamos mazgų rišimo technikos, pastogės [vienvietės / dvivietės palapinės, užuovėjos] įrengimo būdai ir t. t. Tad visi naujai įgauti ar tobulinami įgūdžiai padės jaustis tvirčiau visose gyvenimo situacijose: ar tai tebtų įprastos išvykos į gamtą, ar ekstremalios / išgyvenimo situacijos.

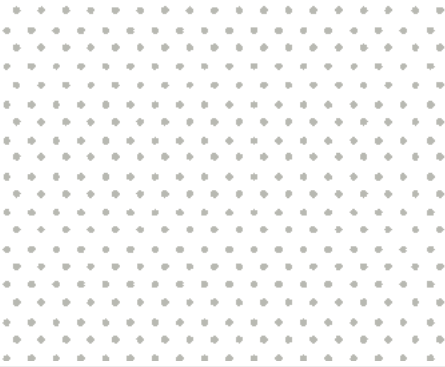
Taigi, kaip matyti, šiukšliažygio nauda iš tiesų yra įvairialypė. Ir ne tik mus supančiai aplinkai, bet ir mums patiems. Tad šiuo atveju norėčius pacituoti kiekvienam šauliui gerai žinomus ir labai reikšmingus diplomato Broniaus K. Balučio žodžius, išlietus ant Laisvės varpo „O skambink per amžius vaikams Lietuvos, kad laisvės nevertas, kas negina jos“, ir iš dalies susieti juos su šia tema pasakant, kad gamtoje būti nevertas tas, kas neprisideda prie jos gerovės. Tad išlikime ne tik aktyvūs, bet ir savo veiksmais dėkingi gimtajai Žemei. Tėvynės labui! x

KELI PATARIMAI SAUGIAM STOVYKLAVIMUI: NE TIK ŠAULIAMS



1

12

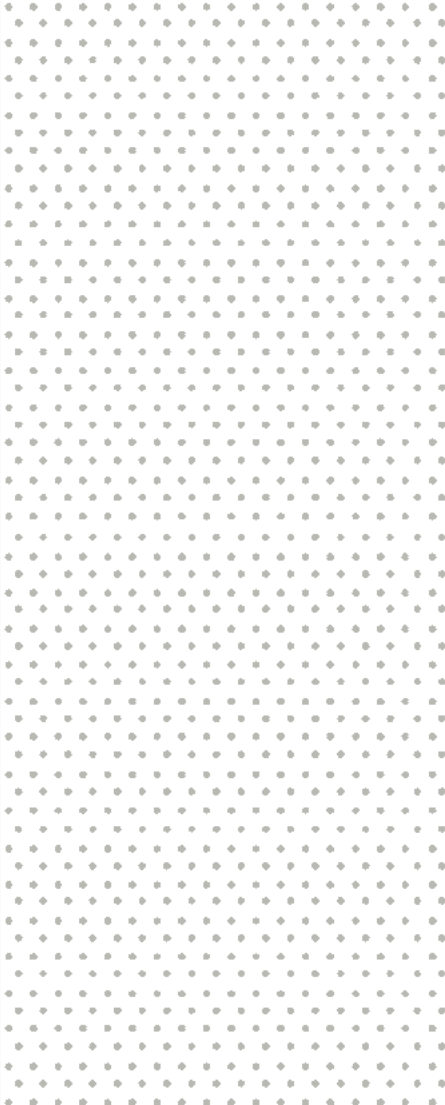


TEKSTAS IR NUOTRAUKOS:
Gabrielius E. Klimenka
Eduardas Klimenka

Artėja vasara ir kiekvienas bent kartą vyks prie ežero, stovyklaus miške arba grybaus. Kiekviena iš šių veiklų turi tam tikrų pavojų, apie kuriuos ne visada susimąstome. Taigi keli patarimai, kaip stovyklauti saugiai ir džiaugsmingai. Dalijamės savo pačių pastebėjimais ir išmoktomis pamokomis.

+

Statydami palapinę atkreipkite dėmesį į kelis momentus: oro sąlygas, gruntą, nuolydį ir atstumą nuo laužavietės.



- 1. Čia būta stovyklavietės.
- 2. Išvykdami įsitikinkite, kad ugnis visiškai užgesinta.

STOVYKLAVIETĖS ĮRENGIMAS

Kaip manote, nuo ko šiais laikais prasideda stovyklavimas? Uždavęs šį klausimą, paprastai išgirstu pačių įvairiausių atsakymų nuo palapinės statymo iki laužo sukūrimo. Deja, realybė tokia, kad šiais laikais paprastai stovyklavimas prasideda nuo šiukšlių, kurias paliko prieš tai stovyklavę asmenys, surinkimo. Šiukšles surenkame ne tik dėl estetinio vaizdo, na, juk niekam nepatinka sėdėti šiukšlyne ir dar svetimame, bet ir dėl pavojaus susižeisti. Renkant šiukšles svarbu atkreipti dėmesį į tai, ar nesimėto kokių nors stiklo šukių, ar laužavietėje nėra sprogių ar kitokių medžiagų, kurios galėtų padaryti kepamą šašlyką nevalgomą, pavyzdžiui, plastikas. Surinkę stiklo šukes apsaugosite savo kojas, nes juk tikrai vaikščiosite basomis, o sprogios medžiagos laužavietėje – nebūtinai sprogmenys, tai gali būti ir po pelenais pakastas degaus skysčio butelis ir koks purškiamo dezodoranto flakonas.

VIETA PALAPINEI

Statydami palapinę atkreipkite dėmesį į kelis momentus: oro sąlygas, gruntą, nuolydį ir atstumą nuo laužavietės.

Oro sąlygos. Atkreipkite dėmesį į oro sąlygas ir pagal tai rinkitės vietą palapinei. Jei diena labai karšta, palapinę geriau statyti pavėsyje. Tai svarbu ypač tada, jei nuspręsite dieną snūstelėti. Palapinėje, stovinčioje atokaitoje, gali būti karšta. Nė nepajusite, kaip užmigę perkaisite. Perkaitimas, kitaip tariant, šilumos smūgis, gali kelti labai rimtą pavojų jūsų sveikatai. Jei diena – vėjuota, nestatykite palapinės po medžiais arba arti jų. Čia didžiausią pavojų kelia lūžtančios medžio šakos. Tad stovyklaujant miške reikia visada atkreipti dėmesį į tai, kad virš stovyklavietės nebūtų sausų, storų šakų. Kad ir kaip tai

2



būtų romantiška, nestatykite palapinės arti senų medžių. Jei pliaupia lietus, akivaizdu, kad neatidžiai ruošėtės stovyklavimui, bet jeigu jau taip nutiko, geriau, kad palapinė nestovėtų dauboje, nes visas vanduo kaupsis po ir aplink palapinę.

Gruntas. Taigi, jei lijo lietus ir aplink palapinę susidarė bala, stovyklavietę ar tik palapinę derėtų nepatingėti perkelti į kitą vietą. Net ir šiltuoju metų laiku miegodami baloje galite peršalti. Nors tiesiogiai prie vandens ir nesiliesite, drėgmė vis tiek pagreitins jūsų organizmo šilumos atidavimą į išorę, tad po nakties prabusite sušalęs. Statant palapinę svarbu atkreipti dėmesį į tai, ant kokio grunto ji statoma. Minkšta žemė lems drėgmės susikaupimą, molėtas gruntas – purvą, smėlis – jo tikrai bus daug palapinėje, batuose ir ant drabužių, dėl ko galite pritrinti pačias netikėčiausias kūno vietas. Norėdami pasirinkti gruntą, ant kurio statytumėte palapinę, atkreipkite dėmesį į tai, kad jis nebūtų perdėm birus, kad nekaupytų vandens ir nepavirstų į purvą. Neretai miško aikštelės ar pievelės yra tinkama vieta.

Nuolydis. Turbūt ne vienas turėjote tokios patirties, kai ryte prabundi iki pusės iščiuožęs iš palapinės arba visi palapinės gyventojai prabunda susispaudę krūvoje viename iš palapinės kraštų. Taip nutinka, jei palapinę pasistatome ant nuolydžio. Net jei nuolydis vizualiai nematomas, jis lemia naktinį slydimą žemyn, o tai mažina miego kokybę bei kitus nepatogumus.

Atstumas nuo laužavietės. Ne kartą teko matyti, kai neįgudę stovyklautojai palapinę stato per arti laužo. Tas „per arti“ yra maždaug 2 metrai. Saugus atstumas nuo palapinės turėtų būti bent 15 metrų (jei vėjas pučia į priešingą pusę). Per arti pastatyta palapinė labai lengvai gali užsidegti nuo laužo atneštų žarijų. »

LAUŽO KŪRENIMO YPATUMAI

Pagrindinė naudojimosi laužu taisyklė: nepalik ugnies be priežiūros. Jei laužas jau dega, vadinasi, visada bent vienas žmogus turi jį prižiūrėti. Ugnis – pavojingas draugas, kuris gali netikėtai sukelti gaisrą. Niekada nežinai, koks vėjo gūsis nuneš kibirkštis į sausą žolę, ant palapinės ir sukels gaisrą.

Savaime suprantama, kad laužo nederėtų kurti po žemai kabančiomis medžio šakomis, ant samanų arba durpių pagrindu sudaryto grunto. Užsimeiname apie tai, nes vis trys atvejai gyvai matyti. Atminkite, kad sausos samanos lengvai užsidega ir jomis ugnis itin sparčiai plinta; žemos medžio šakos, jei neužsidegs, tikrai po jomis sukurtas laužas pakenks medžiui; durpių pagrindu sudarytas dirvožemis gali sukelti požeminį gaisrą, kurio išorėje nematysime, kol nepasidarys per vėlu. Laužus deginkite tik specialiai tam įrengtose laužavietėse. Jeigu nėra kito pasirinkimo, atidžiai paruoškite laužavietę: nuvalykite lapus, šakeles, samanas taip, kad matytumėte gruntą; įkaskite laužavietę giliau, taip įsitikinsite, kad po būsimu laužu nėra storų medžio šaknų, durpių; išvykdami viską palikite taip, kaip radote.

Nenorėdami susižeisti, nevaikščiokite basomis prie laužo, nes galite netyčiomis užlipti ant iškritusios žarijos arba prisiliesti prie įkaitusio ugniakuro akmens. Tad čia geriausia dėvėti uždarus batus. Taip pat nerekomenduojama prie laužo artintis vilkint sintetinius rūbus, nes jie itin lengvai užsidega. Taip pat geriau tvarkant laužo malkas arba verdant maistą susirišti ilgus plaukus, jei jų vis dar turite. Plaukai yra degūs. Gerai, jei viskas pasibaigia tik svilintos kiaušės kvapeliu ir nereikia medicininės pagalbos.

Išvykdami įsitikinkite, kad ugnis visiškai užgesinta. Nepalikite smilkstančių žarijų. Kartais tenka supilti kelias dešimtis litrų vandens, kad visiškai užgesintume ilgai degusį laužą. Ne kartą teko matyti, kaip stovyklautojai palieka degančią ugnį, neva netrukus kas nors atvyks, žmonėms nereikės vargti.

Svarbu paminėti ir degaus skysčio naudojimo pavojus. Dažniausiai degaus skysčio naudojimas atrodo taip: supylėme anglis, papylėme degaus skysčio, padegėme, matome, kad ne visos anglys dega, šliūkstelėjome dar šiek tiek degaus skysčio, po to dar, neuždarytą butelį pasidedame prie šašlykinės, gal dar prireiks. Svarbiausia taisyklė: nepilti skysčio, jei netoliese yra atvira liepsna. Dega ne pats skystis, o jo garai, tad, jei poros metrų atstumu yra atvira ugnis, o jūs pilate skystį, yra tikimybė, kad butelis

jūsų rankose užsidegs ir sprogs. Kuo arčiau ugnies, tuo didesnė sprogimo tikimybė. Tad ne tik nepilkite degaus skysčio netoli atviros liepsnos, bet greta nelaikykite ir paties buteliuko, juo labiau atidaryto. Palaistę anglis degiu skysčiu, buteliuką nuneškite kuo toliau.

Degaus skysčio alternatyva. Jeigu maisto gamybai naudojate medžio anglis, vietoje degaus skysčio tiesiog ant anglių užkurkite nedidelį lauželį. Tai labai efektyvu, o svarbiausia kur kas saugiau nei degus skystis.

TUALETO REIKALAI

Jau tapo įprasta, kad atvykus į stovyklavietę bangu įžengti į ją supantį miškelį, nes vos tik įžengęs matai besimėtančius baltus popierėlius ir rudas krūveles. Žmogus, ko gero, vienintelis žinduolis, kuris būdams gamtoje tuštinasi bet kaip ir bet kur. Tuštinimasis gamtoje yra savotiškas menas ir įprotis, kurį reikia ugdyti.

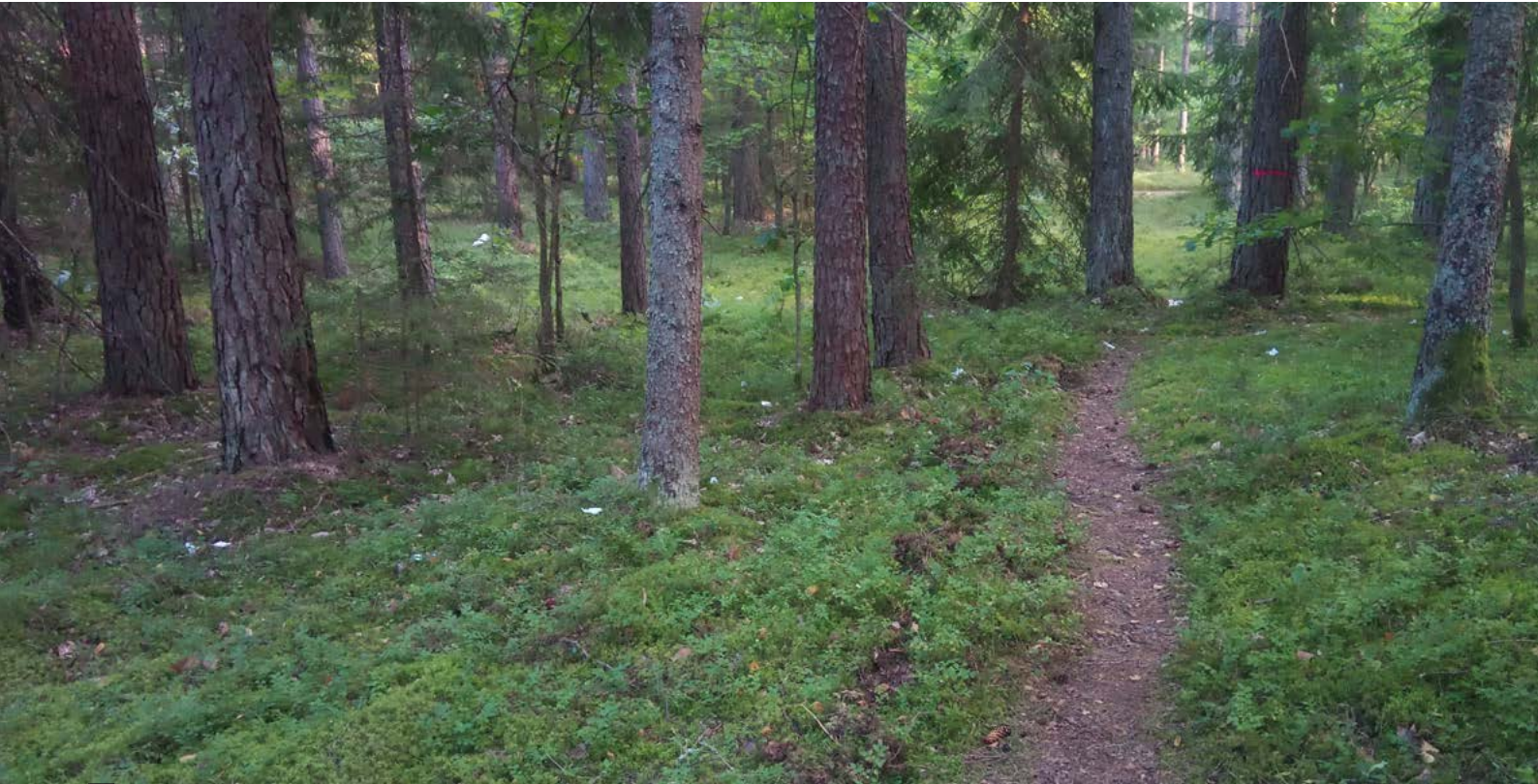
Visų pirma atkreipkite dėmesį į stovyklavietės aplinkos užterštumą. Jei matote, kad prie vandens aplink stovyklavietę pridergta, geriau pasirinkite kitą stovyklavietę. Jei vis tik nuspręsite likti, nenaudokite vandens iš greta esančio vandens telkinio ir rimtai pasvarstykite, ar norite čia maudytis. Fekalijomis užteršta pakrantė greičiausiai bus užteršusi ir vandenį, tad rizikuojate apsinuodyti.

Įsikurdami stovyklavietėje įrenkite tualetą. Tai gali būti elementari duobė su šonus uždengiančiais rąstukais, ant kurių galima pritūpti nebijant įkristi į duobę. Greta duobės pastatykite kibirą su pelenais ir po kiekvieno tuštinimosi pabarstykite duobės turinį. Tai padės stabdyti kvapus ir bakterijas. Patį tualetą įrenkite maždaug 100 metrų atstumu nuo stovyklavietės ir vandens telkinio. Nesant galimybės įrengti tualetu, turėkite kastuvėlį. Prispyrus reikalui eikite kiek įmanoma toliau nuo stovyklavietės ir išsikaskite maždaug sprindžio gylio duobutę. Atlikę reikalą į duobutę meskite panaudotą tualetinį popierių ir viską užkaskite. Taip pat nesišlapinkite arti stovyklavietės. Čia gal pastaba labiau skirta vyrukams, nes jie mėgėjai paeiti už medelio ir atlikti lengvą reikalą ten. Tačiau čia taisyklės tos pačios kaip ir dėl „sunkesnio“ reikalo: stovyklavietė ir jos prieigos – ne tualetas.

Šiais laikais susiduriama su dar viena problema, gresiančia sveikatai, ypač vaikų. Asmenys, nebuvę gamtoje, gali nemokėti arba psichologiškai bijoti tuštintis gamtos sąlygomis. Todėl kenčia visą laiką, kol būna gamtoje, ir neina į tualetą. Jei atvykote su vaiku, stebėkite, ar jis tikrai kasdien tuštinasi, nes kitaip gali atsirasti sveikatos problemų.



1
1. Paplūdimiuose reikia būti atsargiam.
2. Išėjai už stovyklavietės ir... baisu išlipti.



2
SĖDĖJIMAS ANT ŽEMĖS
Paprastai sėdėjimo ant žemės klausimą kiekvienas prisimena šaltuoju metų laiku, tačiau jis svarbus ir vasarą. Norėdami atsisėsti, visuomet pasidarykite izoliaciją tarp savęs ir žemės paviršiaus. Tam tinka paklotėlis, striukė, kuprinė, rąstas ar, liaudiškai tarient, „pašikniukas“. Net ir vasarą ilgėliau pasėdėję ant plikos žemės turime nemenką pavojų peršalti šlapimtakius, tad gresia uždegimas su visomis iš jo išplaukiančiomis pasekmėmis.
EŽERO VANDENS NAUDOJIMAS
Turbūt dažnas stovyklautojas, virdamas kavą ar gamindamas maistą, naudoja vandenį iš greta esančio vandens telkinio: ežero, upės, upelio ir pan. Prieš naudodami tokį vandenį įsitikinkite, kad greta nėra kokios nors kanalizacijos, fermos ar kitokios teršalų gamyklos.
Vandenį, imamą iš gamtos, privaloma virinti arba kitaip sterilizuoti. Vanduo iš gamtos, kad ir koks švarus atrodytų, gali turėti įvairių bakterijų ar mikrobus, galinčių sukelti rimtų sveikatos sutrikimų. Tad vandenį privaloma virinti, filtruoti arba kitokiais būdais sterilizuoti. Dažniausias ir paprasčiausias vandens valymo būdas yra virinimas, tad keli pastebėjimai apie tai.
Kiek tenka stebėti stovyklautojus, dažniausiai kavos gaminimas iš ežero vandens atrodo taip: pasėmėme vandens, pakabinome puodą virš laužo, vos tik vanduo ėmė kunkuliuoti, nuimame jį ir daromės kavutę. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad dalis mikrobus ir bakterijų žūsta, kai vanduo pasiekia 70 °C, kita dalis – kai vanduo užverda t. y. pasiekia 100 °C, tačiau vis tiek lieka nemenka dalis tokių mikroorganizmų, kuriems nepakanka, kad temperatūra pasiektų 100 °C, jiems sunaikinti reikia daugiau laiko, tad vandenį iš ežero privaloma virinti bent 10–15 minučių. Jei vandenį teko semtis iš pelkės, išvalytą jį derėtų virinti apie 30 minučių. Niekada negerkite ir neplaukite maisto nesterilizuotu vandeniu iš gamtos.
VAIKŠČIOJIMAS SU PEILIAIS IR KIRVIAIS
Kaip paprastai grybautojai renka grybus? Vienoje rankoje – terbelė, kitoje – atlenktas peilis, grybautojas sėlina mišku tarsi tykodamas, kokiame čia grybui perjauti gerklę. Situacija – rimta, nes einant mišku be galo lengva parvirsti, o jei rankoje atlenktas peilis, parvirtimas gali baigtis rimtais susižalojimais. Tad rinkdami grybus išsiugdykite tam tikras elgesio taisykles, t. y. peilis, kol nenaudojamas, turi būti įdėtas į dėklą arba, jei sulankstomas, – sulenktas. Reikia panaudoti, išsitrauki arba atsilenki peilį, panaudojai, susidedi atgal. Šauliai žino elgesio su šaunamuoju ginklu taisykles, kada saugiklis turi būti įjungtas,

kada – išjungtas, tad čia principas lygiai tas pats: nenaudoji peilio – jis turi būti saugiai padėtas.

Tos pačios taisyklės galioja ir stovyklaujant, tik čia prisideda ir kirvis. Nekalbant apie saugų kapojimą: neapoti žmogaus kryptimi, nekirsti savo kojos kryptimi ir pan. Svarbu pabrėžti, kad kirvio negalima mėtyti [gaudyk kirvį, ko tyli, ką nepagavai?], nevaikščioti juo mosikuojant ar užsikišus už diržo, laikant už rankenos ir pan. Jei kirvį reikia nusinešti iki kapojimo vietos, derėtų jo geležtę įdėti į specialų dėklą ir nešti paėmus kuo arčiau jos. Taip sumažinsite tikimybę susižaloti.

IŠVYKIMAS

Svarbiausia buvimo gamtoje taisyklė – nepalikti pėdsakų. Žmogaus veikla dažniausiai yra niokojanti. Kur žmogus įžengia, ten jis palieka suirutę ir daugybę savo veiklos pėdsakų. Kviečiame išsiugdyti ir ugdyti artimųjų savimonę. Gamta – ne tik jūsų namai. Tad ten, kur bent trumpam apsistojate, palikite viską taip, kaip radote, arba dar gražiau. Jeigu stovyklaujate specialiai tam įrengtoje vietoje, sutvarkykite aplinką, įsitikinkite, kad laužas tikrai užgesintas ir kad visos šiukšlės surinktos. Jeigu stovyklaujate laukinėje gamtoje, išvykdami nepalikite jokio pėdsako. x

MUŠKIETININKŲ IR PIKINIERIŲ GINKLUOTĖ XVI–XVII AMŽIAUS KARUOSE (II DALIS).



Titnagine muškieta ginkluotas olandų karys. Bartolomėjaus van der Helsto (Bartholomeus van der Helst) paveikslo „Amsterdamo pilietinė gvardija švenčia Miunsterio taikos sudarymą“ fragmentas, 1648 m.

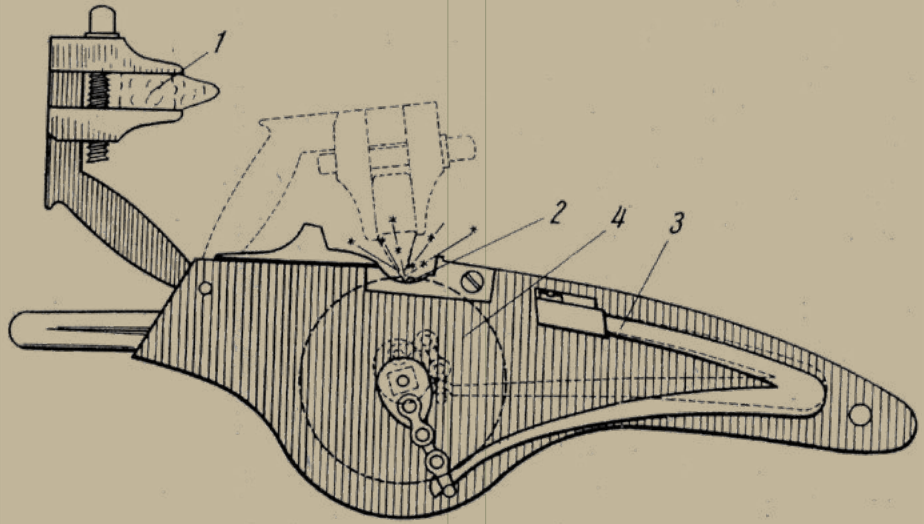
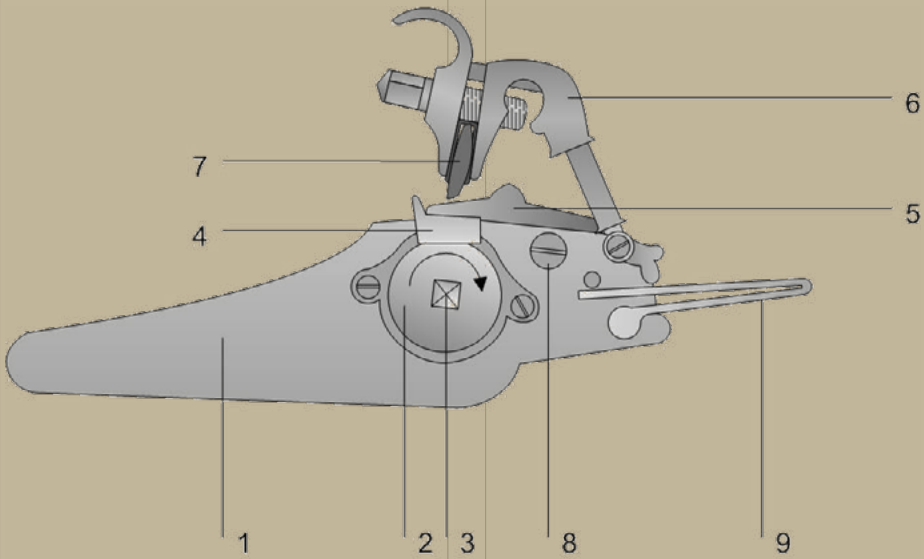
15

TEKSTAS: Vidmantas Airini

XVI amžiaus pradžioje buvo išrasta ratukinė spyna. Pirmaisiais šio amžiaus dešimtmečiais ji pritaikyta šaunamiesiems ginklams. Turint tokios konstrukcijos spynas, atsirado sąlygos paplisti pistoletams – šaunant viena ranka laikomiems trumpavamzdžiams šaunamiesiems ginklams.

Pistoletai ir šautuvai ratukinėmis spynomis labiausiai paplito kavalerijoje, tačiau tokios konstrukcijos ginklais apsiginklavo ir pėstininkai. Dar viena pėstininkų ginkluotę ilgainiui pakeitusi naujovė buvo XVI amžiuje atsiradę ginklai titnaginėmis spynomis. Ratukinių ir titnaginių ginklų savybės leido juos sėkmingai panaudoti tuomet, kai paprastos konstrukcijos dagtiniai šautuvai nebuvo efektyvūs arba iš jų šaudyti buvo labai sudėtinga.

ŠAUNAMIEJI GINKLAI RATUKINĖMIS IR TITNAGINĖMIS SPYNOMIS



Ratukinė spyna:

- 1 - spynos plokštė
- 2 - ratukas
- 3 - ratuko ašis
- 4 - parako lentynėlė
- 5 - lentynėlės dangtelis
- 6 - gaidukas
- 7 - piritas
- 8 - lentynėlės dangtelio varžtas
- 9 - gaiduko spyruoklė

Ratukinės spynos veikimas:

- 1 - gaiduko laikomas piritas
- 2 - parako lentynėlė
- 3 - spyruoklė
- 4 - ratukas

Ginklų gamyboje išsiskyrė nuo seno Europoje metalurgijos srityje pirmavę kraštai – Pietų Vokietija ir Šiaurės Italija, nuo XV amžiaus pradžios specializavęsi šaunamųjų ginklų vamzdžių, vėliau ir graižtvinių, gamyboje. Šių kraštų meistrams priskiriamas ir ratukinės spynos pagaminimas – puikus Renesanso epochos technologinės pažangos pavyzdys.

Ratukinės spynos mechanizmo veikimui parengti buvo būtina iš anksto prisukti jo spyruoklę ir palenkti prie lentynėlės dangtelio gaiduką su jį įspraustu piritu gabalėliu. Gaiduko spyruoklė prispausdavo piratą prie dangtelio. Kad mechanizmas suveiktų, būdavo nuspaudžiamas nuleistukas. Tai atlikus atsipalaiduodavo ir pradėdavo sukstis įpjovos krašte turintis ratukas bei tuo pat metu pasitraukdavo jį nuo gaiduko su piritu skiriantis lentynėlės dangtelis. Piritui palietus besisukantį ratuko kraštelį, tuoj pat būdavo įskeliamos kibirkštys, kurios padegdavo lentynėlėje esantį paraką ir per uždegimo angą ugnis akimirksniu pasiekdavo užtaisą. Prieš kiekvieną šūvį, įstūmus į vamzdį užtaisą su kulka, reikėdavo specialiu raktu prisukti ratuko spyruoklę, atlenkti nuo lentynėlės gaiduką, suberti į lentynėlę paraką, uždaryti lentynėlę užtraukiant ant jos dangtelį ir palenkti prie jo gaiduką. Tokia spyna lėmė pistoletų atsiradimą ir greitą jų plitimą visoje Europoje, šautuvų tobulėjimą, leidusį juos panaudoti naujais tikslais, kokiems anksčiau jie negalėjo būti skirti.

Ratukinė spyna daugeliu atvejų buvo gerokai pranašesnė už dagtinę. Užtaisyta ginklą su dagtine spyna besiruošiantis panaudoti šaulys turėdavo nuolatos rūpintis, kad smilkstantis dagtis neužgestų savaime arba lyjant bei kitomis nepalankiomis sąlygomis. Mūšyje užgesus dagčiui arba nespėjus jo uždegti, karys tam tikrais atvejais tapdavo bemaž bejėgis. Šautuvu su ratukine spyna ginkluotam šauliui nebereikėdavo nešiotis dagčio. Užtaisytas ginklas nuolatos būdavo parengtas šūviui. Ratukinės spynos veikimas kur kas mažiau priklausė nuo aplinkos. Tokią spyną turintys ginklai labai tiko raiteliams, nes šiems reikėjo laisvų rankų ir nuolatinės ginklo parengties šūviui. Ginklai ratukinėmis spynomis rado vietą ir tarp pėstininkų. Smilkstantys dagčiai tamsoje galėdavo išduoti dagtinėmis arkebuzomis arba mušketėmis ginkluotus karius, o turint ratukinius šautuvus buvo galima likti nepastebėtiems kur kas ilgiau ir šauti bet kuriuo metu. Nereikėdavo rūpintis dagčių uždegimu ir jų ugnies palaikymu ilgiau laukiant momento, kai reikia iššauti. Ratukiniai šautuvai pasaloms ir netikėtiems puolimams buvo kur kas tinkamesni ginklai. »



Mušketomis su ratukinėmis spynomis buvo apginkluojami sargybiniai, kuriems taip pat buvo ypač reikalingas šūviui nuolat paruoštas ginklas. Ratukinės spynas XVI amžiaus pabaigoje–XVII amžiuje turėdavo dalis pėstininkų mušketų. Kaip ir tos pačios epochos dagtinės mušketos, ratukinės buvo gana sunkios, tad iš jų buvo šaudoma naudojant forketes. Vėliau, pereinant prie ginklų vamzdžių gamybos iš vis kokybiškesnio plieno, apdorojimo technikos tobulinimo, pėstininkų šautuvai tapo lengvesni. Ratukinių mušketų svoris sumažėjo ir dvišakės atramos joms nebereikėjo. Ratukinės spynos buvo pritaikytos ir sunkiesiems tvirtoviniams šautuvams.

Nors ir ne taip plačiai kaip kavalerijoje, tačiau pėstininkų gretose paplito ir ratukiniai pistoletai bei trumpavamzdžiai šautuvai. Jais apsiginklavo dalis muškietininkų bei pikinierių dalinių karininkų ir karių. Pistoletai papildė anksčiau įprastai tik kertamuosius ir duriamuosius ginklus turėjusių karininkų ginkluotę. Kaip rodo Šventosios Romos imperijos kariuomenės pavyzdys, pėstininkų gretose buvo nedidelis ratukiniais, kartais graižtviniais šautuvais ginkluotų rinktinių šaulių (Jäger) skaičius, juos komplektuojant iš medžiotojų ir miškininkų. Tokie kariai galėdavo būti priskirti prie muškietininkų arba veikdavo atskirai, saugodami lydėdavo kariuomenės vadus.

Ratukinė spyna buvo brangus ir sudėtingas mechanizmas, turintis ir rimtų trūkumų. Tokias spynas gamino labai aukštos kvalifikacijos ginklininkai, privalantys laikytis laikrodininkų tikslumo.

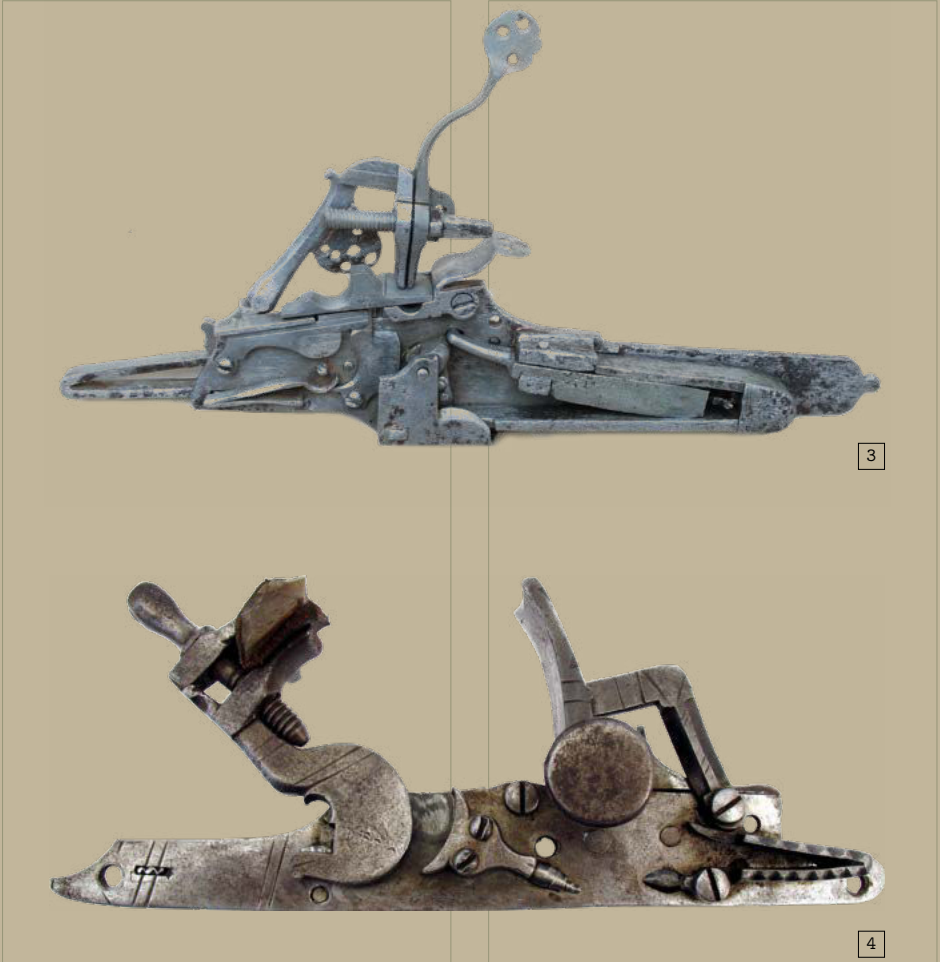
Dirbami specialiais įrankiais, jie sujungdavo į mechanizmą detales, pagamintas iš grūdintojo plieno. Intensyviai naudojama ratukinė spyna galėdavo užsikirsti dėl piroto nuotrupų ir sudegusio parako likučių, kurių patekdavo ant judamų besisukančių spynos dalių. Tuometis juodasis parakas palikdavo apie 40 proc. kietųjų degimo produktų. Paraką sudariusi salietra ir siera buvo plieno koroziją sukeliančios medžiagos. Po kelių šūvių ginklas su ratukine spyna galėdavo tapti nebetinkamas naudoti. Šį trūkumą muškietininkų atveju buvo mėginama kompensuoti gaminant dvigubą ratukinę ir dagtinę spyną turinčius ginklus, o karininkams – ginklus su dviguba ratukine spyna. Būtent didelė ratukinės spynos kaina ir nepakankamas atsparumas užteršimui, dėl kurio galėdavo nesuveikti, riboja jas turinčių ginklų paplitimą muškietininkų gretose.

Šaunamųjų ginklų gamyba buvo vystoma nuo viduramžių veikiančiuose ir senas metalurgijos tradicijas turinčiuose Vokietijos miestuose Niurnberge, Pasau, Zolingene, Augsburge ir Šiaurės Italijos miestuose – Brešoje, Venecijoje, Milane. Dar XVI amžiuje prie rankinių šaunamųjų ginklų gamybos srityje pirmaujančių Europos kraštų prisijungė Prancūzija, Anglija, Ispanija ir Nyderlandai [tik Jungtinės provincijos, tiek pietiniai Nyderlandai]. XVI amžiaus antrojoje pusėje–XVII amžiuje stambiais gamybos centrais tapo Paryžius, Londonas, Amsterdamas, Antverpenas, Madridas. Prancūzijoje ilgainiui iškilo Sedanas, Orleanas ir vis svarbesniu tampantis Sen Etjenas. Dabartinės Vokietijos centre, Tiuringijos žemėje, pradėjo kilti

Zūlis [Suhl], Bavarijoje – Miunchenas, o Austrijoje – Viena. Ispanijoje ginklai kariuomenės pėstininkams be minėti Madrido buvo gaminami Mondragono, Eibaro, Plasensijos de las Armas ir kitų vietovių ginklininkų. Šaunamieji ginklai buvo gaminami ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinėje Vilniuje. Apie tai byloja „Vilniaus mušketos“ paminėjimai XVII amžiaus šaltiniuose. Lenkijos Karalystėje ginklų gamybos centrai buvo Krokuva, Lvovas, Poznanė, Torunė ir Gdanskas [Dancigas]. XVI amžiuje ant šaunamųjų ginklų atsirado juos gaminusių meistrų žymenys, o XVII amžiuje pasirodė ir vardinės jų signatūros.

XVI amžiaus antrojoje pusėje pasirodė naujos konstrukcijos mechanizmas šaunamųjų ginklų parakui uždegti. Ištobulinta titnaginė spyna buvo pranašesnė už ankstesnes dantinę ir ratukinę spynas. Palyginus su ratukine, ji buvo gana paprastos konstrukcijos. Tačiau tam, kad ginklai su titnagine spyna taptų efektyvesni bei patikimesni už dagtinius ir ratukinius, prireikė laiko.

Titnaginė spyna turėjo gaiduką su „lūpose“ užspaustu titnago gabalėliu ir skiltuvą (plieno plokštelę), kurie kartu su juos judinančiomis spyruoklėmis būdavo pritvirtinti prie plokštės. Ankstyvosiose titnaginėse spynose skiltuvus ir parako lentynėlės dangtelis buvo dvi atskiros dalys, naujesnėse jos sudarė vieną dalį. Senesnės konstrukcijos titnaginės spynos parako lentynėlės dangtelį šaulys patraukdavo prieš pat šūvį, kad paspaudus nuleistuką atlaužtas gaidukas titnagu pataikytų į nuleistą skiltuvą kibirkštims išgauti.



Turėdamas ginklą su naujesne titnagine spyna, prieš šūvį šaulys turėdavo atlaužti gaiduką ir nuleisti ant parako lentynėlės skiltuvą, kuris buvo ir parako lentynėlės dangtelis. Nuspaudus nuleistuką, paleistas ir spyruoklės veikiamas gaidukas titnagu skeldavo į plieninį skiltuvą, kuris akimirksniu atverdavo lentynėlę kibirkštims, uždegdavusioms paraką. Paplito skirtingi titnaginės spynos variantai. Olandiškoji spyna turėjo gaiduką, kurį nuleisdavo spynos plokštės vidinėje pusėje išdėstyta spyruoklė, skiltuvą su ilga kojele [kaip ratukinės spynos] ir nuo jo atskirą parako lentynėlės dangtelį. Ispaniškosios-mauritaniškosios [Viduržemio jūros regiono] spynos gaiduko spyruoklė būdavo išorinėje spynos plokštės pusėje, o skiltuvus ir parako lentynėlės dangtelis sudarydavo vieną dalį. Pagal gaiduko formą galima skirti ir daugiau titnaginių spynų variantų, kuriuos turėjo švedai, škotai, italai, rusai.

Titnaginių spynų gamyba, palyginti su ratukinių, buvo nesudėtinga. Naudoti tokias spynas buvo patogiau už dagtines ir ratukines. Užtaisyti titnaginius šautuvus buvo galima maždaug dvigubai greičiau

nei dagtinius. Pagrindinis titnaginės spynos, kaip ir ankstesnių spynų, trūkumas buvo tas, kad lentynėlėje esantis parakas sudrėkdavo dėl drėgno oro arba kritulių, todėl kibirkštys jo nepadegdavo. Be to, ankstyvosios titnaginės spynos savo patikimumu nusileisdavo dagtinėms. Kaip tik todėl XVII amžiaus 2–4 dešimtmetyje daugeliu atžvilgių pirmaujančioje Švedijos karaliaus Gustavo II Adolfo kariuomenėje pėstininkus dažniausiai buvo stengiamasi ginkluoti dagtinėmis muškietomis. Ištobulinti titnaginei spynai prireikė daug laiko.

XVI amžiuje ir didžiąją XVII amžiaus dalį pėstininkų ginkluotėje toliau dominavo dagtinė, o ir kavalerijos ginkluotėje ratukinė spyna. Titnaginės spynos konstrukcija plito XVII amžiaus antrojoje pusėje ir tik amžiaus pabaigoje ginklai su šia spyna tapo pagrindiniai kai kuriose Europos kariuomenėse. XVII amžiuje buvo pradėta naudoti, o XVIII amžiuje Vakarų pasaulyje visuotinai paplito praktiškos konstrukcijos prancūziškoji skeliamoji titnaginė spyna su S raidės formos gaiduku ir vieną dalį sudarančiais skiltuvu bei parako lentynėlės dangteliu.

Šios spynos kūrėju laikomas Prancūzijos karaliaus Liudviko XIII dvare dirbęs dailininkas ir ginklininkas Marenas le Buržua [Marin le Bourgeois, apie 1550–1634]. Jo sukurtas mechanizmas buvo tobulinamas ilgus dešimtmečius. XVII amžiaus paskutiniame ketvirtyje ginklais su tokiomis spynomis apsiginklavo Prancūzijos kariuomenė, vėliau – Austrijos, o nuo kito šimtmečio pradžios – ir kitų Europos šalių kariuomenės. XVIII amžiuje mažesnio svorio titnaginės mušketos, arba fuzijos, tapo pagrindiniais pėstininkų ginklais. Šaudant iš jų nebuvo reikalinga dvišakė atrama. Titnaginę mušketą buvo galima užtaisyti dvigubai greičiau nei dagtinę. Įgudęs šaulys tai galėdavo padaryti greičiau nei per minutę. Efektyvus šūvis į pavienius taikinius iš šių ginklų galėdavo siekti 100 m, o grupinius taikinius [kaip priešo rikiuotė] – 200 m. Fuzijos terminas kilo iš prancūzų kalbos žodžio *fusil*, reiškiančio titnagą. Ilgainiui *fusil* pradėjo reikšti ne tik titnagą, bet ir visą šautuvą titnagine spyna. Fuzijomis ginkluoti muškietininkai kai kuriose valstybėse pavadinti fuzilieriais. Titnaginę spyną vietoje ratukinės nuo šiol turėdavo ir pėstininkų karininkų pistoletai. Kaip ir dauguma pėstininkų naudotų dagtinių ir ratukinių ginklų, taip ir titnaginiai ginklai daugiausia būdavo lygiavamzdžiai. Graižtviniai ginklai kariuomenėje buvo naudojami retai. Sudėtinga gamyba ir jos kaina, komplikuoti ir ilgas užtaisymas per laibgalį riboja graižtvinių ginklų paplitimą kariuomenėje, paliekant juos daugiausia medžioklei ir pramoginiam šaudymui į taikinius.

Šaunamieji ginklai, kuriais buvo ginkluoti Europos kariuomenių pėstininkai, taip pat ir kavalerija, turėjo kuklį puošybą arba dažniausiai visai nebuvo puošiami. Prabangiai dekoruotiems civilių ginklams būdingos puošybos graviruojant, ėsdinant, kalinėjant ar inkrustuojant buvo atsisakoma, galvojant apie praktines kare naudojamų ginklų funkcijas ir kainos prieinamumą. Kartais pasitaikanti kare naudotų dagtinių, ratukinių ir titnaginių mušketų ir kitų pėstininkų šaunamųjų ginklų puošyba paaiškinama noru išsiskirti, pabrėžti šių ginklų turinčių karių statusą. x

3. Šautuvo ratukinės spynos vidinė pusė. Europa, XVII a. (Vytauto Didžiojo karo muziejus, inv. Nr. G-1278). Fotografas Artūras Užgalis.

4. Olandiškoji titnaginė spyna. Vakarų Europa, XVII a.

PRIVATUS KARAS SU PRIVAČIAIS KARIAIS – PASAULIO ATEITIS?



TEKSTAS IR NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Iki šiol tradiciškai manyta, kad „galios monopolis“ priklauso valstybei. Kalbant apie vidaus reikalus (policija, pasienio apsauga ir t. t.) šitie procesai gal kiek ir stabilėsi, tačiau tarptautiniuose santykiuose įsitvirtinusią normą, kad kariauti gali tik valstybės, keičia praktika, kurioje karas tapo niša verslui. Ypač kai kalbame apie didžiąsias valstybes. Kuo toliau, tuo vis sunkiau atskirti vadinamąsias „apsaugos firmas“ nuo privačių kariuomenių. Pabandykime drauge pasigilinti į šį fenomeną.

14

NIEKO NAUJO PO SAULE

Visuotinai sutariama, kad privačių jėgos struktūrų kūrimasis prasidėjo apie 1990-uosius. Tačiau žvelgiant atgal į praeitį samdinytė arba kariavimas už pinigų nėra unikalūs reiškinys. Dar antikos laikais graikų miestai valstybės samdydavosi aplinkinių genčių karių miestelėnams ginti. Ne mažiau atsiliko ir prekyba užsiiminėjantys XIV amžiaus Italijos miestai valstybės (Florencija, Toskana, Venecija), kurie savo saugumą taip pat atiduodavo į privačių kariuomenių rankas. XV–XVI amžiuje ryški jėga tapo šveicarų samdiniai ir ja išliko iki pat Renesanso pabaigos. Pavyzdžiui, iki Prancūzijos revoliucijos apie trečdalį šalies pėstininkų pajėgų sudarė samdiniai, iš kurių didžiausią dalį – šveicarai. Kaip tam tikrą istorinį palikimą iki šių laikų galima regėti Vatikane. Būtent šveicarų gvardiečiai saugo Popiežių.

Tiesą sakant, tik XIX amžiaus kylant tautiniams išsivadavimo judėjimams kartu su nacionalizmu įsigalėjo dabartinis mums priimtinas suvokimas, kad kovoti reikia už savo valstybę, tautą, o ne siekiant pelno. Iki to laiko kariavimas už pinigus buvo

visuotinai priimtinas dalykas tiek tarp riterių, tiek tarp laisvųjų samdinių.

Regis, ciklas apsisuko ir įsigalėjus tarptautinėms korporacijoms „globalaus kareivio“ samprata vėl darosi vis populiareesnė. Juolab pastebimas didžiųjų ir galingųjų valstybių nenoras tiesiogiai su savo kariuomenėmis kištis į trečiojo pasaulio konfliktus. Čia ypač išsiskiria Afrika, kur dėl nestabilumo ir elementarios tvarkos nebuvimo radosi nemenkas saugumo trūkumas. Jį sėkmingai užpildo būtent privačios kariuomenės, vadinamieji „karo šunys“.

SAMDINIAI IR SAMDYTOJAI

Nors vadinamosios apsaugos ir karinių paslaugų tiekėjos dažnai veikia visame pasaulyje, tam tikrą nacionalinę priklausomybę atsekti visgi įmanoma. Žymiausios įmonės siejamos su JAV, Didžiąja Britanija, Izraeliu bei Prancūzija. Rusija taip pat jungiasi į šių valstybių ratą. Ypač po Ukrainos ir Sirijos konfliktų (apie su šia valstybe siejamus samdinius skaitykite žemiau).

Įmonės teikia įvairias paslaugas: organizuoja vietiniams karines pratybas, aprūpinimą ginklais ir t. t. Nors šių įmonių veiklos pobūdis skiriasi, dažniausiai siekiamas tikslas yra vienodas – maksimaliai padidinti „užsakovo“ karinę galią. Tiesiogiai arba apmokant vietos kovotojus. Dažniausiai samdomų kariuomenių pagalbos prireikia finansškai nepasiturinčioms, tačiau gamtos išteklių turinčioms valstybėms. Neretai privačios kariuomenės ne tik didina užsakovo karinę galią, bet ir saugo naftos grėžinius, kitas kasybos įmones. Tai garantuoja nuolatines pajamas tiek užsakovui, tiek samdiniams.

Ši rinka – labai dinamiška, todėl tiksliai pasakyti, kokia įmonė lyderiauja, gana sunku. Pateiksime keletą žinomesnių vardų:

„Academi“. Tai pavadinimus keičianti (dar vadinosi „Xe Services LLC“) pasaulyje garsiai nuskambėjusi „Black Water“ įmonių grupė, 1997 metais įkurta buvusio komandos Erico Prince'o ir šaudymo trenerio Elo Clarko. Įmonei priklauso treniruočių centrai, per kuriuos per metus „prasisuka“ apie 40 000 samdinių. Įmonė turi nemažai filialų, kurie specializuojasi atskirose srityse: „Blackwater Airships“ konstruoja dronus, „Blackwater Armored Vehicle“ gamina šarvuotus automobilius svarbiems asmenims, „Raven Development Group“ atsakinga už statybas, o „K-9“ rengia tarnybinius šunis. Kompanijos „smegenų centras“ – „Xe Watch“.

„G4S“. Šios įmonės saugos tarnyba veikia ir Lietuvoje. Kompanijoje dirba apie 657 tūkstančius žmonių, įmonės centrinis biuras įsikūręs Jungtinėje Karalystėje, Krolio mieste. G4S įkurta 2004-aisiais, kai savo jėgas suvienijo Danijos įmonė „Group 4 Falck“ ir britų „Securicor PLC“. Įmonė taip pat vysto įvairias veiklas nuo saugumo konsultavimo iki Lietuvoje žinomų inkasavimo paslaugų.

Susidomėjusiems pateikiame dar keletą žinomesnių ir galingesnių kompanijų pavadinimų, kurių veikla pasaulyje neretai sulaukia nemažai dėmesio: „FDG Corp.“, „DynCorp“, MRPI, „Aegis Defence Service“, „Erinys International“, „Northbridge Services Group“.

Ne visos išvardytos kompanijos tiesiogiai dalyvauja kovose. Svarbu tai, kad samdomų kariuomenių įmonės nėra suvaržytos politinių apribojimų. Jų darbuotojai į konfliktus žiūri kaip į galimybę užsidirbti. Dauguma samdomų „karo šunų“ yra tarnavę įvairių valstybių kariniuose daliniuose, diplomatinuose korpusuose.

PRIVAČIŲ KARIUOMENIŲ PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI

Kalbant apie privačias kariuomenes vienareikšmiškai atsakyti, gerai tai ar blogai, niekaip neišeina. Kompanijos, kurios turi privačių karinių junginių, atvirai kalba apie savo naudingumą bei profesionalumą ir tarptautinės teisės nuostatų paisymą. Tai yra tiesa, nes nemažai vakarietiškujų „saugos firmų“ dirba pagal valstybinius užsakymus, kai konvencinės kariuomenės veikimas nenaudingas pačiai valstybei. Kad gautų kontraktą, kompanijos privalo laikytis reikiamų nuostatų ir kontroliuoti savo darbuotojų elgesį.

Samdinių junginiai nestabiliuose teritorijose iš tiesų yra tam tikras saugos ir tvarkos garantas. Greitai, organizuotai ir tiksliai atlikdami paskirtas užduotis (apsauga, buferinių zonų sukūrimas, neramumų malšinimas ir t. t.) samdiniai sugeba stabilizuoti įvairias krizes.

Kita vertus, visada dera turėti mintyje tai, kad Jungtinės Tautos (JT) iki šiol neturi galimybės naudotis privačių karinių junginių paslaugomis. Tarp pasaulio turtingų valstybių dėl to jau kyla tam tikras nepasitenkinimas, nes „mėlynieji šalmai“ atlieka praktiškai tas pačias funkcijas. Tikėtina, samdinių pagalba įgalintų JT krizių metu veikti greičiau ir efektyviau.

Nors privačios kariuomenės dėl savo komercinės prigimties ir tikslo bet kokiomis priemonėmis laimėti kovą neretai kaltinamos kludymu užbaigti karą arba pertekliniu prievartos naudojimu, praktika rodo, kad prievarta bet koku atveju yra neišvengiama siekiant išeiti iš aklavietės bei pradėti derybas. Tokiu atveju privačios kariuomenės yra ne problemų kūrimo, o jų sprendimo dalis.

Tačiau dera neišleisti iš akių fakto, kad samdinių naudojimas gali įgauti ir negatyvių atspalvių. Tai ypač pasakytina apie su nedemokratinėmis valstybėmis siejamus samdinius. Tarkime, vis garsiau skambančios detalės apie Rusijos karinės bendrovės „Wagner“ vykdytus nusikaltimus Sirijoje ir Libijoje bei Centrinėje Afrikoje.

ŠIEK TIEK SKAIČIŲ

Privataus saugumo sektorius nestabiliais laikais yra itin pelningas verslas. „Los Angeles Times“ skelbia, kad samdomų kariuomenių pelnas 1990 metais buvo 56 milijardai JAV dolerių. Palyginti su dabarties laiku, šis skaičius gerokai išaugo. Pateikiame keletą skaičių (šaltinis – www.securitydegreehub.com):

2012 m. „Northbridge Services Group“ pelnas buvo 50,5 milijono JAV dolerių.

„Triple Canopy“ vienas iš projektų Irake buvo įvertintas 1,5 milijardo JAV dolerių.

Naujausiais duomenimis, „G4S“ dirba per 620 000 žmonių. Tai trečiasis privatus didžiausias darbdavys pasaulyje. 2012-aisiais „G4S“ apyvarta siekė per dvi dešimtis milijardų JAV dolerių. Siera Leonės vyriausybė sumokėjo „Executive Outcomes“ 35 milijonus JAV dolerių už 22 mėnesius darbo, o suplanuota JT operacija būtų kainavusi 47 milijonus JAV dolerių už 8 mėnesius.

Gerai parengtam samdomam kareiviui vidutiniškai mokama iki 2 000 JAV dolerių per dieną.

PERSPEKTYVOS

Dabarties pasaulyje daugelis įsisąmonino, kad privačių kariuomenių uždraudimas stabilumui pasaulyje nepasitarnautų. Tai, kad kažkas visai neprastai uždirba iš karo, – nesmerktina. Veikiau derėtų mąstyti, kodėl kyla tie karai ar įvairūs konfliktai.

Kalbant apie samdinius ir jų veiksmus neretai iškyla moralinių ir etinių klausimų, tačiau jų kontrolė dažniausiai pašlyja tuomet, kai įmonė siejama su totalitarinėmis valstybėmis. Tuomet samdiniai pasitelkiami neaiškioms užduotims vykdyti, nes pats „savininkas“ yra neskaidrus (ČVK „Wagner“ pavyzdys).

Realybė diktuoja privačių kariuomenių poreikį. Tenka pripažinti, kad privati saugumo industrija neretai yra lemiamas veiksnys užtikrinant saugumą sukilimų niokojamose šalyse. Akivaizdu, kad privatus saugumo sektorius ateityje dar labiau plėsis. x

AR VISOS INTERNETO SVETAINĖS – SAUGIOS?



15

TEKSTAS: Aušrius Juozapavičius,
Aistė Janulevičiūtė

Prieš 30–40 metų automobilių spūstys Vilniuje būdavo nuostabus ir retas reginys. Dabar mes jau nebegalime įsivaizduoti normalaus miesto be šio „malonumo“ – tai tiesiog tapo kasdienybės dalimi, panašiai kaip pusryčiai. „Prieš keletą metų mačiau straipsnį, kuriame buvo spėjama 10 dalykų, kurių neliks per artimiausią dešimtmetį. Vienas jų buvo mechaninė automobilio pavara, o kitas – privatumas“, – sako Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kibernetinio ir informacinio saugumo kurso dėstytojas Aušrius Juozapavičius.

Jei naudosite vis kitą slaptažodį, pavojaus beveik nėra – nes jūsų elektroninio pašto adresas turbūt ir taip jau kiekvienam žinomas.

Nors kibernetinio saugumo iš peties imasi visos valstybės, kovą akivaizdžiai laimi nusikaltėliai, ir tendencijos nežada nieko gero. Problemos yra fundamentalios dėl to, kad saugumas prieštarauja patogumui. Didelis saugumas reiškia aukštą (ir lėtą) IT produktų kokybės kontrolę, o tai lėtintų jų gamybą ir atitinkamai konkurencinį pranašumą. Gera gynyba taip pat neįsivaizduojama be keitimosi žvalgybos duomenimis, t. y. organizacijos ir eiliniai piliečiai turėtų stengtis vienas kitą įspėti apie juos puolančius priešus, tačiau nei vieni, nei kiti nemato tiesioginės naudos. Dažniausiai pastebimi tik trūkumai: jeigu įmonė paskelbs, kad jos duomenis pavogė, jai, be šių nemalonumų, dar grės ir baudos.

VISAS INTERNETO SVETAINES REIKIA TIKRINTI

Įmonės „CityBee“ atvejis parodė, kad ir kokia patikima atrodo svetainė, vis tiek gali kilti grėsmė kiekvieno vartotojo asmeninių duomenų saugumui. Tad nepaprastai svarbu pasirinkti įvairius interneto puslapius, elektronines parduotuves, kurios kviečia užsiregistruoti. Svarbu pabandyti patikrinti tokias interneto svetaines ir imtis bent pagrindinių priemonių, kad būtų užkirstas kelias nusikaltėliams gauti jūsų asmeninius duomenis.

„Jei naudosite vis kitą slaptažodį, pavojaus beveik nėra – nes jūsų elektroninio pašto adresas turbūt ir taip jau kiekvienam žinomas. Jei naudosite tą patį slaptažodį dar kur nors, pavojus – milžiniškas, – teigia kibernetinio saugumo ekspertas A. Juozapavičius. – Yra daug svetainių (pavyzdžiui, žaidimų forumų), kurie kuriami specialiai tam, kad užsiregistruotumėte ir įvestumėte ten savo slaptažodį. Tada su tuo slaptažodžiu (ir jūsų el. pašto adresu) bus bandoma įeiti į jūsų pašto svetainę,

socialinius tinklus ar įvairias el. parduotuves. Tad dar kiek ir būsite 11 kartų girdėję, kad negalima to paties slaptažodžio naudoti dviejose sistemose.“

Jeigu kalbame apie svetainių patikimumą, reikia tiesiog prisiminti, kad nemokamas sūris būna tik pelėkaučiuose. Lietuvos karo akademijos dėstytojas A. Juozapavičius siūlo prisiminti vieną pavyzdį: Lietuvoje prieš dešimtmetį buvo kylanti žvaigždė – interneto svetainės pigu.lt alternatyva, kuri vadinosi neriba.lt. Kalėdų laikotarpiu staiga pasirodė reklama naujų portaluose, kad ši elektroninė parduotuvė nusprendė mesti visus savo reklamos pinigus į akciją, kurios metu 100 prekių parduodama už pusę kainos. „Parduotuvė vadinosi beribu. It ir jos dizainas buvo nukopijuotas tiesiai iš daug kam girdėtos, bet dar nelabai įsimintos neriba.lt. Daugybė išbadėjusių tautiečių puolė pirkti naujausius „iPhone“ ir „Samsung LED TV“ už pusę kainos, mėgindami sutaupyti šimtus litų. Viskas baigėsi tuo, kad apie 200 tūkst. Lt nukeliavo kažkur Rytų pusėn, pinigų už reklamą negavo net DELFI, – istoriją prisimena A. Juozapavičius. – Kaip buvo galima apsisaugoti? Pirmą kartą perkant iš nelabai pažįstamos svetainės verta pamėginti sumokėti grynaisiais (pristatymo metu) arba mokėti per patikimas sistemas, kurios stengiasi susekti sukčius.“

Šios istorijos interneto svetainė neturėjo nurodyto fizinio adreso, bet buvo telefono numeris, kuriuo niekas neatsiliepė. Joje buvo keletas vartotojų „atsiliepimų“, kurie visi buvo beveik identiški ir parašyti tą pačią valandą. Svetainė taip pat leido į krepšelį įsidėti 1 000 „iPhone“ telefonų ir visiems pritaikydavo nuolaidą (nors sakė, kad tik 100 prekių bus pigiau). Galų gale šiuos dalykus jau po keleto minučių pastebėjo akylesni internautai ir pradėjo apie tai rašyti forumuose, tad „Google“ paieška jau po pusdienio daugeliui būtų viską išaiškinusi.

Kaip teigia A. Juozapavičius, ši istorija yra apie žmonių psichologiją, kuri trukdo priimti racionalius sprendimus: jei jaučiame laiko spaudimą („kiti nupirks, man neliks“), prarandame dalį sveiko proto. Kitą dalį prarandame dėl per didelio tikėjimo. Kaip vienoje pasakoje taikliai parašyta apie „Burtininko pirmąjį dėsni“, žmonės tiki tuo, ko labiausiai trokšta arba labiausiai bijo. Visi nukentėjusieji tikėjo, kad laimėjo prizą, nes labai to norėjo.

KAIP ELGTIS NORINT APSISAUGOTI NUO SUKČIŲ?

„Naudokite slaptažodžių tvarkykles, turėkite svarbių duomenų kopijas (verta turėti išorinį diską, į kurį periodiškai trumpai prijungę įrašytumėte savo duomenų

kopiją), labai nesikrimskite, kai vėl paviešina jūsų el. pašto adresą ar telefono numerį, ir būkite pilietiškai – apie visus patirtus kibernetinius pažeidimus stenkitės pranešti Kibernetinio saugumo centrui (nksc.lt). Turėdami daugiau informacijos apie pažeidimų pobūdį ir mastą, jie galės imtis tikslingesnių gynybos priemonių“, – sako A. Juozapavičius.

Be abejo, reikėtų išlikti šiek tiek paranojiškiems. Ypač jeigu tai susiję ir su pinigais: jei gaunate SMS žinutę iš savo draugo, kuris prašo jam greitai pervesti pinigų į sąskaitą, visada galite pamėginti susisiekti kitu kanalu ir patikrinti, ar tai tikrai jis. Taigi būkite budrūs ir nepameskite sveiko proto.

ATSARGIAI TEIKITE INFORMACIJĄ APIE SAVE

Nusikaltėlių tikslas beveik visada yra pinigai. Visa kita yra tik priemonės tikslui pasiekti – tai gali būti jūsų įdiegta nelegali (vogta) programėlė, neatnaujinta operacinė sistema, atidarytas užkrėstas dokumentas. Venkite to. „Piratavimas, mano supratimu, kažkada Lietuvoje buvo ištis geras dalykas (nors ir nelegalus, ir nemoralus), nes leido neturtingai visuomenei įgyti daug žinių ir taip pasivyti turtingesnius kaimynus, bet šiais laikais nebėra prasmės ieškoti „nulažtos“ sporto programėlės ar kokio žaidimo, nes sutaupę keliolika eurų rizikuojate netekti daugybės savo duomenų, galbūt pinigų ir net tapatybės“, – teigia ir pataria Karo akademijos dėstytojas A. Juozapavičius.

Kitas principas – kuo daugiau informacijos apie save atskleisite, tuo pažeidžiamesnis būsite. Visokioms neesminėms svetainėms geriau naudoti tam skirtą „šukšlių“ elektroninio pašto adresą, kurio rimtiems dalykams nenaudosite. Jeigu, jūsų supratimu, svetainei net nereikia jūsų adreso, bet primygtinai jo prašo, galite sukurti trumpalaikį adresą, kuris jau po valandos išvis nebeegzistuos. x



MOTINOS DIENOS ISTORIJA LIETUVOJE

TEKSTAS: Birutė Malaškevičiūtė

Lietuvoje pirmąjį gegužės sekmadienį minime Motinos dieną. Tai puiki proga padėkoti mamoms už dovanotą gyvybę, meilę ir rūpestį. Nesvarbu, kur gyvename, kiek mums metų, tačiau visuomet mūsų namai ten, kur gyvena mama.

Šios, vienos iš gražiausių ir prasmingiausių švenčių Lietuvoje ištakų reikėtų ieškoti XX amžiaus pradžioje ir ne Lietuvoje.

1. 1939 metų gegužės 7 dieną Alytuje buvo atidengtas paminklas „Motinai“.

Nuotr. iš Eleonoros Raginskaitės albumo

16

ŠVENTĖ ATKELIAVO IŠ JAV

Motinos dienos sumanytoja – amerikietė Anna Jarvis iš Vakarų Virdžinijos. Ji šią šventę pradėjo minėti kaip savo mirusios motinos atminimo dieną. Vėliau kreipėsi į JAV valdžią, kad motinoms atminti ir pagerbti diena būtų paskelbta kasmetine švente. 1910 metais Motinos diena tapo oficialia švente Vakarų Virdžinijoje. 1914 metais antras gegužės sekmadienis paskelbtas Motinos diena visose Jungtinėse Amerikos Valstijose. Nors britai tvirtino, kad pas juos Motinos sekmadienis jau gyvavo XVII amžiuje, JAV šią dieną pirmieji įteisino valstybiniu lygiu. Netrukus tokios šventės mintį perėmė ir kitos šalys.

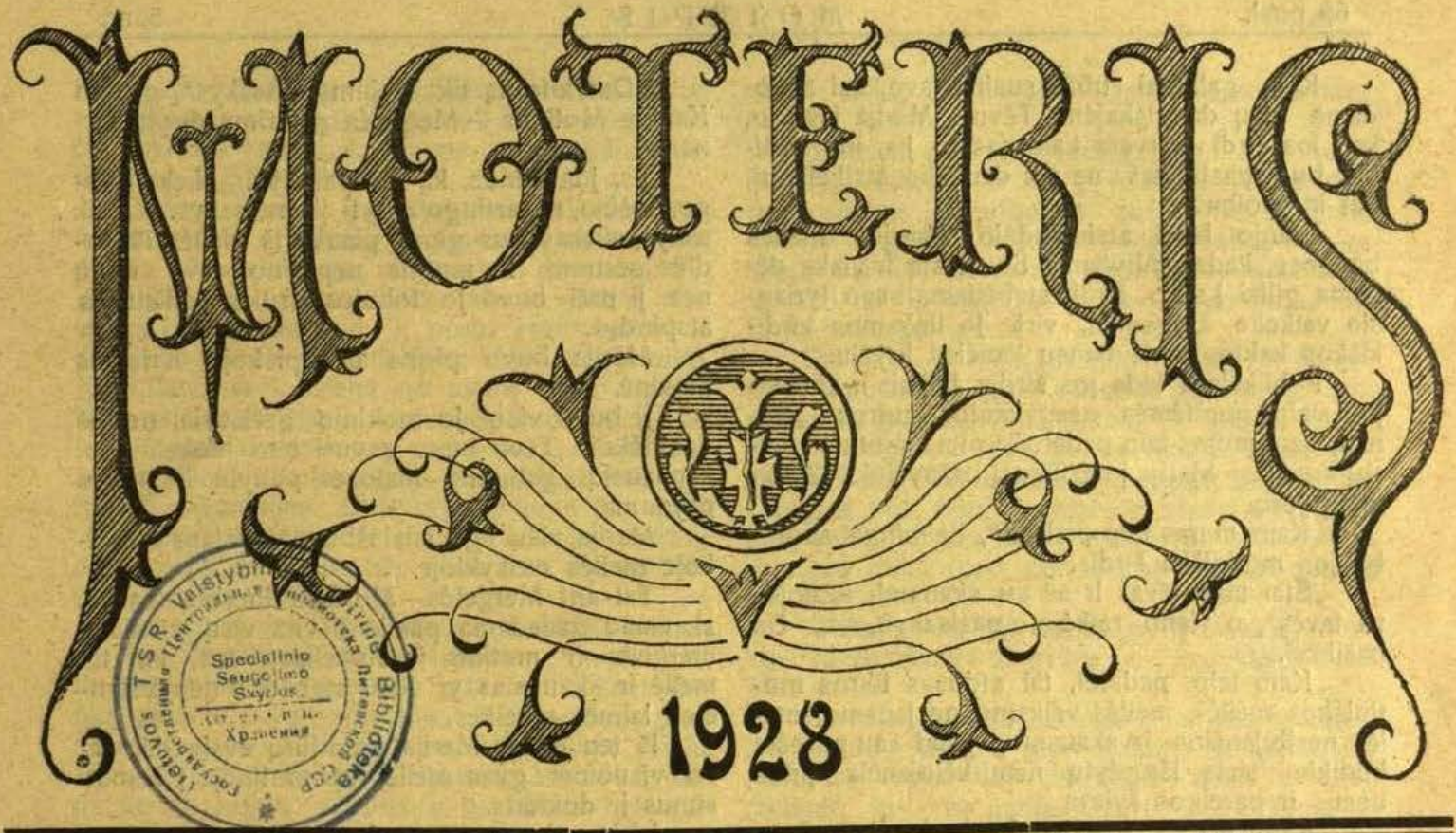
Motinos dienos Lietuvoje iniciatorė buvo Lietuvių katalikų moterų draugijos pirmininkė Magdalena Galdikienė. „Moters“ laikraštyje 1940 metais pasidalijusi prisiminimais, kaip viskas vyko: „Pradėjome tą mintį kelti dar 1927 m. Mat, per karą iškankintos tautos ieškojo kitų gyvenimui gaivinti šaltinių, negu iki šiol. Ir visų žvilgsnis nukrypo į tyliai kenčiančią motiną, į jos meilę viską atleidžiančią, viską dovanojančią. Motinos, netekusios vaikų, kenčia visą gyvenimą, o jų kančia pakelia ir stiprina žmoniją, gydo karo padarytas žaizdas. Atlyginti motinai už visa tai, pasaulio tautos paskyrė nors vieną dieną metuose motinai, kurios metu iškeliama motinos reikšmė, motinos pareigų svarba ir šventumas, parodoma, jai ypatingos meilės ir pagarbos. Visa tai žinodamos ir pasiryžome įvesti šį paprotį ir pas mus, nes mūsų visuomenę dar reikia labai sąmoninti motinystės svarbos ir reikšmės tautai atžvilgiu. Pirmas motinos dienos reikalu nutarimas buvo 1927 m. Draugijos konferencijoje. Bet ne, tada nutarėme suruošti motinos savaitę 1928 metais. O nutarimas švęsti motinos dieną padarytas 1928 m. kovo mėnesį.“ Draugijos mėnesinio laikraščio „Moteris“ 1928 metų gegužės numeris buvo skirtas Motinos

dienos šventei. Viename iš straipsnių buvo rašoma: „šiemet pirmą kartą po daugelio šimtų metų, po įvairių lietuvių moters gyvenimo apystovų, po skaudžių, liūdnų ir giedresnių josios gyvenimo valandėlių viešai ir bendrai motina bus minima š. m. gegužės mėn. 6 d. „Motinos diena“. Iki šiol kantrioji ir visa ugdą lietuvių moteris-motina viešai ir bendrai nebuvo gerbiama ir minima, kaip kitose kultūringose šalyse.“

Kodėl pasirinktas gegužės mėnuo? M. Galdikienė motyvavo tuo, kad: „tas mėnuo paskirtas Dievo Motinos garbei, todėl jis labai tinka ir žmogaus motinai, kuri čia žemėje yra lyg Marija savo vaikeliams.“

„AŠ NET BIJAUSI JOJE DALYVAUTI“

Pirmoji Lietuvoje Motinos dienos šventė 1928 metų gegužės 6 dieną visuomenėje buvo sutikta gana abejingai ir su tam tikra įtarumo gaidėle. Didžiuosiuose miestuose Lietuvių katalikų moterų draugijos organizuotas Motinos dienos iškilmės aplinkiniai stebėjo smalsiai, o provincijoje šventė buvo vadinama „ponų išmislu“. Vietos inteligentai ir tie šnairomis dėbčiojo į naujos šventės atsiradimą. Susiklosčiusią situaciją periferijose geriausiai nupasakojo viena Lietuvių katalikų moterų draugijos Virbalio skyriaus narė (atsiminimai publikuoti 1940 metais „Moteryje“): „Prieš pirmąjį M. Dienos minėjimą Virbalio L. K. Moterų Dr. Skyriaus valdyba, gavo iš centro aplinkrašį, jame buvo raginama, pirmutinį gegužės mėnesio sekmadienį, suruošti minėjimą motinų garbei. Valdyba, panagrinėjus aplinkrašį, suprato jo turinį, bet kaip čia suruošti tokį naują minėjimą, apie kurį nežino nieko ne tik visuomenė, bet ir šviesuomenė? »



5 Nr. MĖNESINIS MOTERŲ LAIKRAŠTIS Gegužės mėn. VIII m.

Redakcijos ir Administracijos adresas: Kaunas, Mickevičiaus 32, II aukšl. Prenum. kaina: met. 10 lt., pusė m. 5 lt., atskiras num. 1 lt. Užsieny dvigubai.

Šis „Moters“ numeris skiriamas „Motinos dienai“ paminėti.

Redakcija.

Motinų Motinai pagerbti.

Marija visos žmonių giminės, o ypač moterų garbė; gražiausioji žemiškojo darželio gėlė—amžino baltumo lėlija, Karalienių Karalienė, mūsų paguoda ir Motinų Motina, visų motinų pavyzdys. Nes jos širdy gražiausiai klestėjo kilnieji motinų privalumai, kuriuos visus valdė ir tvarkė meilė.

Iš vaisių pažįstama medis.

Šios gražiosios gėlės — Marijos vaisių mes gerai, o, gerai pažįstam. Tai mūsų laimės nešėjas—Dievas-žmogus.

„Ugnį atnešiau žemėn ir ko gi noriu, jei ne to, kad degtų“.

Meilės ugnį Jis mums atnešė. Šita ugnimi Jis pats liepsnojo, ja pats ir sudegė (žmogiška

prigimtimi), kad mus lengviau ja galėtų uždegti.

Ir šitos įsikūnijusios beribės Meilės motina buvo Marija.

Kiek meilės turto turėjo būti jos švelnioj, nekaltoj širdy.

Ir iš tiesų, gilia meilės jūra siūbavo jos siela, kada angelo pasveikinta Marija davė savo sutikimą tarpininkauti skaudžiame žmonijos atpirkimo darbe, kada ištare: „Šilai aš Viešpaties tarnaitė“.

O vėl, kaip džiaugsmingai ta jūra sujudo, kiek dėkingumo garsų nusiuntė saulei, kai Marija — motina pirmą kartą gavo glamonėti tobulumo pilnybę—Dievą, savo tikrąjį sūnų.

LTSR valst. respublikinė

1. 1939 metų gegužės 7 dieną Alytuje buvo atidengtas paminklas „Motinai“.

Nuotr. iš Eleonoros Raginskaitės albumo

2. Lietuvos vaiko draugijos darželio vaikai pasiruošę sveikinti mamas.

Nuotr. iš „Motina ir vaikas“. 1938, Nr. 5. p. 5.



Lietuvos Vaiko Draugijos darželio vaikai susirinkę gėlėmis pagerbti savo

1

Valdybos posėdy nutarėm padaryti platesnį skyriaus susirinkimą, pasikviesti kurį iš mokytojų su paskaita motinoms skirta tema – dar vaikučiai pasakys porą eilėraščių, ir bus išpildytas centro valdybos noras. Kreipėmės prie vieno, kito mokytojo. Vienas buvo sutikęs, bet vėliau ir tas atsisakė, sako jūs išsigalvojot kokią čia naują šventę, aš net bijausi joje dalyvauti, esą, galiu būti draugų tik pajuoktas. Taip neradusios pritarimo, kur tikėjomės rasti, sumetusios kelis desėtkus litų, suruošėme mirusioms motinoms prisiminti gražias pamaldas.

Išpuošti altoriai, ir sužiebta žirandėliai ir daugybė žvakių per sumą, pirmąjį gegužės sekmadienį visus sudomino, kas čia per iškilmės? Tik per pamokslą paprašytas kunigas priminė, kad ši diena yra Motinos Diena. Tuo ir užsibaigė Virbalų Motinos Dienos pirmutinis minėjimas."

DARBO ĖMĖSI IŠ PETIES

Po pirmojo bandymo paminėti Motinos dieną ir skeptiško visuomenės požiūrio į tai, Katalikų moterų draugijos narės neprarado ūpo. Kitąmet iš peties ėmėsi organizacinio darbo. Jų pastangomis 1929 metų kovo 24 dieną sušauktas visų Lietuvos organizacijų, draugijų ir spaudos atstovų pasitarimas Kaune. Buvo aptariama, kad norint išpopuliarinti šią šventę reikia visų geranoriškumo ir pastangų. Taip pat nutarta Motinos dieną Lietuvoje švęsti kasmet pirmąjį gegužės mėnesio sekmadienį: „Lietuvos organizacijų atstovų posėdis š. m. kovo mėn. 24 d. nutarė kiekvienų metų

gegužės mėn. pirmąjį sekmadienį (šiemet gegužės mėn. 5 d.) minėti Motinos Dieną. Ta diena – motinai pagerbti. Motinos Diena pas mus dar naujas dalykas, todėl ir mažai kam žinoma. Bet josios didelė svarba aiški." Buvo išplatintas ir kreipimasis į visuomenę: „Visą Lietuvos visuomenę: gerb. dvasiškiją, organizacijas, mokyklas, šeimas, pavienius asmenis, žodžiu tariant, visus, visus kviečiame paminėti Motinos Dieną kuo iškilmingiausiai ir kuo įspūdingiausiai. Lietuvai motinai, per ištisus šimtmečius saugojusiai dorovingumo, tautiškumo ugnelę, kad jos neužgesintų žvarbūs įvairių krypčių vėjai, tai motinai, kuri išugdė tautai dvasios galiūnus-didvyrius, narsius kovotojus ir laimėtojus, kuri ateityi ugdys ištvermingą, viskam atsparią galingą naująją kartą, Motinos Dieną turi skambėti pagarbos, padėkos ir meilės garsai."

Spaudos atstovų paprašyta skirti deramą dėmesį šventei. Rašant straipsnius, atkreipti dėmesį į motinų ir apskritai moterų socialinę padėtį visuomenėje. Kad reikia daugiau pagarbos moterims, nes be jų nebus ir Lietuvos ateities. Spauda duotą pažadą ištesėjo. Vieni straipsnius rašė patys, kiti – prikalbino žinomus visuomenės veikėjus. Daugelis skaitydami aikčiojo, kiek pasirodė sopulių: vargo, skurdo, besilaukiančių moterų ignoravimo, netinkamų gyvenimo sąlygų susilaukus vaikelio, didelis naujagimių ir motinų mirštamumas, atsainus požiūris į moterų sveikatą, neprieinama medicina ir pan. „Trimitas" taip pat prisidėjo prie šios akcijos, paskelbdamas straipsnį „Lietuvė motina ir tėvynės rytojus".

„MOTINOS DIENĄ TAIP MINĖTI“

Vykusio susirinkimo metu buvo suburtas ir švente turėjęs rūpintis organizacinis komitetas, „į kurį galėjo įeiti visokių pažiūrų žmonės. Vėliau nutarta, kad toks komitetas turės būti nuolatinis." Būtent šis komitetas ir suformulavo pagrindines Motinos dienos šventės gaires, kuriomis buvo vadovaujamosi visą Lietuvos tarpukario laikotarpį.„Motinos Diena norime iškilmingai pagerbti motinas, pareikšti joms dėkingumo, meilės; nušviesti jų vaidmenį visuomeniškam gyvenime, auklėjimo srityje; paminėti motinystės pašaukimą, jį tinkamai išaiškinti; padėti motinoms esančioms vargingose materialinėse sąlygose.

Motinos Dienai organizuoti Komitetas (sudarytas iš įvairių organizacijų atstovų) yra numatęs Motinos Dieną taip minėti:

- 1. Gegužės mėn. 5 d. visose bažnyčiose laikoma motinos intencija pamaldos ir sakoma pritaikinti pamokslai. Arkivyskupo ir visų Lietuvos Vyskupų pritarimas tam jau gautas.
- 2. Spauda mini Motinos Dieną kuo plačiausiai; nagrinėja tai dienai pritaikintus klausimus, kaip, pv., motinos vaidmuo naujų kartų auklėjime, motinos vaidmuo visuomeniškam gyvenime, lietuvių motinos nuopelnai lietuvių tautai ir deda atitinkamus beletristikos kūrinėlius ir t.t.
- 3. Rengiama plačiai visuomenei viešos paskaitos, kuriose keliama ir nagrinėjama tai dienai tinką klausimai. Vietos visuomenės veikėjus ir organizacijas kviečiame imtis paskaitų rengimo iniciatyvos.

Motinos Diena norime iškilmingai pagerbti motinas, pareikšti joms dėkingumo, meilės;

nušviesti jų vaidmenį visuomeniškam gyvenime;

padėti motinoms, esančioms vargingose materialinėse sąlygose.

4. Organizacijos tą dieną daro susirinkimus, iškilmingus paminėjimus, rengia paskaitas.

5. Visos mokyklos kviečiamos Motinos Dieną minėti įvairia ir turtinga programa.

6. Neturtingoms motinoms sušelpiti daromos rinkliavos – viešos ir privačios. Motinos Dieną turi būti ištiesta skurdo prislėgtai motinai pagalbos ranka. Rinkliavas daro organizacijos. Apie rinkliavų išdavus praneša Motinos Dienai organizuoti Komitetui.

7. Motinos Dieną lankoma sunkiose apstovose esančios motinos, teikiama joms materiale ir moralė parama.

8. Šeimose vaikai (turima abiejų lyčių asmens, maži ir suaugę, nevedę ir vedę) savo motiną tą dieną koku nors būdu pagerbia, stengiasi jai patarnauti, suteikti kiek galima daugiau malonumų, įteikti dovanėlių ir t. t. Vaikai, gyvenantieji ne savo tėvų namuose, pasistengia tą dieną aplankyti motiną, jei negali aplankyti, tai parašo laišką, pasiunčia dovanėlių ir t. t.

9. Prisimenama mirusios motinos; pasirūpinama tą dieną papuošti ir aplankyti kapus, už ją pasimelsti. 10. Per radio skaitoma tai dienai pritaikintos paskaitos. Teatre statoma tai dienai tinką veiklai. Tuo reikalu su radiofono ir teatro Direktoriais jau susitarta. Štai numatytoji Motinos Dienai minėti programa."



2

SVEIKINO PREZIDENTAS, RESTORANAI TAIKĖ NUOLAIIDAS

Su trukdžiais startavusi Motinos dienos šventė tapo viena iš mėgstamiausių švenčių Lietuvoje. Tiek miestuose, tiek kaimuose. Jos metu buvo pagerbiamos mamos, nepasiturinčioms teikiama materiali pagalba. Tam iš anksto organizuojamos įvairios labdaringos rinkliavos ne tik piniginės, tačiau ir daiktais. Jau 1929 metais Motinos dienos proga Pieno lašo draugija pakvietė 35 globojamas motinas į 1,5 valandos renginį, kuriam pasibaigus kiekvienai įteikė dovaną: „po 4 meterius medžiagos drapanoms, po 100 gramų kakao van Houten, po 100 gramų cukraus, po 1 prancūzų bulką." Netrukus ir įvairios valdžios institucijos pradėjo prisidėti prie šventės organizavimo. Respublikos Prezidentas Antanas Smetona spaudos puslapiuose publikuodavo mamoms skirtą sveikinimo kalbą. Ketvirtąjį dešimtmečio pabaigoje tapo madingi įvairių įmonių sveikinimai mamoms. Žymūs žmonės

dalijosi prisiminimais apie savo mamas. Bėgant laikui Kaune Motinos dienos šventė buvo rengiama vienoje iš garbingiausių miesto vietų – Karo muziejaus sodelyje. Tą dieną kavinės ir restoranai mamoms suteikdavo iki 20 proc. nuolaidą savo siūlomiems menu.

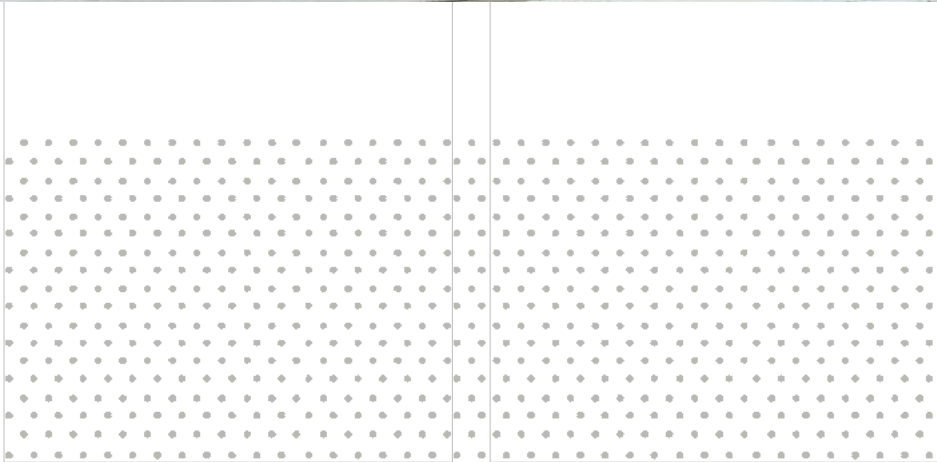
1939 metų gegužės 7 dieną, Motinos dieną, Alytuje Šv. Angelų Sargų bažnyčios šventoriaus kapinėse buvo pašventintas paminklas „Motinai". Tai buvo pirmasis paminklas Lietuvos kapinėse, skirtas visoms motinoms, o ne vienai konkrečiai. Atidarymą filmavo Lietuvos kronika, įvykį stebėjo daugelio laikraščių reporteriai. Iškilmėse dalyvavo ir didelis būrys miestiečių.

Sovietinė okupacija nutraukė Motinos dienos šventės tradiciją. Ji buvo pakeista kovo 8-osios minėjimais. Ir tik Sąjūdžio metais vėl atgimė tarpukario tradicija kiekvieną gegužės pirmąjį sekmadienį švęsti Motinos dieną. x

EUROPOS, PASAULIO, LIETUVOS METŲ AUTOMOBILIS



17



TEKSTAS: Jonas Rinkevičius

Automobilius gaminančiose šalyse organizuojami įvairūs konkursai, kuriuose įvertinami dizainerių, konstruktorių, įmonių, kuriančių pažangiausių konstrukcijų automobilius, nuopelnai. Pavyzdžiui, Italijoje jau tapo tradicija geriausiam dizaineriui suteikti „Auksinio skriestuvo“, o Vokietijoje – „Auksinio vairo“ („Golden Lenkroad“) laureato vardą. Kasmet JAV, Japonijoje, Vakarų Europos šalyse rengiami konkursai ekologiškiausiai, saugiausiai, dinamiškiausiai, ekonomiškiausiai transporto priemonei nustatyti. Tačiau iš konkursų įvairovės ryškiai išsiskiria didžiausią prestižą turintis tarptautinis konkursas (dalyvauja Europos šalių automobilių gamintojai bei Japonija) geriausiam metų automobiliui, sunkvežimiui, autobusui nustatyti.

Terminas „Metų automobilis“ (Car of the Year) žurnalo „Motor Trend“ (JAV) redakcijos pavartotas dar 1949 metais, kai žurnalo darbuotojų iniciatyva buvo išrinktas pirmasis šalyje Metų automobilis. Juo tapo tautos numylėtinis „Cadillac V8“. Vėliau Metų automobilio rinkimai, skatinantys techninę pažangą bei aktyvinantys automobilių įsigijimą, pasklido po visą pasaulį.

1. 2021 metų automobilis „Toyota Yaris Hybrid“ (Japonija)
2. Europos metų automobilio logotipas.
3. Pasaulio metų automobilio logotipas.
4. Moterų pasaulio metų automobilio logotipas.



Europoje metų lengvasis automobilis (European Car of the Year, sutrumpintai ECOTY) renkamas nuo 1964 metų. Pagrindiniai konkurso iniciatoriai buvo automobiliu tematika rašančių žurnalų, „Autovizie“ (Nyderlandai), „Auto“ (Italija), „Autocar“ (Anglija), „Autopista“ (Ispanija), „L'Automobile Magazine“ (Prancūzija), „Stern“ (Vokietija), „Vi Bilägare“ (Švedija) leidėjai. Šių šalių vėliavos atspindi ir sukurtame konkurso logotipe, o pastaruoju metu įrašyti ir leidėjų žurnalų pavadinimai.

Pretendentų į Europos metų lengvojo automobilio titulą vertinamų rodiklių skalė labai plati. Atsižvelgiama į automobilio dizainą, ištaiigą, saugumą, ekonomiškumą, funkcionalumą, ekologiškumą, techninius rodiklius, kainą. Pretendentai turi būti gaminami masiškai ir parduodami bent penkiose Europos šalyse. Be to, turi būti realizuojama bent 5 tūkstančiai automobilių per metus. Neatsitiktinai garsūs ir labai brangūs automobiliai, pavyzdžiui, anglų „Rolls-Royce“, italų „Bugatti“, „Ferrari“, vokiečių „Maybach“ negali varžytis dėl Europos metų lengvojo automobilio titulo. Į šį titulą negali pretenduoti ir techniškai pasenę bei neturintys paklausos automobiliai, pavyzdžiui, pagaminti Argentinoje, Brazilijoje, Indijoje, Kinijoje, NVS šalyse.

Europos metų sunkvežimis renkamas nuo 1976 metų anglų žurnalo „Truck“ leidėjų iniciatyva. Metų sunkvežimis renkamas pagal kiek kitokius kriterijus negu metų lengvasis automobilis. Sunkvežimių gamintojų yra kur kas mažiau, todėl ir žiuri būna mažiau narių. Čia kiekvienas komisijos narys turi daugiau įtakos nustatant sunkvežimius laureatus. Skirtingai negu lengvųjų automobilių konkurse, kuriame dalyvauja apie 30 automobilių modelių, metų sunkvežimio konkursui pateikiami 4–5 pretendentai. Daugiausia dėmesio kreipiamas į ekonominius sunkvežimio rodiklius (degalų sąnaudas, eksploataavimo išlaidas), ypatinga vieta skiriama automobilio pravažumui, važiavimo saugumui bei kabinos



įrengimui. Vairuotojas sunkvežimyje praleidžia daug laiko, todėl automobilio kabina turi būti patogi ne tik dirbti, bet ir ilsėtis. Atsižvelgiant į griežtus ekologinius reikalavimus, 2011 metų sunkvežimiu pirmą kartą išrinktas vidutinės klasės sunkvežimis su hibridine jėgaine.

Europos metų autobuso konkursas vyksta nuo 1989 metų komercinių transporto priemonių žurnalistų asociacijos „Association of Commercial Vehicle Editors“ iniciatyva. Autobusas laureatas renkamas kiek kitokiu principu: nelyginiais metais renkamas miesto ir priemiestinis autobusas „Bus“ (jis renkamas autobusų parodų vietoje), o lyginiais – turistinis „Coach“ (visą laiką jis renkamas Belgijoje, Kortreiko mieste). Šio konkurso komisija mažiau dėmesio skiria autobuso konstrukcijai, nes daugelio įvairių įmonių gaminamų autobusų agregatai (variklis, transmisija, valdymo įrenginiai) yra unifikuoti. Ypatingas dėmesys kreipiamas į autobuso ekologiškumą, kėbulo dizainą, keleiviams teikiamą komfortą, vairuotojo darbo sąlygas.

Minėtiems konkursams vadovauja autoritetinga komisija, kuri nustato konkursų sąlygas, o laureatus ir prizininkus slapto balsavimu renka įvairių šalių populiariausių automobilių leidinių žurnalistai.

Europos konkurso metų lengvasis automobilis, sunkvežimis, autobusas rezultatai (žr. 1 lentelę) rodo, kad per 1964–2020 metus laureatais tapo 57 lengvieji automobiliai, 44 sunkvežimiai ir 32 autobusai iš 11 šalių. Lengvųjų automobilių konkurse daugiausia laurų nuskynė Vokietija – 19 kartų. Toliau yra Prancūzija – 17 kartų, Italija – 12 kartų, Anglija – 5 kartai, Japonija – 4 kartai, Švedija – 1 kartas. Tarp lengvųjų automobilių laureatų vyrauja mažos, kompaktinės ir vidutinės klasės modeliai. Per pastaruosius šio amžiaus dešimt metų geriausiais metų automobiliais tapo hibridai ir elektromobiliai. Čia sėkmingiausiai pasirodė Japonija. »

Europos metų sunkvežimių konkurse daugiausia pirmų vietų pelnė Vokietija – 15, Švedija – 11, toliau – Italija ir Nyderlandai – po 5, Prancūzija – 3 ir Turkija – 1. Tarp sunkvežimių laureatų vyrauja didelės ir vidutinės klasės atstovai.

Europos metų autobusų konkurse daugiausia laurų nuskynė taip pat Vokietija, pelniusi net 19 pirmųjų vietų. Toliau – Švedija – 4, Belgija ir Ispanija – po 2 bei Italija, Prancūzija ir Lenkija – po 1. Naujausi autobusai laureatai turi elektrinę jėgainę (2018 metai, Lenkija) bei hibridinę energetinę jėgainę (2019 metai, Vokietija). Tikimasi, kad tokių ekologiškų visuomeninio transporto priemonių tik daugės.

Apibendrinant Europos autotransporto priemonių konkursų rezultatus, galima teigti, kad daugiausia laurų yra pelnusi techninės pažangos lyderė Vokietija. Ji yra visų trijų autotransporto rūšių absoliuti nugalėtoja. Toliau – Prancūzija, Italija ir Švedija. Pirmosios trys išvardytos šalys pirmąją pagal lengvųjų automobilių laureatų skaičių, o sunkvežimių laureatų gretose po Vokietijos rikiuojasi Švedija, Italija, Nyderlandai.

Pasaulio metų automobilio [World Car of the Year, sutrumpintai COTY] rinkimai vyksta JAV (Niujorke) tarptautinės automobilių parodos metu nuo 2005 metų. Pirmajame konkurse komisijos darbe dalyvavo 48 automobiline tematika rašantys žurnalistai (komisijos narių skaičius keičiasi) iš Europos, Azijos, Šiaurės ir Pietų Amerikos žemynų (iš 22 valstybių). Vertinami automobiliai turi būti paklausūs ir parduodami mažiausiai 5 valstybėse bei mažiausiai 2 žemynuose.

Dabar Pasaulio metų lengvųjų automobilių konkurse dėl laureato vardo varžomasi net 6 nominacijose:

- 1. **Pasaulio metų automobilis** (renkamas nuo 2005 metų);
- 2. **Pasaulio metų automobilio charakteristikos arba metų sportiškiausias** (World Performance Car) automobilis (renkamas nuo 2006 metų);
- 3. **Pasaulio metų žaliasis** [World Green Car] automobilis (renkamas nuo 2006 metų);
- 4. **Pasaulio metų dizaino** [World Car Design of the Year] automobilis (nuo 2006 metų);
- 5. **Pasaulio metų prabangos** [World Luxusary Car] automobilis (renkamas nuo 2014 metų);
- 6. **Pasaulio metų miesto** [World Urban Car] automobilis (renkamas nuo 2017 metų).



- 1. 2020 metų vilkikas „Mercedes-Benz Actros“ (Vokietija)
- 2. 2021 metų vilkikas „MAN TGX“ (Vokietija)
- 3. 2019 metų miesto autobusas „Mercedes Benz Citaro Hybrid“ (Vokietija)
- 4. 2020 metų turistinis autobusas „MAN Lion's Coach“ (Vokietija)
- 5. 2021 metų Tautos automobilis „VW Tigran“ (Vokietija)
- 6. 2021 metų visureigis „Land Rover Defender“ (Anglija)
- 7. Lietuvos metų automobilio logotipas.

Apibendrinant 2005–2020 metais vykusio Pasaulio metų automobilių konkurso duomenis (žr. 2 lentelę) galima konstatuoti, kad jame įvairiose nominacijose laurus nuskynė 8 valstybių automobiliai. Daugiausia įvairių nominacijų laimėjo absoliuti lyderė Vokietija – 37, toliau – Japonija – 13, Jungtinė Karalystė – 10, JAV – 3, Italija, Pietų Korėja ir Prancūzija pelnė po 2, Švedija – 1. Vykdamas konkurso nuostatas skatinti ekologiškų automobilių gamybą, sėkmingiausiai pasirodė Vokietija, Japonija ir JAV, pateikusių daugiausia elektromobilių ir hibridų ir pelniusios žaliajo automobilio nominacijas. Uoliai šias nuostatas vykdė ir Pietų Korėja. Absoliuti lyderė nominacijoje „World Performance Car“ (vienur verčiama už konstrukcijos inovatyvumą, kitur – už sportiškumą, dinamines savybes) yra Vokietija, kurios automobiliai laimėjo net 12 kartų. Tas pats atsitiko ir renkant prabangos automobilį, kur rikiuojasi vien vokiški automobiliai.

Daugiau įvairovės įneša renkant geriausio dizaino automobilį, kur laureatais tapo net 6 valstybių automobiliai, o lyderio pozicijas perėmė Jungtinė Karalystė. Ir tai didelis netikėtumas, nes visuotinai pripažinta automobilių kėbulų dizaino madų kūrėja pasirodė labai kukliai.

Norint pritraukti dailiosios lyties dėmesį, nuo 2010 metų yra organizuojamas „Moteryų pasaulio metų automobilis“ [Women's World Car of the Year, sutrumpintai WWCOTY] konkursas.



Šio konkurso idėjos autorius yra Naujosios Zelandijos automobilių žurnalistas S. Myrėjus (Sandy Myhrey). Pagal anksčiau minėtų konkursų pavyzdį kasmet kovo pradžioje, minint Tarptautinę moterų solidarumo dieną, laureatus renka 50 žurnalistų iš 38 pasaulio šalių. Tarp jų yra ir artimiausios mūsų kaimynės Estijos atstovė. Konkursas paskatino milijonus moterų domėtis techninėmis automobilių naujovėmis ir, nepriklausomai nuo vyrų, išreikšti savo požiūrį į automobilio praktinę pusę bei subtilų žvilgsnį į automobilių madas.

Nuo 2010 metų laureatais jau tapo: „Jaguar XF“ (2010 metai), BMW 5 (2011 metai), „Range Rover Evoque“ (2012 metai), „Ford Fiesta“ (2013 metai), „Mercedes-Benz Clase 3“ (2014 metai), „Volvo XC 90“ (2015 metai), „Jaguar F-Pace“ (2016 metai), „Hyundai Ioniq“ (2017 metai), „Volvo XC 40“ (2018 metai), „Mazda 3“ (2019 metai), „New Range Rover Evoque“ (2020 metai), „Land Rover Defender“ (2021 metai). Be to, renkami skirtingų nominacijų atstovai. Pavyzdžiui, 2021 metais Dubajuje (Jungtinių Arabų Emyratas) vyksiančios automobilių parodos metu buvo išrinkti geriausi šių nominacijų atstovai: miesto („Peugeot 208“, šeimos („Škoda Octava“), prabangus („Lexus LC500 Cabrio“, sportinis („Ferrari F8 Spider“), miesto visureigis „Peugeot 2008“, vidutinės klasės visureigis „Land Rover Defender“, didelės klasės visureigis („Kia Sorento“), visureigis, pikapas („Ford F-150“), elektromobilis („Honda e“).

Panašūs konkursai dabar paplito ir tose šalyse, kuriose automobiliai negaminami. Ne išimtis ir Lietuva. Kad sudomintų Lietuvos gyventojus automobiliais, jų tobulėjimo raida, automobilių tematika rašantys žurnalistai, kiti šios srities specialistai, eiliniai automobilininkai nuo 1997 metų kiekvienais metais renka populiariausius metų automobilius. Pasaulio metų automobilio konkurso organizavimo pavyzdžiu yra įsteigtos įvairios nominacijos, pavyzdžiui: ekologiškiausias, saugiausias, sportiškiausias, geriausio dizaino, verslo klasės, karjeros, moteriškiausias ir kt. Tačiau populiariausi Lietuvoje yra metų automobilio (renkamas nuo 1998 metų), tautos automobilio (renkamas nuo 1999 metų) ir metų visureigio (renkamas nuo 2000 metų) konkursas. Metų automobilių ir visureigių renka komisija, o tautos automobilį internetu – eiliniai Lietuvos gyventojai.

Tradiciškai kaip ir Europos bei Pasaulio metų automobilio rinkimuose, renkant Lietuvos metų automobilį, daugiausia laurų nuskynė Vokietija, laimėjusi 8 kartus. Toliau – Japonija ir Čekija, laimėjusios 4 kartus, Prancūzija – 3, Pietų Korėja – 2 ir Ispanija vieną kartą. Renkant Tautos automobilį populiariausi tapo taip pat Vokietijos automobiliai, jiems pirmąją vietą Lietuvos gyventojai skyrė net 9 kartus. Toliau – Švedija – 5, Japonija – 4, Prancūzija – 2, Pietų Korėja vieną kartą.

Geriausio metų visureigio rinkimuose 1–2 vietą tarpusavyje pasidalijo Japonija ir Vokietija, nuskynusios laurus po 6 kartus. Toliau – Pietų Korėja – 2 kartai ir Anglija bei JAV po vieną kartą.

Lietuvoje, be paminėtų, renkami ir kitų nominacijų automobiliai. Pavyzdžiui, geriausias metų komercinis automobilis – nuo 2005 metų (pirmuoju laureatu tapo „VW Caddy Combi“), geriausias metų sunkvežimis – nuo 2008 metų (pirmuoju laureatu tapo MAN TGM) ir t. t. Nuo 2012 metų pirmą kartą buvo renkamas miesto metų visureigis. Juo tapo „Audi Q3“, o 2020 metais – „Toyota RAV 4“. Laikotarpis kelia automobilių gamintojams vis griežtesnius reikalavimus ekologijos srityje. Neatsitiktinai Lietuvos 2021 metų automobilių konkurse iš 30 atrinktų automobilių net 10 yra elektromobiliai.

Įvairūs kasmečiai konkursai, tarp jų ir konkursas geriausiai metų transporto priemonei nustatyti, daro didelę įtaką techninei pažangai. Be to, tai oficialus konkrečios automobilių įmonės, kompanijos gaminio kokybės pripažinimas. Iš išrinktų laureatų retas buvo nepopuliarus arba turėjo mažą paklausą. Dažniausiai tokie automobiliai noriai perkami ir gaminami daugelį metų. x

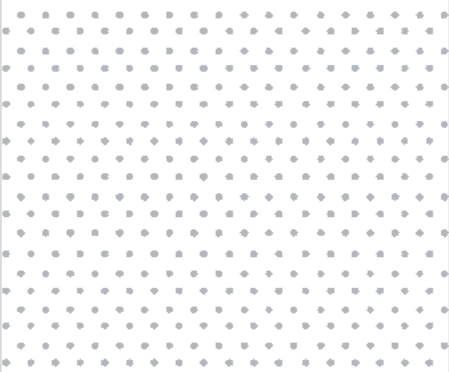
ISPANIŠKA SRIUBA

TEKSTAS: Vytaras Radzevičius
NUOTRAUKA: Julius Kalinskas (15min.lt)

Iš stambiai maltos mėsos Ispanijoje ir buvusiose Ispanijos valdose daroma aštraus skonio vytinta čioriso dešra, į kurią dedama daug aitrriosios paprikos ar kitų prieskonių. Šio patiekalo atmainų yra daug. Ispaniškai dešros pavadinimas dažniausiai tariamas „čioryso“. Žodžio kilmė nėra žinoma, bet kadangi čioriso tradiciniu būdu gaminama dar nuo senovės Romos laikų, spėjama, kad tai žodžio „sūdyta“ (lot. salsicium) asimiliacija.

Amerikietis virtuvės šefas ir rašytojas Mario Batali sakė, kad gyvenimas turi būti kupinas visko kaip prikimšta čioriso dešra. Jo kolega Tomas Douglas mano, kad prie čioriso dešros labiausiai tinka moliuskai, o iš Izraelio kilęs Londono šefas ir rašytojas Yotamas Ottolenghi čiorisą dievina derinyje su avinžirniais.

Čioriso gabaliukų dedama į daugybę ispaniškų patiekalų. Vietoj šios dešros galima naudoti ir bet kurią kitą aštresnio skonio dešrą. Siūlomos sriubos receptas yra itin paprastas ir lengvai bei greitai pagaminamas – tereikia didesnėje parduotuvėje nusipirkti čioriso dešros.



4 valgytojams reikės:

- 2 šaukštų alyvuogių aliejaus;
- 250 g čioriso arba kitokios aštrios dešros;
- 1 svogūno galvos;
- 2 skiltelių česnakų;
- 1 raudonos aitrriosios paprikos;
- 1 žalios aitrriosios paprikos;
- 1 kg bulvių;
- 50 g raudonųjų lęšių;
- 0,5 litro daržovių sultinio;
- 1 šaukšto saldžiosios paprikos miltelių;
- 1 arbatinio šaukštelio kmynų sėklų;
- druskos ir šviežiai grūstų juodųjų pipirų;
- petražolių papuošti.



Kaip gaminti

- Dešrą supjaustykite kelių centimetrų gabaliukais, svogūną susmulkinkite, česnaką sutraiškyskite, iš aitriųjų paprikų išimkite sėklytes ir smulkiai supjaustykite, bulves nuskuskite ir supjaustykite kubeliais.
- Keptuvėje įkaitinkite aliejų. Sudėkite dešrą ir kelias minutes pakepinkite.
- Sumažinkite karštį ir sudėkite svogūną, česnaką bei aitriąsias paprikas. Pakepinkite apie 10 minučių arba kol svogūnai suminkštės.
- Į karštą sultinį puode sudėkite bulves, lęšius ir mišinį iš keptuvės.
- Išmaišykite su paprikos milteliais, kmynais, druska ir pipirais ir užvirinkite.
- Sumažinkite karštį, uždenkite ir virkite apie pusvalandį, kol išvirs bulvės. Patiekite karštą, apibarstę smulkintomis petražolėmis. x

SVEIKINAME

Sveikiname jubilatus!

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-oji rinktinė

JONAS VYTAUTAS ČEBATORIUS – 85 m.
ALGIMANTAS KALEININKAS – 70 m.
VYTAS DVARECKAS – 65 m.
RIMGAUDAS VAIŠNORAS – 60 m.
DAINIUS ŠIDLAUSKAS – 50 m.
POVILAS JAZAVITAS – 40 m.

Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-oji rinktinė

JULIJUS RŪTENIS BUTKUS – 85 m.
GEDIMINAS JANKUS – 70 m.
ALBERTAS MOZŪRA – 55 m.
RAMŪNAS LAURINAITIS – 40 m.
BENAS ŠILKAITIS – 30 m.

Suvalkijos šaulių (Marijampolės apskr.) 4-oji rinktinė

GEDIMINAS SKLADAITIS – 70 m.
ZENIUS KUDIRKA – 50 m.
STANISLOVAS SVIDINSKAS – 25 m.
KĘSTUTIS VALENTA – 60 m.
GERDA ŽUKAUSKAITĖ – 25 m.
TAUTVYDAS ŽIEMYS – 25 m.
VYTAUTAS KAMINSKAS – 35 m.
KĘSTUTIS SMIRNOVAS – 45 m.
JUOZAS AUGUSTAITIS – 70 m.
VALDAS KAZLAUSKAS – 60 m.

Vakarų (jūros) šaulių (Klaipėdos apskr.) 3-oji rinktinė

VYTAUTAS KAUNAS – 70 m.
ERNESTAS BORUMAS – 50 m.

Suvalkijos šaulių (Marijampolės apskr.) 4-oji rinktinė

MAGDĖ ŠALAŠEVIČIENĖ – 80 m.
VALIUS KUČIAUSKAS – 45 m.
ANDRIUS ŠPOKEVIČIUS – 40 m.

Alfonso Smetonos šaulių (Panevėžio apskr.) 5-oji rinktinė

KĘSTUTIS KOSTAS VAITONIS – 70 m.
RASUTĖ BALTIENĖ – 60 m.
ALGIMANTAS SVALDENIS – 60 m.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių (Šiaulių apskr.) 6-oji rinktinė

TOMAS DIRINGIS – 30 m.
VILIJA MANKEVIČIŪTĖ-ŠILKINIENĖ – 20 m.
IRŪNA LUKŠAITĖ – 20 m.

LDK Kęstučio šaulių (Tauragės apskr.) 7-oji rinktinė

ROMAS PREIKŠAITIS – 60 M.

Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-oji rinktinė

ALFONSAS BERESNEVIČIUS – 85 m.
RAMŪNAS ŠILEIKA – 40 m.
ARVYDAS TENYS – 40 m.
ARTŪRAS ŠULIAUSKAS – 35 m.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių (Utenos apskr.) 9-oji rinktinė

ALGIRDAS GUOGIS – 60 m.
RIMANTAS EIGĖLIS – 55 m.
VACLAVA STAŠIŪNAITĖ – 55 m.
JOLITA MARCINKEVIČIENĖ – 50 m.

Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-oji rinktinė

SAULIUS ARLAUSKAS – 60 m.
ARVYDAS SAMALAVIČIUS – 60 m.
AUDRIUS DEMENIUS – 55 m.
DARIUS NORKUS – 55 m.
AUDRIUS GAIDELIS – 50 m.
GINTAUTAS KANČAUSKAS – 45 m.
ANTANAS ŠADUIKA – 45 m.
PAULIUS AUGULIS – 40 m.
DINAS BUČAS – 40 m.
PAULIUS BUDRIKIS – 40 m.
GIEDRIUS JASONAS – 40 m.
VYTAUTAS GARŠVA – 40 m.
OSVALDAS ORDA – 40 m.
AURIMAS ŠPETAS – 40 m.



UŽJAUČIAME

Nuoširdžiai užjaučiame Anykščių Dariaus ir Girėno 901-osios kuopos šaulę Eglę Ščenavičienę mirus mamai.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šauliai

Mirus Kauno Tvirtovės 203-osios šaulių kuopos šauliui Henrikui Šmitui, reiškiamo nuoširdžią užuojautą šeimai ir artimiesiems.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Mirus Kauno Tvirtovės 203-osios šaulių kuopos šauliui Antanui Janušioniui, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Mirus Kauno Tvirtovės 203-osios šaulių kuopos šauliui Albertui Urbui, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Mirus mylimai Mamai, širdingai užjaučiame šaulę Anželiką Veder.

Šalčininkų 1011-osios kuopos šauliai ir jaunieji šauliai

Mirus mylimai Mamai, užjaučiame šaulį Raimondą Leikų.

Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės vadovybė ir šauliai



19

VERTIKALIAI:

- 1. Darbo įrankis, „padovanojęs“ savo pavadinimą profesionaliam lietuvių kikkboxsinkui S. Maslobojevui.
- 2. Svetimo turto pasisavinimas.
- 3. Amerikinių grifų šeimos plėšrusis paukštis.
- 4. Romuvių pavasario, žalumos šventė, švenčiama balandžio pabaigoje.
- 5. 1975 metais sukurtas S. Spielbergo filmas, padaręs milžinišką įtaką kino industrijai ir tapęs vienu pelningiausių to laikotarpio filmų.
- 6. Vienas iš seniausių stalo žaidimų dviem žaidėjams, kuriame figūros judinamos priklausomai nuo kauliuko metimo.
- 7. Pirmosios moters vardas (pagal Senąjį Testamentą ir Koraną).
- 8. Kaimas Raseinių rajono savivaldybės teritorijoje, prie autostrados A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda ir kelio 146 Raseiniai–Šilinė, 6 km į pietus nuo Raseinių.
- 9. Paskatinimas, akstinas.
- 10. Nemalonus jausmas, padarius smerkiamą veiksmą, negerai pasielgus, pasakius (kartais vartojamas vietoj žodžio „gėda“).
- 16. Marška stalui užtiesti.
- 17. Kūrybinės veiklos pradžioje (istorijos tematika) K. Almeno, o vėliau – ištisos rašytojų grupės, kūrūsios apysakas apie XIII amžiaus žemaičių didikų šeimos nuotykius, slapyvardis.
- 18. Buvęs administracinis regionas Šiaurės Prancūzijoje, prie Lamanšo sąsiaurio (sostinė – Amjena).
- 19. Amerikos regionas, kurį sudaro Karibų jūra, jos salos ir aplinkinės pakrantės.
- 21. Pastato fasado dengtas balkonas, įrengtas pastūmus išorinę sieną į pastato vidų, apjuostas baliustrada (dažnai painiojamas su balkonu).
- 22. Erškėtinų šeimos obelinių pošeimio augalų genties augalas, kurio prinokę vaisiai naudojami sirupams, kompotams, želė, uogienėms gaminti (dažnai jo vardu klaidingai vadinama paprastoji cidonija).
- 23. Šiaudai tvartui pakratyti, pakratai.
- 24. Neteiktina svetimybė, vietoj kurios vartotinas pavadinimas stintinė.
- 25. Baltų religijoje šventvietė (alkakalnis, šventoji giraitė) ir aukojimo vieta.
- 26. Vienmetė, dvimetė ar daugiametė žolė su stora liemenine šaknimi ir varpos, šluotelės ar kekės pavidalo lapuotu žiedynu (žiedai išsiskleidžia vakare saulei leidžiantis arba ryte prieš saulėtekį, o iš jų sėklų spaudžiamas aliejus naudojamas medicinoje ir parfumerijos pramonėje).
- 30. Pirmoji lietuviška tautinė opera (kompozitorius M. Petrauskas).
- 32. Staigus, stiprus sudavimas, kirtis.

KRYŽIAŽODIS „VĖL GEGUŽIO ŽIEDAI...“

- 41. Bulvės „giminaitis“, kuris yra rūkomas.
- 42. Vieta aukai deginti.
- 44. Rudos arba tamsiai rudos spalvos kieta medžiaga, susidaranti ant metalinio, pavyzdžiui, geležinio, daikto.
- 45. „Marvel“ komiksų ir jais pagrįstų kūrinių fiktyvus veikėjas (turintis kiauninių šeimos plėšrūno vardą).
- 47. Sutartinis britiškas arba amerikietiškas ploto vienetas, arba 1/640 m² ploto žemės sklypas.
- 48. Cheminis elementas (eilės numeris Mendelejevo periodinėje lentelėje – 49).
- 50. Jausmas, kai labai norisi valgyti.
- 52. Ilgiausia Europos upė, tekanti Rusijoje.
- 53. Gyvūnėlis, kurį dažnai laikome rankoje, kai naudojames kompiuteriu..
- 54. 10-a pagal dydį ir 9-a pagal vandeninumą upė pasaulyje, esanti Rusijoje, Rytų Sibire.
- 55. Natrio hidrokarbonato buitinis pavadinimas.
- 56. Du vienerūšiai daiktai, naudojami kartu ir sudarantys vienetą.
- 57. Poeto Paulo Eluard'o ir vėliau menininko Salvadora Dalí žmona iš Rusijos (tikrasis vardas – Jelena Djakonova).
- 58. Plėšrus, stiprus vanagų šeimos paukštis lenktu snapu (taip pat yra vadinamas ploto matavimo vienetas).

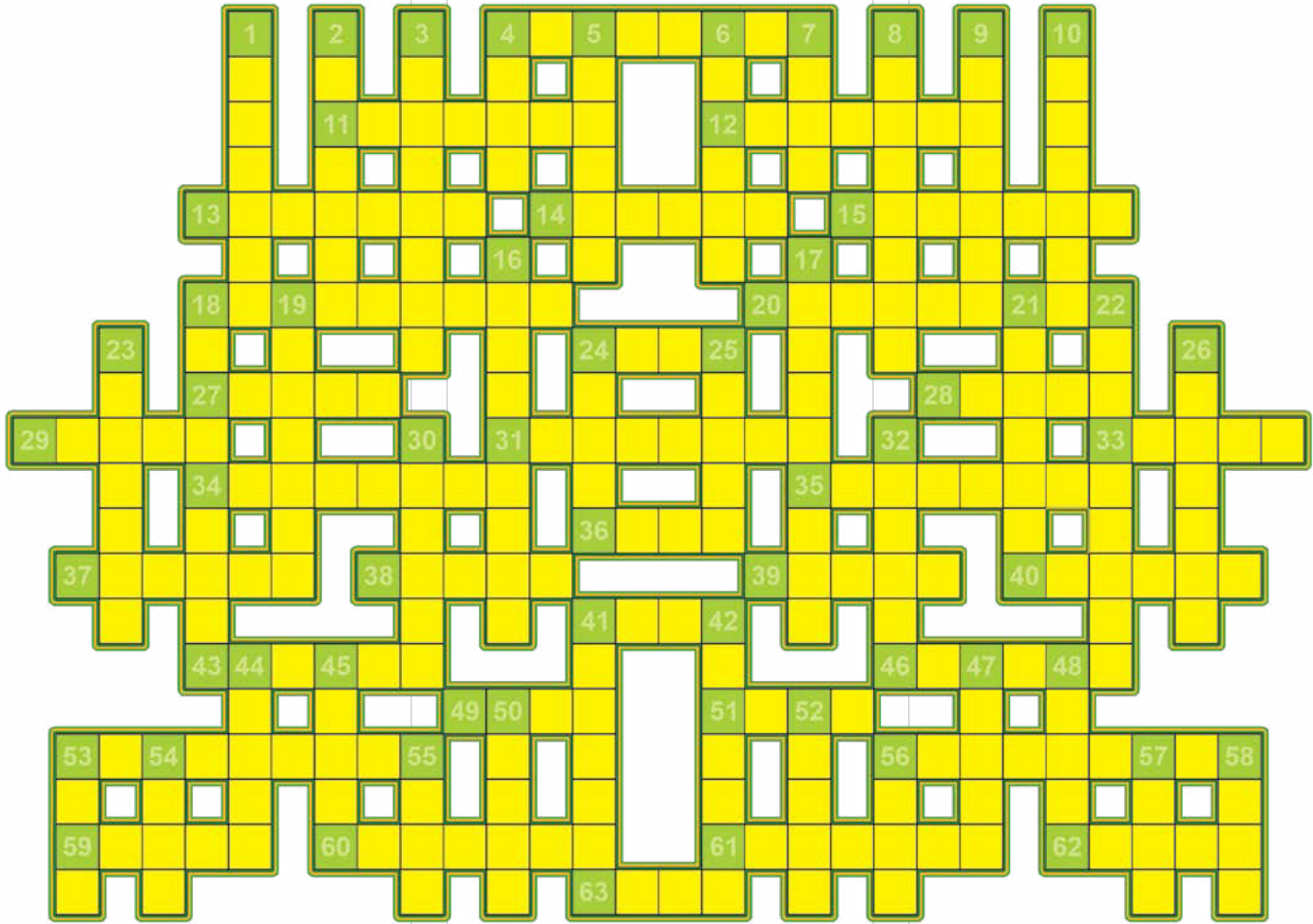
HORIZONTALIAI:

- 4. Kaimas Kalvarijos savivaldybės teritorijoje, kurio kaimo kapelijos žinomiausia daina prasideda tais pačiais žodžiais kaip ir šio kryžiažodžio pavadinimas.
- 11. Paukštis raudonomis kojomis ir snapu.
- 12. Prancūzų kompozitorius, Oksfordo universiteto garbės daktaras, kurio žinomiausi kūriniai – muzikinė kompozicija „Bolero“ bei baletas „Dafnis ir Chlojė“.
- 13. Legendinis Valstybinio jaunimo teatro spektaklis „Skapeno ...“.
- 14. Žinoma Lietuvos muzikos grupė, susikūrusi 1960 metų kovo 8 dieną Šiauliuose kaip miesto dviračių ir variklių gamyklos darbuotojų ansamblis.
- 15. Tai – ir dujos, ir karalystė Pietų Azijoje.
- 18. Lietuvių estrados dainininkė, konkurse „Vilniaus Bokštai 1975“ atlikusi dainą „Kažkuriame name“ (vėliau dainavo duete su S. Liupkevičiumi).
- 20. Vidurinėje Azijoje – atliekantis tam tikras funkcijas gerbiamas išmintingas senolis.
- 24. Upė Šiaurės Lietuvoje, Joniškio rajono savivaldybės, Pakruojo rajono savivaldybės bei Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje ir Latvijos Bauskės savivaldybės teritorijoje (čia, susiliejusi su Nemūnėliu, sudaro Lielupę).

- 27. Paukštis, kurį daug kas supainioja su žuvėdra.
- 28. Meteorologinis reiškiny, pasireiškiantis smarkiu vėjo sustiprėjimu (jūroje – vadinama štormu).
- 29. Veržlus priešo puolimas, lemiamas puolimo momentas.
- 31. Sugedusių daiktų taisymo dirbtuvės.
- 33. Ir šachmatų figūra, ir senovės lietuvių bei prūsų vadas ar kilmingas asmuo.
- 34. Vienas stambesnių Lituvos ežerų, dar vadinamas Anykščiu.
- 35. Valstybė Pietvakarių Afrikoje, Atlanto vandenyno pakrantėje (šalies pavadinimas kilęs nuo dykumo pavadinimo, kuri dengia visą šalies pakrantę).
- 36. Alkoholinis gėrimas, daromas iš miežių salyklo ir apynių.
- 37. Miestas Pietvakarių Lietuvoje, Suvalkijoje, Marijampolės apskrityje (čia gydytoju yra dirbęs styginių instrumentų ansamblį subūręs V. Kudirka).
- 38. Vienas mažiausių ir žviritiausių varninių rūšių paukščių, kartais mėgstančių užkimšti kaminus.
- 39. Augalijos tipas, kuriame vyrauja spygliuočiai medžiai (yra šiaurės pusrutulio vidurinių platumų klimato juostos šiaurinėje dalyje ir užima didelių Eurazijos ir Šiaurės Amerikos plotus).
- 40. Atnešta auka.
- 41. Senojo Testamento pirmos 5 knygos judaizme.
- 43. Susivienijimas bendrai ūkinei veiklai pagal sutartį, nustatančią, kiek kam tenka pajamų.
- 46. Karpinių šeimos žuvis, į Lietuvos Raudonąją knygą įrašyta nuo 1989 iki 2019 metų.
- 49. Švedų kompanija, savo veiklos pradžioje užsiėmusi lėktuvų gamyba (daugiausia karinių), vėliau gaminusi automobilius.
- 51. Karštas gėrimas, kuriuo daugelis pradeda savo dieną.
- 53. Vakarų Europoje ankstyvaisiais viduramžiais – karaliaus palydos riteris (vėliau – šaunus riteris, ištikimas karaliui arba damai).
- 56. Moksle ir filosofijoje – atskiras sąvokų ar minčių modelių rinkinys, apimantis teorijas, tyrimo metodus, postulatus ir standartus tam, kas yra teisėtas indėlis į lauką.
- 59. Nacionalinė Lietuvos žuvis.
- 60. Lietuvos dainininkas (baritonas), vargonininkas, pedagogas, kultūros veikėjas, vienas lietuvių operos teatro kūrėjų.
- 61. Pastatas, skirtas laikyti, apžiūrėti ir remontuoti lėktuvus, malūnsparnius.
- 62. Ispaniškas drėgnųjų miškų pavadinimas, dažniausiai naudojamas Amazonijos miškams apibūdinti.
- 63. NBA komanda iš Finikso (angl.). x

Atsakykite į kryžiažodžio klausimus ir siųskite atsakymus paštu iki birželio 15 d. į „Trimito“ redakciją adresu:

Žurnalas „Trimitas“
Lietuvos šaulių sąjunga
Laisvės al. 34,
44240 Kaunas



KRYŽIAŽODŽIO ATSAKYMAI

Kryžiažodžio „Melagis“ atsakymai:

Vertikaliai:

- 1. Maralas.
- 2. Lagūna.
- 3. Gangrena.
- 4. Eismas.
- 5. Albinas.
- 6. Šernas.
- 7. Lemputė.
- 8. Išgrauža.
- 10. Dekartas.
- 11. Kazanas.
- 12. Spinta.
- 17. Kilpa.
- 20. Rifas.
- 24. Smiginis.
- 25. Smauglys.
- 26. Krabas.
- 27. Lokena.
- 28. Sirtakis.
- 29. Alavijas.
- 31. Pirmuonys.
- 33. Lūpskaras.
- 34. Kentauras.
- 37. Sviestinė.
- 38. Lokomotyvas.

SUDARĖ: Kastytis V. Stumbrys

Nepamirškite nurodyti savo atgalinio adreso ir telefono numerio, nes vienas iš atsakiusiųjų burtų būdu gaus prizą - unikalią 1 000 detalių dėlionę „Lietuvos kariai“ ir Šaulių sąjungos sieninį kalendorių. Sėkmės!



Sveikiname prizą, dėlionės „Lietuvos kariai“ laimėtoją **Ritą Marcinonytę** iš Druskininkų.

- 23. ŽAS.
- 25. Sakalas.
- 29. Ara.
- 30. Pempė.
- 32. Slyva.
- 35. Žirafa.
- 36. Kardas.
- 40. Belmondo.
- 41. Ušinskas.
- 42. Kanalas.
- 43. Askijas.
- 44. Armota.
- 46. Stakta.
- 48. „Sutaras“.
- 50. SONY.
- 51. „Rio“.
- 52. RAI.
- 53. Atas.
- 54. Lagas.
- 55. Stygius.
- 57. Kempinė.
- 58. Esė.
- 60. LAK.
- 61. Pradžia.
- 63. KIA.
- 64. Granada.
- 67. Vyža.
- 68. Mina.
- 69. Ropė.
- 70. Sula.
- 71. Juosta.
- 72. Pasta.
- 73. Spragė. x



TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS



+
**Užsiprenumeruok
„TRIMITĄ“ ir
paragink kitą!**

2021 metais žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

Žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūkių. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose ir internetu:

www.zurnaluprenumerata.lt
www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina:

12 mėn. – 20 eurų
6 mėn. – 10 eurų
3 mėn. – 5 eurai